

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**матеріали
науково-практичних конференцій
здобувачів вищої освіти
за результатами проходження
виробничих та технологічних практик**

**«Сучасний стан і перспективи
вдосконалення практичної підготовки
здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів»**

Випуск 13

Полтава – 2022

УДК 378.147.88 : 33
ББК 74.58 : 65

Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик, випуск 13, 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. 146 с.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету обліку та фінансів від 24 жовтня 2022 р., протокол № 3.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Людмила – декан факультету обліку та фінансів;

Безкровний Олександр – заступник декана факультету обліку та фінансів;

Лега Ольга – професор кафедри обліку і оподаткування;

Краснікова Оксана – доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Приходько Сергій – доцент гуманітарних і соціальних дисциплін.

Тагільцева Яніна – доцент гуманітарних і соціальних дисциплін.

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на науково-практичних конференціях студентів за результатами технологічних практик по напрямках підготовки «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів». У публікаціях висвітлено досвід практичної роботи суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема аграрних підприємств, бюджетних закладів, фінансово-кредитних установ, банків, страхових компаній, політичних організацій, бюро перекладів тощо залежно тематичної спрямованості та видів виробничих практик, які проходять здобувачів вищої освіти за освітньо-професійними програмами: германськи мови та літератури (переклад включно) – перша англійська, політологія, облік і оподаткування, фінанси, банківська справа та страхування першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

Зміст

	ст.
СЕКЦІЯ 1. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ (ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО) – ПЕРША АНГЛІЙСЬКА	
<i>Заливчий Ігор</i>	
Types of human communication.....	7
<i>Шевченко Дарина</i>	
Повний письмовий переклад.....	9
СЕКЦІЯ 2. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ПОЛІТОЛОГІЯ	
<i>Гарус Владислав</i>	
Принципи інтегрованого розвитку міста як регіонального центру (на прикладі Полтави).....	11
СЕКЦІЯ 3. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ	
<i>Аушкіна Юлія, Гордієнко Людмила</i>	
Сутність, види та принципи банківського кредитування.....	14
<i>Бережна Дарина</i>	
Розкриття інформації про доходи, витрати та результати діяльності у фінансовій звітності.....	16
<i>Богаєнко Олександр</i>	
Особливості дооцінки зернових культур до збору урожаю.....	18
<i>Борсук Сергій</i>	
Особливості проведення інвентаризації основних засобів, знищених під час війни.....	19
<i>Буднікова Владислава</i>	
Економічне регулювання договірних відносин за операціями по збуту продукції.....	21
<i>Верезуб Олександр, Богомол Віктор</i>	
Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності.....	23
<i>Верещака Максим</i>	
Власний капітал як складова облікової політики підприємств.....	26
<i>Верещака Максим</i>	
Економічний зміст та факторний аналіз ефекту фінансового важеля.	30
<i>Дорошенко Карина</i>	
Облік біологічних активів на підприємстві.....	33
<i>Іларіонова Катерина</i>	
Алгоритм підготовки до складання фінансової звітності.....	35
<i>Кирнос Ірина</i>	
Шляхи підвищення фінансової стійкості та зниження ризику ймовірності банкрутства.....	37
<i>Кирнос Ірина</i>	
Організація обліку доходів від реалізації продукції.....	41
<i>Кіяниця Єлизавета</i>	
Організація обліку основних засобів суб'єкта господарювання.....	44

<i>Ковтун Влада</i>	
Облікова політика підприємства.....	46
<i>Кокозій Олександра</i>	
Особливості обліку дебіторської заборгованості.....	49
<i>Лимар Діана</i>	
Організація бухгалтерського обліку судових витрат.....	51
<i>Лопоша Неля</i>	
Економічна сутність поняття виробничих запасів.....	54
<i>Лопоша Неля</i>	
Організація облікової політики щодо виробничих запасів на підприємстві.....	55
<i>Міняйло Дарія, Шостак Ярослав</i>	
Практичні підходи до визнання й облікового відображення доходів операційної діяльності господарюючого суб'єкта.....	57
<i>Носенко Яна</i>	
Роль аналізу дебіторської заборгованості при оцінці обґрунтованості управлінських рішень.....	59
<i>Олексенко Анна</i>	
Нормативно-правове регулювання обліку основних засобів.....	61
<i>Піменов Владислав</i>	
Податкове планування як складова податкового менеджменту підприємств.....	63
<i>Пліщенко Владислава, Береза Ірина</i>	
Проблеми обліку грошових коштів.....	67
<i>Попельнюк Анастасія</i>	
Організаційні аспекти внутрішнього контролю розрахунків з підзвітними особами.....	69
<i>П'ятецька Вікторія</i>	
Облік заробітної плати в умовах воєнного стану.....	71
<i>Роман Євгенія</i>	
Власний капітал: сутність та проблеми обліку.....	74
<i>Ставицька Влада</i>	
Особливості обліку грошових коштів на підприємстві.....	76
<i>Фролов Владислав</i>	
Елементи облікової політики підприємства щодо зобов'язань.....	78
<i>Хімчик Тетяна</i>	
Електронна податкова звітність: переваги та недоліки програмного забезпечення.....	79
<i>Хоменко Юлія</i>	
Аналіз грошових потоків: практичні аспекти.....	81
<i>Хоменко Юлія</i>	
Електронні гроші: сутність та облікове відображення.....	85
<i>Чайчук Ольга</i>	
Відображення інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності підприємства.....	87

<i>Швед Катерина</i>	
Облікова політика суб'єктів малого підприємництва.....	90
<i>Шершова Вікторія, Колотій Вікторія</i>	
Документування операцій з власним капіталом господарюючих суб'єктів.....	93
<i>Шийка Вікторія</i>	
Сутність та методи оцінки запасів.....	94
СЕКЦІЯ 4. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	
<i>Боршош Андрій, Федь Валерій, Лашко Тетяна</i>	
Виникнення та розвиток законотворчого процесу в сфері соціального страхування.....	98
<i>Гаврилюк Вікторія</i>	
Банкрутство підприємства: сутність.....	101
<i>Єщенко Вікторія, Вовченко Валерія, Блискавка Анна</i>	
Шляхи оптимізації механізмів прибуткового оподаткування фізичних осіб з використанням досвіду зарубіжних країн.....	103
<i>Зінченко Валерія</i>	
Вплив розрахунково-платіжної дисципліни на діяльність підприємства.....	106
<i>Клименко Володимир, Магеря Кирило, Ярошенко Любов,</i>	
До питання оптимізації податкової політики аграрних підприємств.....	108
<i>Котько Сергій, Шапошник Микола, Біжко Дар'я</i>	
Оборотний капітал як індикатор ефективності господарської діяльності підприємства.....	111
<i>Кривошея Вікторія</i>	
Економічне середовище функціонування банківських установ в період війни на прикладі банку «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК».....	114
<i>Крилов Олександр, Шапошник Денис, Марченко Таміла</i>	
Фінансовий механізм відтворення та ефективного використання основних засобів.....	116
<i>Кулинич Віталій, Вовченко Валерія, Горда Сніжана</i>	
Напрями підвищення ефективності управління власним капіталом підприємства: теоретичний аспект.....	120
<i>Майданіченко Андрій, Ігнат'єва Людмила</i>	
Сучасні особливості документування розрахунків по податку на доходи фізичних осіб та єдиному соціальному внеску.....	123
<i>Маркевич Вероніка</i>	
Оцінка ефективності викоистання оборотних активів.....	126
<i>Матіїв Іванна</i>	
Платоспроможність як важливий показник фінансового стану підприємства.....	128
<i>Мірошніченко Маргарита</i>	
Грошові надходження, формування і розподіл прибутку	

підприємства.....	130
<i>Мотя Аліна</i>	
Фандрейзинг як форма фінансування бюджетних установ.....	133
<i>М'яло Юлія</i>	
Оборотні активи та джерела їх формування.....	134
<i>Онопрієнко Євген</i>	
Оцінка фінансового стану підприємства.....	136
<i>Стоян Анна</i>	
Організація грошових розрахунків підприємства.....	139
<i>Чернуш Анастасія</i>	
Механізм банківського кредитування в Україні.....	140
<i>Шевченко Вікторія</i>	
Касові операції банку.....	142
<i>Шейко Антон</i>	
Фінансове планування на підприємстві.....	145

Секція 1. Освітньо-професійна програма Германські мови та літератури (переклад включно) – перша англійська

*Заливчий Ігор, освітньо-професійна програма Германські мови і переклад (англійська та німецька мови) спеціальності 035 Філологія, СВО «Магістр»
Люлька Вікторя, к.філол.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін*

TYPES OF HUMAN COMMUNICATION

Human communication, or anthroposemiotics, is the field of study dedicated to understanding how humans communicate. Humans ability to communicate with one another would not be possible without an understanding of what we are referencing or thinking about. Because humans are unable to fully understand another's perspective, there needs to be a creation of commonality through a shared mindset and/or viewpoint. The field of communication is very diverse, as there are multiple layers to what communication is and how we use its different features as human beings [3, p. 31].

Humans have communicatory abilities other animals do not, for example, humans are able to communicate about time and place as though they are solid objects. Humans communicate to request help, to inform others, and to share attitudes for bonding. Communication is a joint activity largely dependent on the ability to maintain common attention. We share relevant background knowledge and joint experience in order to communicate content and coherence in exchanges.

The evolution of human communication took place over a long period of time. Humans evolved from simple pointing and hand gestures to the use of spoken language. Most face-to-face communication requires visually reading and following communication from the other person, offering replying gestures in return, and maintaining eye contact throughout the interaction [2, p. 47].

The current study of human communication can be branched off into two major categories; rhetorical and relational. The focus of rhetorical communication is primarily on the study of influence; the art of rhetorical communication is based on the idea of persuasion. The relational approach examines communication from a transactional perspective; two or more people interact to reach an agreed perspective.

In its early stages, rhetoric was developed to help ordinary people prove their claims in court; this shows how persuasion is key in this form of communication. Aristotle stated that effective rhetoric is based on argumentation [1, p. 29]. As explained in the text, rhetoric involves a dominant party and a submissive party or a party that succumbs to that of the most dominant party. While the rhetorical approach stems from Western societies, the relational approach stems from Eastern societies. Eastern societies hold higher standards for cooperation, which makes sense as to why they would sway more toward a relational approach for that matter. Maintaining valued relationships is generally seen as more important than exerting influence and control over others. The study of human communication today is more diversified than ever before in its history.

Classification of human communication can be found in the workplace, espe-

cially for group work. Co-workers need to argue with each other to gain the best solutions for their projects, while they also need to nurture their relationship to maintain their collaboration. For example, in their group work, they may use the communication tactic of “saving face”.

Spoken language involves speech, mostly human quality to acquire. For example, chimpanzees are humans' closest relative, but they are unable to produce speech. Chimpanzees are the closest living species to humans. Chimpanzees are closer to humans, in genetic and evolutionary terms, than they are to gorillas or other apes. The fact that a chimpanzee will not acquire speech, even when raised in a human home with all the environmental input of a normal human child, is one of the central puzzles we face when contemplating the biology of our species. In repeated experiments, starting in the 1910s, chimpanzees raised in close contact with humans have universally failed to speak, or even to try to speak, despite their rapid progress in many other intellectual and motor domains. Each normal human is born with a capacity to rapidly and unerringly acquire their mother tongue, with little explicit teaching or coaching. In contrast, no nonhuman primate has spontaneously produced even a word of the local language.

Types of human communication with themselves: intrapersonal communication expression: body language another person: interpersonal communication within groups: group dynamics within organizations: organizational communication across cultures: cross-cultural communication.

Human communication can be subdivided into a variety of types [2, p. 33]:

Intrapersonal communication (communication with oneself): This very basic form of information is the standard and foundation, of all things communication. This communication with ourselves, showcases the process in which we think on our previous and ongoing actions, as well as what we choose to understand from other types of communications and events. Out intrapersonal communication, may be shown and expressed to others by our reactions to certain outcomes, through simple acts of gestures and expressions.

Interpersonal communication (communication between two or more people) - Communication relies heavily on understanding the processes and situations that you are in, in order to communicate effectively. It is more than simple behaviors and strategies, on how and what it means to communicate with another person. Interpersonal communication reflects the personality and characteristics, of a person, seen through the type of dialect, form, and content, a person chooses to communicate with. As simple as this is, interpersonal communication can only be correctly done if both persons involved in the communication, understand what it is to be human beings, and share similar qualities of what it means to be humans. It involves acts of trust and openness, as well as a sense of respect and care towards what the other person is talking about.

Communicating with others involves three primary steps:

Thought: First, information exists in the mind of the sender. This can be a concept, idea, information, or feeling.

Encoding: Next, a message is sent to a receiver in words or other symbols.

Decoding: Lastly, the receiver translates the words or symbols into a concept

or information that a person can understand.

There are a variety of verbal and non-verbal forms of communication. These include body language, eye contact, sign language, haptic communication, and chronemics.

References

1. Stacks D., Salwen M. An Integrated Approach to Communication Theory and Research. New York: Routledge. 2009. 145 p.
2. Tecumseh F. The Evolution of Language. Cambridge University Press. 2010. 201 p.
3. Tomasello M. Origins of Human Communication. Cambridge, Massachusetts, The MIT Press. 2008. 408 p.

Шевченко Дарина, освітньо-професійна програма Германські мови і літератури (переклад включно) – перша англійська спеціальності 035 Філологія, СВО «Бакалавр

Люлька Вікторя, к.філол.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

ПОВНИЙ ПИСЬМОВИЙ ПЕРЕКЛАД

Повний письмовий переклад – переклад, що передає смисловий зміст оригіналу без пропусків і скорочень [3, с. 24].

Повний письмовий переклад є основною з форм перекладу науково-публіцистичних текстів. Робота над повним письмовим перекладом складається з двох послідовних етапів. Перший етап включає в себе дії перекладача, пов'язані із вилученням інформації з оригіналу. Другий етап включає в себе процедуру вибору необхідних мовних засобів під час створення тексту перекладу. Етапи виділення інформації з оригіналу називають «з'ясуванням значення» [1, с. 17]. Впродовж цього етапу перекладач має отримати інформацію, що міститься в самому оригіналі тексту і в ситуативному та лінгвістичному контекстах. На основі отриманої інформації необхідно зробити потрібні висновки про зміст, який необхідно відтворити впродовж наступного етапу. В процесі вибору мовних засобів для тексту перекладу, фахівцеві необхідно проаналізувати відносну важливість певних елементів тексту, які забезпечать граматичну і семантичну правильність висловлювання. Вибір одного із варіантів становить найважливішу частину креативної частини перекладу.

Одним із основних завдань перекладача є повною мірою, наскільки це можливо, відтворити зміст оригіналу за умови значної спільності змісту оригіналу і перекладу [2, с. 56].

Повний письмовий переклад має відповідати таким вимогам: точність знайдених перекладачем еквівалентів перекладу окремих слів і словосполучень, і з'єднання з перекладом думки на рівні речення або більшого текстового відрізка; точність термінології та однорідність її використання у тексті; коректна і рівноцінна передача не лише загального посилу тексту, а й окремих його особливостей.

Етапи роботи над повним письмовим перекладом:

1. Ознайомлення з оригіналом, шляхом уважного перегляду.

2. Розробка чорного перекладу, включно з послідовною роботою над логічно-виокремленими частинами оригінального тексту послуговуючись такою схемою:

- виділити логічно-завершену за змістом частину тексту (період, образ, речення) та засвоїти його зміст;

- здійснити переклад обраної частини тексту, тобто інтерпретувати її зміст мовою перекладу в письмовій формі, абстраговано від оригіналу (тобто не дивлячись у нього) і здійснюючи постійний моніторинг стилю, якістю, однамітністю та логікою викладу;

- звірити перекладену частину тексту з відповідною частиною оригіналу, щоб виправити неточності (додати фактичну інформацію, відкоригувати деталі.

3. Повністю відредагувати переклад, прочитавши його про себе, аби ще раз перевірити якість, відповідність і логіку перекладу і застосувати відповідне редагування.

4. Перекласти заголовок (нерідко правильно перекласти його можна на першому етапі, але іноді заголовок не несе достатньо інформації для того, щоб скласти чітке уявлення про зміст матеріалу).

Вимоги до письмового перекладу є на порядок суворішими, ніж ті, що ставляться для перекладу усного, адже результат перекладацької роботи залишається зафіксованим і навіть дрібні помилки і неточності будуть впливати на сприйняття його читачем. Але разом з тим, у письмового перекладача є значно більший ресурс часу, можливості послуговуватись довідковою літературою та вчитувати і вивіряти текст, ніж в усного перекладача.

В процесі перекладу ключовою є саме робота з текстом, особливо що стосується розуміння ідеї та головної думки, яку намагався донести автор. На відміну від художніх текстів, де питання проблематики та ідей можуть бути полемічними, в наукових, правових, економічних, публіцистичних текстах, та текстах, що за тематикою знаходяться на перетині цих спрямувань, після прочитання можна однозначно виокремити думки, які автор взяв за основу.

Це також зачіпає питання про необхідність всебічної освіти для перекладача, адже він не зможе виділити ключові ідеї тексту, загальний зміст якого є для нього не зрозумілим навіть віддалено.

Список використаних джерел:

1. Бровкіна О. В Вступ до перекладознавства : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 117 с.

2. Карабан В. І. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську) : Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 208 с.

3. Коваленко А. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : «Фірма «Інкос», 2012. 317 с.

Секція 2. Освітньо-професійна програма Політологія

Гарус Владислав, освітньо-професійна програма Політологія спеціальності 052 Політологія, СВО «Бакалавр»

Приходько Сергій, к. політ. н., доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

ПРИНЦИПИ ІНТЕГРОВАНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ЯК РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВИ)

Сучасні органи місцевого самоврядування виступають важливими владними центрами, а також інститутами політичної системи загалом. Вони найбільше наближені до потреб територіальних громад. А в умовах децентралізації влади територіальні громади отримали значні можливості для вирішення цих потреб.

Для якісної реалізації повноважень органами місцевого самоврядування щодо вирішення проблем місцевого життя необхідне сформування стратегічного бачення напрямів розвитку територіальної громади. На рівні Полтави таку стратегію відображена в Програмі інтегрованого розвитку міста «Полтава-2030» та Концепції сфери розвитку «Посилення статусу Полтави як регіонального центру», розроблених працівниками Комунальної організації «Інститут розвитку міста» Полтавської міської ради. Сутність цих документів полягає у реалізації таких принципів.

Візитівкою будь якого міста є його центр – місце, яке визначає пульс території, ритм її життя, активність, чим місто живе та дихає. Полтава є культурним та обласним центром, який щоденно притягує десятки тисяч відвідувачів з прилеглих територій, що, в свою чергу, забезпечує надходження додаткових фінансових ресурсів до міста, а, отже, забезпечує його розвиток. Підтримка та активний розвиток саме центральних функцій міста є безперечною запорукою його успіху.

Сьогодні виклики глобального світу спонукають міста конкурувати між собою за людей, ресурси, інвестиції, відвідувачів та жителів. Чим привабливішим буде місто для відвідування, проживання або ведення бізнесу, тим сильніше буде його конкурентна позиція в порівнянні з містами-сусідами, та успішніше майбутнє його очікує. Тому саме зараз виникає нагальна потреба планування заходів по посиленню статусу Полтави як регіонального центру. І, перш за все, це стосується поліпшення центру міста та його підцентрів. Саме центри міст з діловими вулицями та торговельними центрами формують ключову економічну, соціальну та культурну ідентичність будь-якого міста. З усіх відомих міст Європи ми пам'ятаємо саме їх центральну частину, а не решту 90% території міста. Саме у центрі, в першу чергу, знаходять своє відображення основні демографічні, соціальні та економічні тенденції з усіма їх можливостями та викликами [1].

Для сталого розвитку міста, з метою зміцнення та розширення його центральних функцій та посилення значимості Полтави як регіонального центру, місту необхідно створити чітку ієрархію центрів з чітко визначеним фізично

розвинутим первинним центром. Розвиток центру міста має підтримуватися відповідними стратегічними заходами та нормативними актами. Всі існуючі (та заплановані) центри та підцентри мають стати привабливішими; особливо рекомендується реабілітувати територію центрального ринку як цікавої принади міста. Для підтримання та підвищення привабливості міста та його центрів, зелені зони, як один з ключових м'яких факторів, мають бути під посиленою охороною, упорядковані та взаємопов'язані. Більш того, як підтверджено результатами досліджень в рамках проекту, для Полтави дуже важливими є відновлення вигляду міста та, водночас, реставрація, збереження та належний розвиток історичного центру міста.

Всі процеси, пов'язані з розвитком міста, від планування до реалізації заходів, повинні розглядатись через призму інтегрованості з іншими сферами розвитку. Основними керівними положеннями реалізації зазначених принципів мають стати такі засади:

- чіткий ієрархічно структурований поліцентричний розвиток міста;
- послідовно регульоване (відповідно до визначеної ієрархії) розміщення торговельних об'єктів та сфери послуг; привабливий і продуманий вигляд магазинів;
- задоволення потреб населення з прилеглих територій згідно з виникаючим та зростаючим попитом;
- забезпечення необхідних територій у відповідних локаціях для розміщення адміністративних послуг;
- привабливість центру міста та всіх підцентрів для всіх категорій населення, зокрема, для маломобільних груп, туристів й інших приїжджих;
- створення міста «коротких шляхів», забезпечення компактного пішохідного центру та пріоритету пішоходів у підцентрах міста;
- збереження історичного ландшафту та архітектурного обличчя міста, що відображається у масштабності і контексті забудови, фасадах будівель, фоні вулиць і публічних просторів;
- реабілітація історичної забудови лише в комплексному проектуванні з дотриманням вимог до об'єктів культурної спадщини;
- цілісне розуміння вигляду центру міста як єдиного комплексного утворення, розгляд потенціалу його територіальних і функціональних складових з позицій синергійності та системності;
- збереження, утримання та поліпшення зелених зон та парків в контексті впливу на формування вигляду міста та створення додаткової привабливості міста;
- функціональні та гарно спроектовані публічні простори;
- доступність, інклюзивність [1].

Центри задовольняють щоденні, середньострокові та довгострокові потреби жителів міста. Щоденні потреби мають задовольнятися мешканцями поруч з місцем проживання, а підцентри та головні центри мають пропонувати більше різноманіття послуг та товарів як для щоденного, так і періодичного користування. Критичним завданням міста, а особливо його первинного центру та підцентрів, є забезпечення центральними товарами та послугами

довгострокового та середньострокового користування як власного населення, так і жителів прилеглих територій або віддалених районів.

Центральність також включає забезпечення та створення нових робочих місць, формування унікальних виняткових принад, що приваблюють не тільки споживачів товарів та послуг, але й туристів та інвесторів завдяки забезпеченню м'яких факторів привабливості, що підвищує привабливість міста. А підвищення привабливості збільшує площі залежних від міста прилеглих територій та кількість населення, що постійно приїжджає до міста та генерує додаткові доходи в бюджет міста та суб'єктам підприємницької діяльності.

Створення чіткого основного центру повинно отримати потужну підтримку для того, щоб структура міста не лише отримала зрозумілі орієнтири, а стала дійсно привабливою для жителів міста, клієнтів, відвідувачів та «користувачів». Основний центр має формувати ядро міста та бути компактним, тобто таким, що надасть можливість пересування пішки без допомоги транспорту, можливість порівняння та вибору товарів та послуг, спілкування, відпочинку та приємного проведення часу. Основний центр – це вітрина всього міста. Тому він повинен бути легко та швидко доступним як для власних мешканців, так і для жителів прилеглих територій [2].

Прагнучи зміцнити центральну функцію та значення Полтави як сильного регіонального центру, місто має забезпечити певну свою унікальність, привабливість та сталий економічний розвиток. Привабливість міста та міських центрів/підцентрів спрямована на створення та поліпшення м'яких факторів привабливості, які не тільки роблять місто приємним місцем для перебування та проживання, але також є вирішальним критерієм для розміщення бізнесу та інвестицій [1].

Полтава має виразний природний рельєф, який створює оригінальний ландшафт історичної частини міста. Акцентування природної топології архітектурними домінантами сформувало «історичне обличчя» Полтави. Рядова історична забудова підпорядкована загальній ландшафтній композиції.

Для підвищення привабливості міста необхідно посилити контроль за забудовою в історичному ареалі, виключити з нормативних документів пункти, які дозволяють ігнорувати обмеження поверховості. Видові композиції Полтави часто неможливо розпізнати, через те, що візуальні вісі та панорами перекриваються завеликими конструкціями та елементами благоустрою – не простежуються перспективні і панорамні види вулиць. Більш того, в Полтаві є потреба в покращенні міського дизайну та благоустрої публічних просторів та зелених зон.

Список використаних джерел

1. Концепція сфери розвитку «Посилення статусу Полтави як регіонального центру». URL: <https://drive.google.com/file/d/1RrGQY1nBJV3xwfPghtEu4fObiBvcHD0S/view>

2. Полтава 2030. Інтегрований розвиток міста. URL: <https://www.2030.poltava.ua/ua>.

Секція 3. Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування

Аушкіна Юлія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Гордієнко Людмила, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Мокієнко Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ПРИНЦИПИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Для ефективного функціонування підприємства і підтримки його фінансового стану стабільним необхідно мати достатньо фінансових ресурсів, але на практиці виникають ситуації, коли власного капіталу недостатньо, тоді виходом з цього є залучення позикових коштів.

Науковці стверджують, що в кризових економічних умовах кредит, як вид позикових фінансових ресурсів, відіграє важливу роль в розвитку підприємств, тому що допомагає не тільки подолати фінансові труднощі, а й зберегти позиції підприємства на ринку.

Кредит - це економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на умовах їх повернення, строковості і платності.

Потреба суб'єктів господарювання в оборотних грошових коштах і, зокрема, кредиту, коливається протягом виробничого циклу і в різних циклах кругообігу. Ці коливання бувають двох видів: сезонні і постійні.

Кредит виконує такі функції: перерозподільну функцію; функцію забезпечення потреб обігу у платіжних засобах; контрольну функцію; функцію капіталізації вільних грошових коштів.

Характеристику принципів кредитування подано в табл. 1.

Таблиця 1

Принципи кредитування

Принцип	Сутність
принцип цільового призначення	полягає у тому, що економічні суб'єкти, які мають намір вступати в кредитні відносини, повинні наперед чітко визначати мету використання коштів кредиту.
принцип строковості кредиту	передбачає, що вільні кошти кредитора передаються позичальнику на конкретно визначений час.
принцип повернення кредиту означає	позичальник зобов'язаний повернути всю отриману суму кредиту. Принцип платності кредиту полягає в тому, що кредитор при наданні кредиту має вжити додаткових заходів щодо гарантування повернення кредиту у визначений строк.

Банківські кредити можуть класифікуватися за такими ознаками:

- а) за призначенням: на виробничі цілі; споживчий кредит;
- б) за термінами користування: короткострокові; середньострокові; довгострокові;
- в) за забезпеченням: забезпечені заставою; гарантовані; іншими забезпеченнями; незабезпечені;
- г) за ступенем ризику: стандартні; нестандартні; сумнівні; незабезпечені;

безнадійні;

д) за методом надання: одноразові; перманентні; гарантійні;

е) за схемою надання: за кредитною лінією; револьверні; контокорентні; овердрафт;

є) за строками погашення: водночас; на виплату; за вимогою кредитора або за заявою позичальника; по закінченні обумовленого періоду;

ж) за характером і способом сплати відсотків: з фіксованою відсотковою ставкою; з плаваючою відсотковою ставкою; сплата відсотків в міру використання кредитних коштів; сплата відсотків одночасно з отриманням кредитних коштів.

Усі питання, пов'язані з наданням кредиту, банки здійснюють на договірній основі. Знайомлячись зі змістом кредитної угоди, необхідно звертати увагу на права й обов'язки сторін, що її уклали. Основними серед цих умов є такі: забезпеченість, повернення, строковість, платність і цільова спрямованість.

При оцінці доцільності надання кредиту необхідно звертати увагу на проблемні кредити і розроблення заходів щодо зниження їх ризикованості. Вирішальний вплив на ефективність кредитних угод, захист суб'єктів угод має інформаційне забезпечення кредитної діяльності, особливо стадії перевірки кредитоспроможності контрагентів кредитної угоди.

Основними завданнями бухгалтерського обліку кредитів та інших позикових коштів є:

- чітке документування розрахунків;

- своєчасність оприбуткування надходження позик на підприємство та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку;

- контроль за своєчасністю нарахування та сплати відсотків за користування позиками;

- своєчасна та повна реєстрація даних первинного обліку в регістрах; додержання строків розрахунків;

- правдиве відображення інформації щодо зобов'язань в звітності та примітках до неї.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України № 436 – IV від 16 січня 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 01.09.2022).

2. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» № 20 від 31 січня 2000 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 21.09.2022).

3. Невмержицький Є. І. Сучасні інструменти оцінки кредитних ризиків з використанням продуктів кредитного бюро. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 21.09.2022).

Бережна Дарина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Черненко Ксенія, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДОХОДИ, ВИТРАТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Фінансова звітність підприємства (крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими відповідно до чинного законодавства) включає: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та примітки до звітів.

У Звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період. Тобто на відміну від Звіту про фінансовий стан інформація у Звіті про фінансові результати надається за поточний рік (або інший звітний період: квартал, півріччя, дев'ять місяців фінансового року).

Частина «Фінансові результати» Звіту про фінансові результати відображає доходи, витрати, прибутки і збитки, що утворилися у суб'єкта господарювання протягом звітного календарного року.

При складанні «Звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)» необхідно дотримуватися принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» складається з чотирьох розділів: розділ 1. «Фінансові результати» (р. 2000 - 2355); розділ 3. «Сукупний дохід» (р. 2400 - 2465); розділ 3. «Елементи операційних витрат» (р. 2500 - 2550); розділ 4. «Розрахунок показників прибутковості акцій» (р. 2600 - 2650).

Відображення інформації про фінансові результати у формі 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» представлено на рис. 1.

У першому розділі «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» надається інформація про доходи і витрати з точки зору власника підприємства, усі витрати, пов'язані з доходом звітного періоду, включаючи й податок на прибуток, вважаються витратами звітного періоду; прибуток розглядається як джерело виплат власникам для нарахування і сплати дивідендів, створення резервного капіталу або збільшення статутного капіталу.

У другому розділі наводиться інформація про суми проведених уцінок необоротних активів та фінансових інструментів за звітний період, суми накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств та інший сукупний дохід.

У третьому розділі наводиться склад операційних витрат за елементами, що дозволяє провести аналіз їх структури.

У четвертому розділі Звіту про фінансові результати, який стосується лише акціонерних товариств, прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, а також тих товариств, які знаходяться у процесі випуску зазначених акцій, розраховуються показники прибутковості акцій.

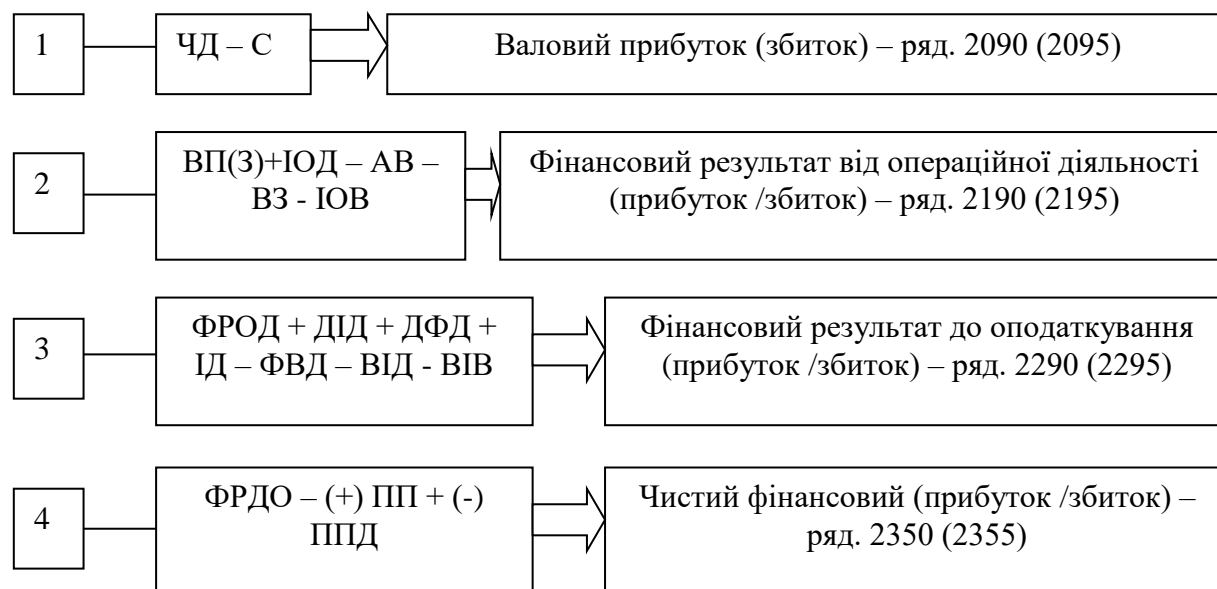

Рис. 1. Формування та відображення у ф. 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» фінансових результатів

Отже, необхідність заповнення форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» (далі – Звіт про фінансові результати) викликана тим, що інформація, яка міститься у Балансі відображає обсяг активів, зобов'язань та капіталу на певну звітну дату і є недостатньою користувачам для оцінки результативності діяльності підприємства. Так, для визначення рівня розвитку юридичної особи виникає необхідність оцінити ділову активність, що в свою чергу, потребує відомостей про доходи та витрати підприємства. На відміну від Балансу, в якому відображається сальдо рахунків з обліку активів, зобов'язань і власного капіталу, у Звіті про фінансові результати наводиться інформація про отримані доходи та понесені витрати, тобто дебетові та кредитові обороти відповідних рахунків бухгалтерського обліку 9- го і 7-го класів.

Список використаних джерел:

1. Глушач Ю. С. Фінансова звітність за П(С)БО : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 88 с.

2. Мокієнко Т. В., Степанюк Н. М. Нормативне регулювання обліку доходів та фінансових результатів згідно з міжнародними стандартами. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю* : Збірник доповідей науково-практичної конференції студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях). 2018. Вип. 4. С. 42 – 44.

3. Мокієнко Т. В., Пліщенко В. О., Гуріна (Литвяк) А. Є. Нормативне регулювання обліку доходів та фінансових результатів згідно з міжнародними стандартами. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : зб. матер. ІУ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 24 жовтня 2019 р.). 2019. С. 228 - 231.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07 лютого 2013 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

Богаєнко Олександр, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Канцедал Наталія, к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ДООЦІНКИ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО ЗБОРУ УРОЖАЮ

Біологічні активи та сільськогосподарська продукція відносяться до об'єктів «живої» економіки, оскільки за ознаками теорії фізичної економії являють собою живу, енергетичну цінність. Саме тому практика облікового відображення біологічних активів не втрачає актуальності, оскільки облік специфічних об'єктів в аграрній сфері з кожним роком все більше отримує запитів галузевого управління та відповідних інституцій [1].

Практичний облік біологічних активів рослинництва, а зокрема зернових культур можна умовно поділити на 2 етапи: облік до збору урожаю та облік в період збору урожаю. В даному дослідженні розглянемо першу стадію виробничого циклу продукції зернових, а саме документальне оформлення і порядок відображення витрат.

Якщо розглядати виробничий цикл з урахуванням процесу біоперетворень, то відповідно до того, як зростають культури, їх балансова вартість підлягає переоцінці до справедливої вартості в кореспонденції з субрахунками: 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» – при умові, що біологічний актив зростає в ціні або 940 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» – при умові, що біологічний актив знецінюється.

Відмітимо, що під час збирання зернових культур спочатку прийнято переводити біологічні активи в незавершене виробництво, відображуючи в дебет рахунка 23 «Виробництво», а після первинної обробки (очистки або усушки) – до складу готової продукції (в дебет рахунка 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» [2].

Узагальнення інформації про фактичні витрати, дооцінку та балансову вартість таких активів доцільно представляти у вигляді таблиці (табл. 1). Така інформація є наочною і цінною для управлінських потреб.

Таким чином, фактичні витрати та дооцінка враховуються у розрізі двох періодів – початок року та початок збору урожаю.

Кореспонденція рахунків за перше півріччя буде наступною:

1. Визнано витрати (за елементами) на вирощування продукції (2509-2298=211 тис. грн): дебет 231, кредит рахунків 13,20, 63, 65,66,91 та ін.

2. Визнано біологічні активи рослинництва за посіяними площами(окрім раніше визнаних посівів озимої пшениці за собівартістю (4606-956=3650 тис. грн): дебет 211, кредит 231.

3. Проведено дооцінку біологічних активів рослинництва, за мінусом визнаної раніше дооцінки озимої пшениці (710-660=50 тис. грн): дебет 211, кредит 710.

Подальший облік біологічних активів рослинництва ведеться за показниками III кварталу, тобто фактично в період збору урожаю та здійснюється за

справедливою вартістю. При цьому варто враховувати, що частина рослинницької продукції може бути зібрана (наприклад, ранні зернові), а частина – ще певний період залишатися в полі.

Таблиця 1

**Вартісна оцінка біологічних активів рослинництва до збору урожаю,
2022 р., тис.грн**

Назва куль-тури	Посівні площі, га		Фактичні витрати		Дооцінка		Балансова вартість	
	на 1.01.22р.	на 30.06.21р.	на 1.01.22р.	на 30.06.21р.	на 1.01.22р.	на 30.06.21р.	на 1.01.22р.	на 30.06.21р.
Пшениця озима	1600	1600	956	1030	660	710	1616	1740
Пшениця яра	-	760	782	856	-	-	-	-
Ячмінь ярий	-	650	560	623	-	-	-	-
Разом	1600	3010	2298	2509	660	710	2958	3219

Перспективою подальших досліджень у даному напрямку є обліковий супровід операцій з відображення додаткових витрат на збирання урожаю та визнання дооцінки.

Список використаних джерел:

1. Канцедал Н. А. Інституціональний підхід до формування в обліку інформації про біологічні активи та сільськогосподарську діяльність. *Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки та практики*. 2018. №1 (27). С. 44-55. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/228>

2.Рогозний С. Біологічні активи: облік біотрансформації та врожаю. *Все про бухгалтерський облік*. 2017. № 70. С. 24-28

Борсук Сергій, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ, ЗНИЩЕНИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Порядок проведення інвентаризації основних засобів регулюється Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України №879 Мінфіну від 02.09.2014 р.

Інвентаризація – це перевірка та документальне підтвердження наявності майна на підприємстві. Згідно листа від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1, військові дії відповідають визначенню форс-мажорних обставин [1].

Форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту [2].

Відповідно до Закону №671/97-ВР, форс-мажорні обставини повинні затверджуватися відповідним сертифікатом, який видається торгово-промисловою палатою України [3].

Провести інвентаризацію через форс-мажорні обставини вимагає пункт 7 розділу I Положення № 879. За військового стану діють приписи пункту 8 розділу I Положення № 879 [4].

Якщо майно перебуває не в зоні бойових дій проведення інвентаризації передбачає: призначення комісії з інвентаризації наказом керівника; проведення фактичного огляду у присутності матеріально відповідальної особи; складання інвентаризаційних описів, в які вносять дані про активи, їх фактичну кількість. На орендовані основні засоби складають окремі інвентаризаційні документи; передачу до бухгалтерії інвентаризаційних описів.

Бухгалтерія проводить порівняння даних інвентаризації з обліковими записами до початку воєнних дій і складає звіряльну відомість, у якій зафіксує нестачі і втрати. У протоколі результатів інвентаризації зазначають результати перевірки та причини знищення активів.

Керівник підприємства повинен затвердити протокол результатів інвентаризації і упродовж п'яти робочих днів після завершення інвентаризації видати наказ про облік результатів інвентаризації.

На підставі наказу керівника підприємства та протоколу інвентаризації, складають акт списання основних засобів. В акті зазначають причину списання, посилення на лист ТПП та протокол інвентаризації. На основі акту закривають інвентарні картки обліку основних засобів та знімають з обліку.

Результати інвентаризації відображають в обліку звітності того періоду, у якому завершили інвентаризацію. Для цього вилучають основні засоби, які знищені, зі складу активів. Додаткові витрати на ліквідацію і залишкову вартість списаних основних засобів включають до інших витрат [5].

У бухгалтерському обліку списання основних засобів відображають бухгалтерськими проведеннями:

Списано накопичену амортизацію ліквідованої частини основних засобів: дебет рахунку 13, кредит рахунку 10.

Списано залишкову вартість ліквідованої частини основних засобів: дебет рахунку 976, кредит рахунку 10.

Матеріали, що отримані після демонтажу, оприбутковують на склад та зараховують до інших доходів [7]. Отримані запаси оцінюють за чистою вартістю реалізації або за оцінкою можливого використання.

Якщо комісія не може провести інвентаризацію цінності, то припиняти амортизацію основних засобів немає підстав. Національні стандарти вимагають призупинення обчислення амортизації якщо основні засоби реконструюють, модернізують, добудовують [8].

ПДВ-зобов'язання не будуть виникати згідно з пунктом 189.9 ПК, який врегульовує випадки ліквідації основних засобів. Адже основні засоби списуються у зв'язку з дією форс-мажору, що посвідчується листом ТПП та актом списання [9].

Отже, встановлено, що порядок проведення інвентаризації основних за-

собів, знищених під час війни, майже не відрізняється від звичайної інвентаризації. Але є і відмінності у вигляді інвентаризації по причині форс-мажору в зв'язку пошкодження або знищення матеріальних цінностей. Таким чином, всі вищевказані дії відповідають чинному законодавству та бухгалтерському обліку.

Список використаних джерел:

1. Лист ТПП України від 28.02.2022р. № 2024/02.0-7.1 [Щодо форс-мажору]. URL: <http://document.vobu.ua/doc/11229> (дата звернення: 29.09.2022).
2. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02 грудня 1997 № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-вр#Text> (дата звернення: 29.09.2022).
3. Золотухін О. Списання знищеного, зіпсованого майна під час війни: чи визнають витрати? *Дебет-Кредит*. 25.05.2022. URL: <https://news.dtkk.ua/accounting/individual-transactions/76454> (дата звернення: 29.09.2022).
4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України №879 від 02 вересня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 29.09.2022).
5. Озерова О. Списуємо майно, знищене через бойові дії: як обліковувати й оподатковувати. *Головбух*. 2022. №13. URL: <https://egolovbuh.mcfr.ua/964005> (дата звернення: 29.09.2022).
6. Пошкоджені, знищені основні засоби: як списати. URL: <https://avstudy.com.ua/poshkodzhenni-znishhenni-osnovni-zasobi-yak-spisati/> (дата звернення: 29.09.2022).
7. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України №561 від 30 вересня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 29.09.2022).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України №92 від 27 квітня 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 29.09.2022).
9. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 29.09.2022).

Буднікова Владислава, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Дугар Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН ЗА ОПЕРАЦІЯМИ ПО ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ

Економічні відносини через управлінський облік створюють базу для швидкого підйому і істотного збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення її зберігання і своєчасної реалізації. Дотримання принципів управлінського обліку в аграрних підприємствах сприятиме вдосконаленню процесу управління підприємством в цілому, що призведе до одержання максимальних прибутків при мінімальних витратах.

В умовах ринкових відносин покупці самостійно визначають постачальників та визначають порядок укладання договорів із постачальниками, але своєчасність аналізу системи договірних відносин постачальників із покупцями регулює всі сфери діяльності (виробництво, реалізація, обіг) і тому не втрачають своєї актуальності. В умовах конкуренції підприємство може втратити ринки збуту продукції через недостатню організацію договірних угод, що може призвести до спаду виробництва.

Особливої уваги потребує питання реалізації продукції сільськогосподарського призначення. Відповідно, виробництво - це діяльність, пов'язана з випуском продукції, яка включає всі стадії технологічного процесу, а також реалізацію продукції власного виробництва. Згідно нормативів, продукцією власного виробництва визнається продукція, яка була вироблена або піддана достатній переробці чи обробці підприємством з використанням власного або орендованого майна [2].

До повністю виробленої підприємством продукції належать:

- корисні та супутні копалини, видобуті підприємством, якщо воно має право на розробку надр;
- рослинна продукція, вирощена та зібрана на земельних ділянках, що належать підприємству або орендовані цим підприємством;
- живі тварини, вирощені на підприємстві, та продукція, одержана від тварин, які є власністю підприємства;
- продукція мисливського промислу;
- продукція рибальського та морського промислів, видобута або вироблена суднами підприємства, а також суднами, орендованими (зафрахтованими) ним;
- вторинна сировина та відходи, які є результатом виробничих операцій, здійснених підприємством.

Крім цього, продукція, виготовлена на підприємстві, може не підпадати під категорію повністю виробленої на підприємстві, але за певних умов може бути визнана такою - якщо частка доданої вартості продукції під час її переробки чи обробки становить не менше 50 відсотків [3].

Витрати виробництва в сільському господарстві включають витрати живої і уречевленої праці, що є витратами засобів та предметів праці. Перші проявляються у вигляді конкретної праці в різних галузях сільського господарства, другі – це витрачені насіння, корми й інші види запасів.

Вартість використаних предметів праці повністю переноситься на продукцію виробництва. Витрати засобів праці визначаються в частині амортизації основних засобів у процесі виробництва. Основні засади класифікації витрат відповідно до законодавства України розкриті в НП(С)БО 30 «Біологічні активи» та НП(С)БО 16 «Витрати» і передбачають їх групування відповідно до видів діяльності, за якими були здійснені витрати [1].

Особливістю сільськогосподарських підприємств є використання індивідуального переліку статей витрат, що пропонуються Методичними рекомендаціями, які кожне господарство має право встановлювати самостійно та відсутність поділу загальновиробничих витрат на постійні та змінні. Крім того, в

сільському господарстві існує правило: кількість отриманої продукції не прямо залежить від кількості використаної сировини, тому змінні витрати діляться на пропорційні, величина яких визначається обсягом одержаної продукції, та непропорційні, величина яких залежить від обсягу виконаних робіт чи поголів'я тварин. Дослідження групування витрат на сільськогосподарських підприємствах вказує на відсутність чіткого поділу витрат на прямі та непрямі.

За формуванням інформації для потреб управлінського обліку, реалізованою вважається продукція за настанням однієї із подій: перша – надходження грошових коштів, друга – факт відвантаження зі складу.

Основними завданнями обліку процесу реалізації є:

- забезпечення інформації про обсяг реалізованої продукції за її видами;
- виявлення фінансових результатів по підприємству в цілому та окремих видів продукції;
- забезпечення контролю за формуванням повної собівартості продукції;
- забезпечення контролю за рівнем реалізаційних цін.

Продукція, за яку надійшли кошти від покупця на рахунок підприємця-виробника в умовах проведення передоплати вважається реалізованою в міру фактично отриманих коштів та у відповідності до майбутніх періодів фактичного відвантаження покупцям. При обміні активами, фактом здійснення процесу реалізації, вважається - надходження товарів обміну на відповідну вартість відпущеної продукції, на яку належним чином оформлені документи [2].

Реалізованою продукцією зі складу, вважається продукція, відвантажена (відпущена), на основі первинних документів від підприємства-постачальника.

Здійснені управлінські процедури дають можливість обґрунтувати достовірність сум у відношенні кредитових оборотів рахунка 70 «Доходи від реалізації» (у співставленні із групою покупців та замовників, інших дебіторів) та перевіряють обґрунтованість записів для підтвердження достовірності даних за дебетом рахунка 70 «Доходи від реалізації», що стосується сум непрямих податків, для обґрунтованості статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» рядок 2000 форми № 2 «Звіту про фінансовий результат (Звіт про сукупний дохід)» [4].

Отже, організація збуту здійснюється в межах збутової політики фірми, планування якої відбувається за такими напрямками: визначення стратегії збуту і політики організації каналів збуту; вибір систем та методів збуту і відповідних типів каналів; створення мережі оптових і роздрібних торговельних точок, складів, демонстраційних залів тощо; визначення маршрутів товаро-просування; організація транспортування і вантажно-розвантажувальних робіт; забезпечення ефективності збуту; питання логістики.

У Програмі реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів зазначено, що трансформація системи бухгалтерського обліку забезпечить більш об'єктивне відображення фінансового стану і результатів діяльності суб'єктів господарювання, а також розширить доступ усіх зацікавлених користувачів до інформації і звітності. Передусім такими користувачами є інвестори, які потребують об'єктивної оцінки діяльності підприємства для прийняття рішень про можливість інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31 грудня 1999 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 29.09.2022).

2. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, Л. О. Сколотій, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. К. : «Алерта», 2016. 1040 с.

3. Податковий кодекс України № 2755-І в редакції від 01 жовтня 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 29.09.2022).

4. Сук Л. К. Калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* 2016. Вип. 249. С. 372-381. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2016_249_44 (дата звернення: 29.09.2022).

Верезуб Олександр, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Богомол Віктор, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками представляє один із елементів інформаційного забезпечення підприємства, в якому існує вхідна та вихідна інформація та яка повинна бути передусім корисною та достовірною.

Визначення потоків інформації та її документального забезпечення забезпечує ефективність організації бухгалтерського обліку. Протягом звітного періоду бухгалтерський облік отримує вхідну інформацію, накопичує її, обробляє, узагальнює з відображенням у первинних документах, реєстрах обліку, фінансовій звітності.

Таку інформацію бухгалтерського обліку яку використовують інші підрозділи підприємства, в тому числі управлінський персонал, який повинен приймати обґрунтовані управлінські рішення. Таким чином, бухгалтерський облік повинен надавати корисну, своєчасну, повну, достовірну вихідну інформацію. Визначення видів вихідної інформації та її документальне забезпечення повинно відображатися в Наказі про облікову політику.

Корифей бухгалтерського обліку Ф. Ф. Бутинець, який відмічає, кредиторську заборгованість, як форму розрахунку за надані послуги та товари, які придбаються у процесі операційної діяльності, що час від часу повторюються і використовуються у виробництві, тобто в якості сировини, чи для перепродажу.

У свою чергу підкреслюють, С. Ф. Голов та В. М. Костюченко що кредиторська заборгованість, ніщо інше, як рахунки до оплати «Accounts Payable», отже це суми, які нараховуються контрагентам за придбання у них у кредит. Г. О. Партин та А. Г. Загородній зазначають, що кредиторська заборгованість це, така заборгованість суб'єкта господарювання іншим особам, що утворюється у результаті минулих подій, оцінена у національній валюті гривнях та щодо якої у підприємства існують зобов'язання її погашення в установленій строк.

Під час управління грошовими потоками здійснюється оптимізація джерел фінансування оборотного капіталу за рахунок довгострокових і короткострокових кредитів банків і за рахунок кредиторської заборгованості підприємства як безкоштовної позики постачальників. При цьому враховується прихильність підприємства до консервативного, помірною чи агресивного підходів до фінансування оборотних активів.

Таким чином, управління кредиторською заборгованістю – це процес розробки й реалізації управлінських рішень із приводу узгодженості її розміру, складу та швидкості руху у часі, що забезпечує необхідний прибуток і оптимальний розмір вільних коштів. Як зазначає Бабенко Л. В., для особливого контролю та правильного управління зобов'язаннями суб'єктів господарювання пропонує вести аналітичну таблицю кредиторів (табл. 1).

Таблиця 1

Аналітична таблиця контролю та управління кредиторською заборгованістю перед постачальниками та підрядниками

Постачальник	Кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками			
	Всього	у т. ч. за термінами погашення, грн		
		до 3 міс.	від 3 до 6 міс.	від 6 до 12 міс.
1	2	3	4	5
Постачальник № 1	23000	20000	-	3000
Постачальник № 2	48500	-	40000	8500
Постачальник № 3	15000	15000	-	-

Продовж. табл. 1

з неї прострочена					
термін прострочення			сума, грн	Причини виникнення	Вжиті заходи
до 3 міс.	від 3 до 6 міс.	від 6 до 12 міс.			
6	7	8	9	10	11
5000	-	500	5500	Брак вільних коштів	Взято позику банку
-	2000	-	2000	Помилка бухгалтера	Стягнуто штраф з винної особи
-	-	-	-	-	-

Для контролю за кредиторською заборгованістю також пропонуємо використання і аналітичної табл. 2.

Інформація щодо кредиторської заборгованості підприємства

Постачальник	Дата погашення заборгованості		Відхилення, +, – (гр. 4 – гр. 3)
	за графіком	фактично	
Постачальник № 1	15.06.21	15.07.21	30 днів
Постачальник № 1	23.08.201	12.09.21	20 днів
Постачальник № 1	24.09.21	24.09.21	-

Ця аналітична таблиця вміщує інформацію про заборгованість конкретного постачальника за договорами, умови погашення заборгованості за графіком, і фактично, можна визначити для кожної операції, здійсненої з постачальниками та підрядниками, відповідність умовам поставки товарних запасів та своєчасність розрахунків з ними. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками складається з бухгалтерських процедур, оцінки операцій з отримання активів, їх реєстрації, накопиченні інформації, узагальнення інформації та підготовки інформації для її надання підрозділам підприємства та управлінському персоналу. Процес оформлення вхідної інформації в бухгалтерському обліку, її обробка та відображення в регістрах обліку — це й визначає методологічні аспекти організації бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Список використаних джерел:

1. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Економіка та суспільство*. 2018. № 18. С. 874–880.
2. Гевчук А.В. Методика дослідження бухгалтерської звітності в процесі перевірки розрахунків з контрагентами. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 6. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-6-5073>.
3. Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В. Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт*. 2021. № 24. С. 58–64. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.24.58
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31 січня 2000 р. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 29.09.2022).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення: 29.09.2022).

Верещака Максим, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

Капітал – є невід’ємною частиною здійснення фінансово-виробничого циклу, його визначальним чинником та рушієм розширеного відтворення, що

обумовлює необхідність дослідження значної кількості характеристик капіталу підприємства, що віддзеркалюють різноманітність форм його прояву та джерел фінансування, що дозволить зосередитися на певних аспектах його формування та використання у відповідності до цілей дослідження та напрямів вкладення при реалізації стратегії і тактики функціонування підприємства

Власний капітал – частка в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Тобто, якби на підприємстві не було боргів, то сума власного капіталу дорівнювала б його активам. Співвідношення між капіталом і зобов'язаннями в різних підприємствах не однакою. Чим більшу частку займає власний капітал в активах підприємства, тим вища його незалежність. Формується власний капітал за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства.

Розмір власного капіталу залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити: інвестиції (призводять до збільшення власного капіталу); прибутки, отримані в результаті діяльності (збільшують розмір власного капіталу); вилучення частки засновником (зменшує розмір власного капіталу); витрати, пов'язані з використанням власного капіталу (виплата дивідендів, покриття раніше отриманих збитків тощо).

Підсумовуючи вищевикладене можна сказати, що сума власного капіталу являє собою загальну вартість засобів, отриманих від засновників у різній формі з повною передачею права власності на ці засоби підприємству, або залишених засновниками на підприємстві, отриманих в процесі діяльності підприємства (як в результаті власної емісії, так і безоплатно).

Формування облікового процесу власного капіталу – складний процес. Він залежить від структури власного капіталу підприємства і передбачає питання облікової політики, організаційних ознак діяльності товариств з обмеженою відповідальністю та інформаційного забезпечення, що б є основою обліку власного капіталу.

Складові власного капіталу відображають суму, яку засновники передали в розпорядження товариства як внески чи залишки у формі нерозподіленого прибутку, а також суму, що її товариство одержало у своє розпорядження ззовні (від інших підприємств) без повернення.

Складові власного капіталу, які доцільно відобразити у обліковій політиці представлено на рис. 1.

Технічний аспект облікової політики щодо власного капіталу, який повинен передбачати наступні складові (рис. 2):

- 1) робочий план рахунків з необхідними аналітичними розрізами складових власного капіталу;
- 2) форми первинних документів з обліку складових власного капіталу та розрахунків з учасниками, графіки документообороту;
- 3) облікові реєстри, технологію обробки облікової інформації;
- 4) склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності;
- 5) порядок проведення інвентаризації власного капіталу тощо.

Отже, невід'ємною умовою функціонування ТОВ є наявність статутного капіталу.

Складові власного капіталу у обліковій політиці	
→	порядок формування, збільшення та зменшення зареєстрованого (пайового) капіталу
→	умови та порядок оплати вартості акцій товариства
→	шляхи використання чистого прибутку, що залишається в розпорядженні товариства
→	порядок формування, проведення щорічних відрахувань та використання фонду для виплати дивідендів, резервного капіталу, фонду розвитку виробництва та інших фондів спеціального призначення
→	основні положення дивідендної політики (умови нарахування та порядок виплати дивідендів)
→	шляхи покриття збитків товариства
→	порядок використання прибутку товариства при його ліквідації, реорганізації
→	перелік посадових осіб, які наділяються правом дозволу на здійснення господарських операцій з елементами власного капіталу, та які несуть повну матеріальну відповідальність за збереження внесків до зареєстрованого капіталу
→	правила та графік документообороту
→	форми первинних документів з обліку власного капіталу (зведених первинних документів), які застосовуються підприємством у практичній діяльності, але не затверджені відповідними державними органами
→	форми та графік складання та надання внутрішньої звітності
→	організація та порядок проведення інвентаризації складових власного капіталу
→	побудова аналітичних рахунків з обліку власного капіталу відповідно до робочого плану рахунків (в розрізах, наведених вище по параграфу)

Рис. 1. Складові власного капіталу, які доцільно відобразити у обліковій політиці

Основними особливостями формування статутного капіталу є: капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів, внесками можуть бути як оборотні, так і необоротні активи; чинним законодавством визначено мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ та обмеження щодо внесків.

Суб'єкти господарювання визначають основні моменти, що відображаються в обліковій політиці самостійно:

1. Перш за все, для підприємства важливо визначити параметри незалежно чи автоматизована форма обліку чи неавтоматизована. Такими параметрами можуть бути: а) оцінка матеріальних запасів при вибутті; б) способи оцінки у роздрібній торгівлі; в) доходи і витрати, як приклад обрати відповідний клас

рахунків тощо.

Рис. 2. Порядок організації бухгалтерського обліку власного капіталу

2. Для належного ведення обліку необхідно вказати форму обліку, яка визначає регістри синтетичного та аналітичного обліку, порядок і спосіб хронологічної реєстрації та групування даних, дотримуючись єдиних правил.

3. Кожен документ повинен бути заповнений та підписаний. Тому у додатку до Наказу необхідно обов'язково визначити права тих осіб, які мають підписувати документи.

4. Головний бухгалтер для правильного проходження документів від створення до зберігання затверджує в обліковій політиці правила документообігу та алгоритм обробки інформації, затверджує робочий план рахунків; роз-

робляє графік складання та подання фінансової, статистичної та податкової звітності.

Список використаних джерел:

1. Салука І. Я. Формування статутного капіталу в товаристві з обмеженою відповідальністю. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 5. С. 437 – 440.

2. Сіренко І. О. Звіт про власний капітал: порядок складання. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях), випуск 6, 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. С. 41 - 43.*

3. Лега О. В., Сіренко І. О. Облікові аспекти формування зареєстрованого капіталу. *Творчий пошук молоді –курс на ефективність* : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Хмельницький, 2019. С. 80-82.

Верещака Максим, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Рудич Алла, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТУ ФІНАНСОВОГО ВАЖЕЛЯ

Фінансова стійкість підприємства визначається насамперед оптимальною структурою майна (активів) і джерел формування капіталу (пасивів). У фінансовому аналізі процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства з метою збільшення прибутку називається левериджем (leverage) [1].

Леверидж перекладається з англійської як важіль і в буквальному розумінні означає дію невеликої сили, за допомогою якої можна переміщувати досить важкі предмети. Стосовно економіки леверидж розглядається як певний фактор, незначна зміна якого може привести до суттєвої зміни результативного показника. Отже, леверидж – це важіль, незначною зміною якого можна суттєво змінити результати виробничо-фінансової діяльності підприємства, важіль впливу на зміну структури активів і пасивів балансу з метою отримання приросту прибутку [2].

Практично кожне підприємство використовує позиковий капітал.

Ефект від його залучення у господарську діяльність виникає, коли рентабельність сукупного капіталу підприємства вища процента за кредит (фінансових витрат з обслуговування зобов'язань). Наприклад, рентабельність сукупного капіталу становить 15 %, тоді як процентна ставка за кредит – 10 %. У такому випадку зниження у структурі джерел формування капіталу частки власного капіталу і, відповідно, зростання частки позикового капіталу дає змогу підвищити рентабельність власного капіталу.

Одним із показників, що застосовуються для оцінювання ефективності використання позикового капіталу, є ефект фінансового важеля. Як відомо, зростання плеча фінансового важеля (відношення позикового і власного капіталу)

може спричинити як збільшення, так і зменшення чистого прибутку.

Ефект фінансового важеля відображає рівень додаткового чистого прибутку на власний капітал за різних варіантів структури джерел формування капіталу і показує, на скільки відсотків підвищиться рентабельність власного капіталу в результаті залучення позикових коштів у діяльність підприємства. Він виникає, коли рентабельність сукупного капіталу вища від процента за кредит.

Розглянемо методичну послідовність розрахунку і факторного аналізу ефекту фінансового важеля.

Плече фінансового важеля (ПФВ) визначається як відношення позикового капіталу (ПК) до власного капіталу (ВК):

$$\text{ПФВ} = \text{ПК} : \text{ВК} \quad (1)$$

Рентабельність сукупного капіталу (R_K) визначається за формулою:

$$R_K = (\text{П} : (\text{ВК} + \text{ПК})) \times 100 \quad (2)$$

де П – прибуток від господарської діяльності, тис. грн.

Звідси, з одного боку:

$$\text{П} = R_K \times (\text{ВК} + \text{ПК}) \quad (3)$$

З іншого – прибуток від господарської діяльності можна визначити як суму величини прибутку після сплати процентів за кредит і величини процентів:

$$\text{П} = R_{\text{ВК}} \times \text{ВК} + \text{П}_C \times \text{ПК} \quad (4)$$

де $R_{\text{ВК}}$ – рентабельність власного капіталу, %;

П_C – процентна ставка за кредит, %.

Отже,

$$R_K \times (\text{ВК} + \text{ПК}) = R_{\text{ВК}} \times \text{ВК} + \text{П}_C \times \text{ПК} \quad (5)$$

Звідси можна вивести формулу розрахунку рентабельності власного капіталу:

$$R_K \times \text{ВК} + R_K \times \text{ПК} = R_{\text{ВК}} \times \text{ВК} + \text{П}_C \times \text{ПК} \quad (6)$$

$$R_{\text{ВК}} \times \text{ВК} = R_K \times \text{ВК} + R_K \times \text{ПК} - \text{П}_C \times \text{ПК} \quad (7)$$

$$R_{\text{ВК}} = R_K + (R_K - \text{П}_C) \times (\text{ПК} : \text{ВК}) = R_K + (R_K - \text{П}_C) \times \text{ПФВ} = R_K + \text{ЕФВ} \quad (8)$$

де ЕФВ – ефект фінансового важеля:

$$\text{ЕФВ} = (R_K - \text{П}_C) \times (\text{ПК} : \text{ВК}) \quad (9)$$

Отже, підвищення рентабельності власного капіталу в результаті залучення позикового капіталу, якщо рентабельність сукупного капіталу перевищує процентну ставку за кредит, називається ефектом фінансового важеля (ЕФВ). Він вимірює ефект фінансування діяльності та підвищення рентабельності власного капіталу за рахунок збільшення співвідношення позикового і власного капіталу.

Ефект фінансового важеля може бути як позитивним, так і негативним, що залежить від величин R_K і П_C . Різниця ($R_K - \text{П}_C$) у формулі (10) становить диференціал фінансового важеля (ДФВ).

Позитивний ЕФВ виникає, якщо рентабельність сукупного капіталу вища від середньозваженої ціни позикових ресурсів, тобто якщо $R_K > \text{П}_C$ ($\text{ДФВ} > 0$). За таких умов вигідно збільшувати плече фінансового важеля, тобто частку позикового капіталу.

Якщо $R_K < \text{П}_C$ ($\text{ДФВ} < 0$), виникає негативний ЕФВ (ефект «кийка»). У такому разі рентабельність власного капіталу зменшується тим швидше, чим

більше значення ПФВ, тобто вища частка позикового капіталу в структурі пасивів. При цьому відбувається «проїдання» власного капіталу, що може стати причиною банкрутства підприємства. Отже, позикові кошти можуть як сприяти підвищенню, так і зумовлювати зниження ефективності діяльності підприємства.

Ефект фінансового важеля складається з двох компонентів: а) диференціала фінансового важеля, тобто різниці між рентабельністю сукупного капіталу і середньою ціною позикового капіталу; б) плеча фінансового важеля, за допомогою якого збільшується позитивний або негативний ефект у результаті впливу диференціала.

В аналізі ефекту фінансового важеля визначається також рівень фінансового важеля (РФВ):

$$\text{РФВ} = \Delta P_{\text{ВК}} : \Delta \Pi\% \quad (11)$$

де $\Delta P_{\text{ВК}}$ – зміна рентабельності власного капіталу, відсоткових пунктів;
 $\Delta \Pi\%$ – темп приросту прибутку від господарської діяльності, %.

Рівень фінансового важеля показує зміну рентабельності власного капіталу у разі зміни прибутку від господарської діяльності на 1 %.

Розглянемо ефект фінансового важеля для ТОВ «Мега Менеджмент Проект» (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок ефекту фінансового важеля для ТОВ «Мега Менеджмент Проект» за 2017 та 2021 рр.

Показник	Роки		Відхилення 2021 р. до 2017 р.,	
	2017	2021	+;-	у %
1. Джерела формування капіталу – всього, тис. грн	90458,8	104996,7	+14537,9	+16,1
2. Власний капітал, тис. грн	27979	49069,5	+21090,5	+75,4
3. Позиковий капітал, тис. грн	62479,8	55927,2	-6552,6	-10,5
4. Частка позикового капіталу в джерелах формування капіталу, %	69,1	53,3	-15,804	-22,9
5. Плече фінансового важеля	2,2331	1,1398	-1,0933	-49,0
6. Прибуток від господарської діяльності, тис. грн:	14649	663,4	-13986	-95,5
7. Темп приросту прибутку від господарської діяльності, %	x	-95,5	x	x
8. Процентна ставка за кредит, %	15	22	+7	x
9. Проценти за кредит, тис. грн	9371,97	12303,98	+2932,01	+31,3
10. Прибуток після сплати процентів за кредит, тис. грн	5277,03	11640,58	-16918	x
11. Рентабельність сукупного капіталу, %	16,2	0,6	-15,562	x
12. Рентабельність власного капіталу, %	18,9	-23,7	-42,583	x
13. Ефект фінансового важеля, відсоткових пунктів	x	-42,6	x	x
14. Рівень фінансового важеля	x	0,446	x	x

Інформація, наведена в табл. 1, свідчить що у ТОВ «Мега Менеджмент

Проект» частка позикового капіталу становила у 2017 році 69,1 %, у 2021 році – 53,3%. Значення плеча фінансового важеля показує, що в ТОВ «Мега Менеджмент Проект» в 2021 році на 1 грн власного капіталу припадало 1,14 грн позикового капіталу, що на 1,09 грн менше порівняно з 2017 роком.

За результатами розрахунків, у ТОВ «Мега Менеджмент Проект» спостерігається негативний ЕФВ (ефект «кийка»). Тобто, рентабельність власного капіталу ТОВ «Мега Менеджмент Проект» зменшується тим швидше, чим більше значення ПФВ, тобто вища частка позикового капіталу в структурі пасивів. При цьому відбувається «проїдання» власного капіталу, що може стати причиною банкрутства ТОВ «Мега Менеджмент Проект». Залучаючи позикові ресурси, підприємство може підвищити ефективність використання власного капіталу, якщо загальна рентабельність сукупного капіталу виявиться вищою за ціну залучених коштів.

Однак залучення позикового капіталу пов'язане з декількома ризиками. Позика коштів зобов'язує підприємство виплачувати відсотки та погашати суму взятого боргу. Чим більше коштів позичає підприємство, тим більше в нього виникає заборгованості за цими позиками, тим більше ризик того, що одного часу він ці позики не зможе погасити. Тобто, залучення нових кредитів при негативному значенні диференціалу, має сенс лише в тому випадку, коли нові залучені кредити підвищать коефіцієнт валової рентабельності активів (шляхом підвищення валового прибутку підприємства, за рахунок використання кредиту).

У всіх випадках негативного або незначного позитивного значення диференціала (при вже наявних запозиченнях) слід вживати заходи по збільшенню коефіцієнта валової рентабельності активів за рахунок збільшення валового прибутку та зниження суми активів [3].

Через ефект фінансового левериджу підприємство, яке позичає забагато коштів, може збанкрутувати під час економічної кризи, в той же час суб'єкт господарювання з низьким левериджем може вистояти.

Список використаних джерел:

1. Гайдаєнко О.М. Величина ефекту фінансового леверижу як складове ухвалення управлінського рішення. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5606/1/Величина%20ефекту%20фінансового%20леверижу.pdf> (дата звернення 30.09.2022).

2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. А., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПП "Астра", 2020. 434 с.

3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доп. К.: Знання, 2015. 662 с.

Дорошенко Карина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Мокієнко Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІК БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Особливістю бухгалтерського обліку в сільському господарстві є те, що в

першу чергу необхідно вести облік так званих живих (біологічних) об'єктів – тварин і рослин. Специфіка сільського господарства настільки значна, що для обліку в ньому затверджено окремий стандарт – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 30 «Біологічні активи», в якому визначено біологічні активи та регламентовано порядок їх визнання, оцінки та обліку. Цей стандарт стосується лише сільськогосподарської діяльності. Якщо будь-який актив на перший погляд належить до біологічних (рослина чи тварина), але не пов'язаний із сільськогосподарською діяльністю, застосовувати для його обліку П(С)БО 30 немає підстав [4].

Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство» майже вся діяльність фермерського господарства пов'язана з вирощуванням біологічних активів (БА), під якими в п. 4 П(С)БО 30 «Біологічні активи» розуміється «тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди» [3].

Біологічні активи у тваринництві поділяються на такі види:

1) поточні – це тварини, здатні давати сільгосппродукцію та/або додаткові БА, приносити іншим способом економічні вигоди протягом періоду, який не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі. До них, наприклад, належать: молодняк тварин на вирощуванні (з моменту отримання приплоду до переведення до складу довгострокових БА або вибуття); тварини на відгодівлі; тварини, вибракувані зі складу довгострокових БА, тощо;

2) довгострокові – усі тварини, які не є поточними БА. Сюди відносяться тварини, здатні давати сільгосппродукцію та/або додаткові БА, приносити іншим способом економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців, наприклад тварини основного стада (робоча та продуктивна худоба) [4].

Поточні біологічні активи тваринництва оцінюють за справедливою вартістю та за собівартістю. Відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» пріоритетною в оцінці біологічних активів та сільськогосподарської продукції визначена справедлива вартість. Аналіз П(С)БО 30 показав, що в ньому відсутнє визначення поняття «справедлива вартість». Підходи до трактування поняття «справедлива вартість» в національних та міжнародних стандартах з бухгалтерського обліку наведено в табл. 1 [2].

Таблиця 1

Визначення поняття «справедлива вартість» в національних та міжнародних стандартах з бухгалтерського обліку

Назва стандарту	Визначення
МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 41 «Сільське господарство»	Справедлива вартість – це сума, за якою можна обміняти актив або погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами
П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»	Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язань в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами

Для обліку поточних БА тваринництва застосовується субрахунок 212

«Поточні біологічні активи тваринництва, оцінені за справедливою вартістю» або 213 «Поточні біологічні активи тваринництва, оцінені за первісною вартістю».

За дебетом цих субрахунків відображається надходження (оприбуткування) БА, а за кредитом – їх вибуття (реалізація, падіж тощо). Об'єктом обліку таких БА можуть бути види тварин на вирощуванні або відгодівлі (молодняк свиней та овець, птиця, звірі, бджолосім'ї тощо) або однорідні групи поточних БА тваринництва, що складаються з певних статевих-вікових (технологічних) груп.

Тварин, що відносяться до довгострокових БА, відображають на рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи», а саме: або на субрахунку 163 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю», або на субрахунку 164 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю» [1].

Список використаних джерел:

1. Мальшакова С. Облік біологічних активів тваринництва. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-gospodarski-operacii-v-agrosektori-35-uchet-biologicheskix-aktivov-zhivotnovodstva> (дата звернення 30.09.2022).

2. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б. Поточні біологічні активи тваринництва: особливості оцінки. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2016 р.)*. 2016. С. 131 – 133.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України № 790 від 18 листопада 2005 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>. (дата звернення 30.09.2022).

4. Рябенко Р. Надходження поточних біологічних активів: облікові аспекти. URL: <https://uteka.ua/publication/agro-4-gospodarski-operacii-v-agrosektori-35-nadhodzhennya-potochnix-biologichnix-aktiviv-oblikovi-aspekti>. (дата звернення 30.09.2022).

Ілларіонова Катерина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

АЛГОРИТМ ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сьогодні фінансова звітність в Україні є елементом інфраструктури ринкової економіки і засобом комунікації. Без вчасної, якісно сформованої, достовірної інформації управління підприємством є неможливим.

Правові основи з питань складання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р., а також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових

коштів підприємства за звітний період [2]. Фінансова звітність ТОВ «Агрофірма «ім. Довженка» складається з наступних форм: форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»; форма № 4 «Звіт про власний капітал»; форма № 5 «Примітки до фінансової звітності».

Підприємства, установи складають фінансову звітність, яка повинна містити повну, правдиву і неупереджену інформацію про стан активів, зобов'язань і капіталу та результатів діяльності. Для забезпечення цих та інших вимог до інформації головний бухгалтер підприємства повинен організувати і виконати завершальні роботи перед складання фінансової звітності. Послідовність цих робіт така [1]:

1. Вивчення працівниками бухгалтерії підприємства нових нормативно-правових документів, змін і доповнень до чинних Законів і нормативних документів, що стосуються змісту, структури і порядку складання та подання звітності.

2. Підготовка головним бухгалтером наказу по підприємству про інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та розрахунків, визначення складу робочих інвентаризаційних комісій, строків проведення і визначення результатів інвентаризацій з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку. Розбіжності фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку, що встановлені при інвентаризації та інших перевірках, регулюються підприємством у такому порядку:

– основні засоби, матеріальні цінності, цінні папери, кошти та інше майно, що виявилися у надлишку, підлягають оприбуткуванню та зарахуванню відповідно на доходи діяльності підприємства або збільшення фінансування з наступним встановленням причин виникнення надлишку і винних в цьому осіб;

– втрата цінностей у межах норм списується пропорційно прибутку за рішенням керівника на витрати виробництва, обігу або зменшення фінансування;

– понаднормові нестачі цінностей, а також втрати від псування цінностей відносяться на винних осіб за цінами, за якими обчислюється розмір шкоди від розкрадання, нестач, знищення та псування матеріальних цінностей;

– суми нестач і втрат від псування цінностей до прийняття рішення про конкретних винуватців відображаються на позабалансових рахунках. Після встановлення осіб, які мають відшкодувати втрати, належна до відшкодування сума зараховується до складу дебіторської заборгованості (або інших активів) і доходу звітного періоду;

– організація інвентаризації грошових коштів в касі та на рахунках в банках, розрахунків з дебіторами і кредиторами.

3. Перевірка та уточнення показників періодичної і річної звітності на предмет їх порівнянності.

4. Здійснюється переоцінка активів.

5. Узгодження доходів і витрат звітного періоду. Необхідно нарахувати відповідні резерви, що передбачені наказом про облікову політику підприємства, відкоригувати ті, які були створені, але не використані у звітному періоді.

Списати витрати майбутніх періодів, в частині, що відноситься до звітнього періоду і відобразити усі доходи, які сприяли отриманню прибутку звітнього року. Закрити усі операційні (номінальні) рахунки, які мають відношення до звітнього періоду.

6. Завершити записи на рахунках аналітичного обліку.

7. Завершити записи у Головній книзі і скласти за синтетичними рахунками Головної книги зведену сторінку Головної книги при журнально-ордерній формі обліку для впевненості дотримання подвійного запису.

8. Заповнити фінансову звітність за формами, передбаченими Міністерством фінансів України.

9. Перевірити взаємоузгодженість показників фінансової звітності у межах окремих форм і між окремими формами.

10. Розглянути і затвердити річну фінансову звітність відповідно до установчих документів підприємств.

11. Подати фінансову звітність.

Отже, фінансова звітність є однією із складових інформаційного забезпечення, що пов'язує підприємство з суспільством та діловими партнерами і ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку підприємства та підтверджується результатами діяльності.

Список використаних джерел:

1. Звітність підприємства : підручник / Бондар М. І., Верига Ю. А., Орищенко М. М. та ін. К. : «Центр учбової літератури», 2015. 570 с.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого. 2013 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.kiev.ua>. (дата звернення 30.09.2022).

Кирнос Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА

Процес управління організаційно-економічним механізмом сільськогосподарських підприємств, тому числі і досліджуваного підприємства – ТОВ «Мега Менеджмент Проект», є складним та неоднорідним, оскільки відображає технологічну аграрну специфіку. Організаційно-економічна модель розвитку ТОВ «Мега Менеджмент Проект» залежать від впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Тому попередження та запобігання банкрутства ТОВ «Мега Менеджмент Проект», постає особливо гостро, у зв'язку з цим виникає необхідність пошуку ефективних форм управління діяльністю підприємства, підвищення їх стійкості та стабілізації поточного стану розвитку.

На нашу думку, попередження банкрутства для ТОВ «Мега Менеджмент Проект», напряду залежить від своєчасного виявлення загрози банкрутства на підприємстві, і як результат - розробки й упровадження відповідних антикризо-

вих заходів, які дозволяють подолати кризу, відновити ліквідність та платоспроможність і запобігти процедурі банкрутства й ліквідації підприємства.

Для здійснення діагностики щодо ймовірності банкрутства ТОВ «Мега Менеджмент Проект» використаємо найбільш поширені багатofакторні моделі прогнозування банкрутства:

1. Модель Альтмана. Для ТОВ «Мега Менеджмент Проект» застосуємо модифікований варіант формули (для компаній, акції яких не котируються на біржі):

$$Z = 0,717K_1 + 0,847K_2 + 3,107K_3 + 0,42K_4 + 0,995K_5 \quad (1)$$

де K_1 = середньорічна величина власних оборотних коштів / середньорічна вартість активів;

K_2 = чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) / середньорічна вартість активів;

K_3 = фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / середньорічна вартість активів;

K_4 = середньорічна вартість власного капіталу / середньорічна величина зобов'язань і забезпечень;

K_5 = чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / середньорічна вартість активів.

Обґрунтування результатів: Якщо $Z < 1,23$, то це є ознакою високої ймовірності банкрутства, тоді як значення $Z \geq 1,23$ свідчить про невелику його ймовірність.

2. Модель Спрінгейта:

$$Z = 1,03K_1 + 3,07K_2 + 0,66K_3 + 0,4K_4 \quad (2)$$

де K_1 = середньорічна величина власних оборотних коштів / середньорічна вартість активів;

K_2 = фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / середньорічна вартість активів;

K_3 = фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / середньорічна величина поточних зобов'язань і забезпечень;

K_4 = чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / середньорічна вартість активів.

Обґрунтування результатів: Якщо $Z < 0,862$, то фінансовий стан підприємства нестабільний і його з достовірністю до 92 % можна віднести до категорії потенційних банкрутів; якщо $Z \geq 0,862$, підприємство має стабільний фінансовий стан і загроза банкрутства є мінімальною.

3. Тест на ймовірність банкрутства Лису (ЗЛ):

$$ЗЛ = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4 \quad (3)$$

де X_1 = середньорічна вартість оборотних активів / середньорічна вартість активів;

X_2 = валовий: прибуток (збиток) / середньорічна вартість активів;

X_3 = нерозподілений прибуток (непокритий збиток) / середньорічна вартість активів;

X_4 = середньорічна вартість власного капіталу / середньорічна величина зобов'язань і забезпечень.

Обґрунтування результатів: оціночне граничне значення: $ZI = 0,037$.

Тест на ймовірність банкрутства Таффлера (ZT):

$$ZT = 0,03X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4 \quad (4)$$

де X_1 = валовий: прибуток (збиток) / середньорічна величина поточних зобов'язань і забезпечень;

X_2 = середньорічна вартість оборотних активів / середньорічна величина зобов'язань і забезпечень;

X_3 = середньорічна величина поточних зобов'язань і забезпечень / середньорічна вартість активів;

X_4 = чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) / середньорічна вартість активів.

Обґрунтування результатів:

якщо $ZT > 0,3$, то підприємство має гарну довгострокову перспективу діяльності;

за $ZT < 0,2$ є ймовірність банкрутства.

Результати побудови та оцінювання багатофакторних моделей діагностики ймовірності банкрутства ТОВ «Мега Менеджмент Проект» узагальнимо у табл. 1.

Таблиця 1

Результати побудови багатофакторних моделей діагностики ймовірності банкрутства ТОВ «Мега Менеджмент Проект» за 2017 – 2021 рр.*

Багатофакторні моделі діагностики ймовірності банкрутства					
Коефіцієнти/ Обґрунтування результатів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Модель Альтмана					
K_1	0,015	0,048	0,115	0,228	0,251
K_2	0,162	0,048	0,010	0,166	0,007
K_3	0,162	0,048	0,010	0,166	0,007
K_4	0,448	0,400	0,501	0,925	0,963
K_5	0,786	0,584	0,676	1,080	0,431
Z	1,621	0,974	1,006	2,284	1,040
Ймовірність банкрутства	невелика	висока	висока	невелика	висока
Модель Спрінгейта					
K_1	0,015	0,048	0,115	0,228	0,251
K_2	0,162	0,048	0,010	0,166	0,007
K_3	0,237	0,078	0,016	0,342	0,015
K_4	0,786	0,584	0,676	1,080	0,431
Z	0,983	0,482	0,431	1,403	0,462
Ймовірність банкрутства	Стабільний фінансовий стан, загроза банкрутства мінімальна	Нестабільний фінансовий стан, потенційний банкрут		Стабільний фінансовий стан, загроза банкрутства мінімальна	Нестабільний фінансовий стан, потенційний банкрут
Модель Лису					
K_1	0,706	0,762	0,781	0,748	0,761
K_2	0,376	0,288	0,086	0,263	0,096

Багатофакторні моделі діагностики ймовірності банкрутства					
K ₃	0,309	0,309	0,338	0,562	0,494
K ₄	0,448	0,400	0,501	0,925	0,963
ZЛ	0,097	0,092	0,077	0,104	0,086
Граничне значення 0,037	Гарна довгострокова перспектива діяльності				
Модель Таффлера					
K ₁	0,549	0,466	0,129	0,539	0,217
K ₂	1,022	1,066	1,172	1,439	1,493
K ₃	0,684	0,617	0,664	0,487	0,444
K ₄	0,786	0,584	0,676	1,080	0,431
ZТ	0,398	0,357	0,384	0,464	0,350
Ймовірність банкрутства	Гарна довгострокова перспектива діяльності				

Джерело: розрахунки авторів

Фактичні значення Z-показників за результатами побудови всіх багатофакторних моделей для ТОВ «Мега Менеджмент Проект» протягом досліджуваних років дають змогу сформулювати висновок про нестабільність фінансового стану і ймовірність загрози банкрутства підприємства. Погіршення у динаміці значень Z-показників свідчить про негативні зміни характеристик фінансового стану ТОВ «Мега Менеджмент Проект». За проведеними дослідженнями українським підприємствам для прогнозування фінансового стану найбільш доцільно використовувати модель Таффлера. За даною моделлю ТОВ «Мега Менеджмент Проект» має гарну довгострокову перспективу діяльності.

Для запобігання банкрутства та відновлення платоспроможності ТОВ «Мега Менеджмент Проект» може вжити наступні заходи: продаж частини нерухомого майна; позбавлення від надлишкових товарно-матеріальних запасів; отримання довгострокових позик або позики на поповнення оборотних коштів; розробка і здійснення програми скорочення витрат; поліпшення управління активами. Ці рекомендації являють собою лише загальні напрямки робіт із запобігання банкрутству.

Список використаних джерел:

1. Правдюк Н.Л. Аналітичне забезпечення антикризового управління агроформування. *Економіка АПК*. 2020. № 2. С. 33 - 44. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202002033> (дата звернення 30.08.2022).
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. А., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПП "Астрія", 2020. 434 с.
3. Лега Н. А., Лега О. В. «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» - інформаційне джерело в системі антикризового управління. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2021. С. 381 – 384.

Кирнос Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Сіренко Олена, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

В системі обліку на сільськогосподарських підприємствах надзвичайно цінною є інформація про доходи від реалізації сільськогосподарської продукції. Облік доходів від реалізації продукції розвивається й поліпшується у зв'язку із удосконаленням комп'ютерної техніки і комунікаційного середовища, методології й організації обліку.

Реалізація продукції є завершальною стадією циклу кругообігу господарських засобів. В процесі реалізації стабільно працююче підприємство повертає всі витрати на вироблення продукції та її збут, а товар перетворюється в гроші. Прибуток в основному утворюється за рахунок реалізації продукції, крім того підприємство має інші доходи, які впливають на розмір прибутку.

У бухгалтерському обліку цей процес відображається сукупністю операцій, що пов'язані з реалізацією виробленої продукції (робіт, послуг) іншим підприємствам і організаціям.

Основними завданнями обліку процесу реалізації готової продукції:

- визначення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);
- визначення заборгованості покупців перед підприємством за відвантаженою їм продукцію згідно договорів (за цінами реалізації);
- дотримання строків поставок готової продукції, а також термінів оплати зі сторони споживачів;
- облік витрат пов'язаних із збутом продукції, а також просування їх на споживчому ринку (витрати на маркетинг та рекламу);
- визначення фінансового результату від реалізації продукції, як в цілому, так і у розрізі конкретних номенклатурних груп товарів та ін.

Процес реалізації можна розділити на етапи (рис. 1):

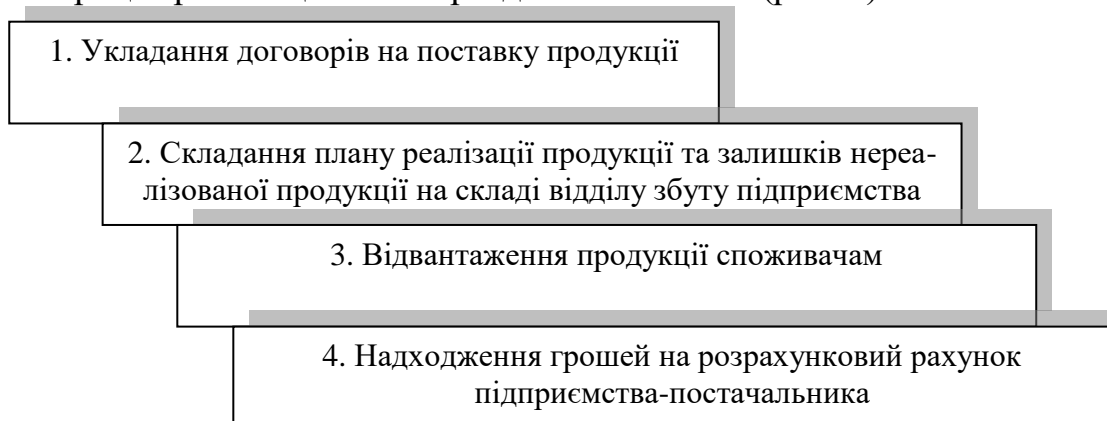

Рис. 1. Етапи процесу реалізації

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи та витрати від реалізації та її розкриття в фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 15 «Дохід» та 16 «Витрати», норми яких поширюються на усі підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від форм власності, крім бюджетних організацій.

Інформація, що забезпечує процес реалізації продукції, робіт та послуг та нарахування доходу являє собою певний перелік документації: транспортна (ТТН, накладні, залізничні накладні тощо), складська (доручення, прибутковий ордер, акт про приймання матеріалів, вимоги-накладні, лімітно-забірні картки, матеріальний ярлик тощо), сертифікати, атестаційні свідоцтва, сортові свідоцтва, що підтверджують якість продукції, розрахункова (рахунок-фактура, приймальні квитанції, платіжне доручення, вексель, розрахунковий чек, ПКО, виписка банку тощо), пов'язана із збутом продукції (наряди на відрядну роботу, таблиць обліку робочого часу, лімітно-забірні картки тощо); претензійна.

Для обліку процесу реалізації продукції передбачено використання цілої низки рахунків бухгалтерського обліку, їх характеристику представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика основних рахунків для обліку процесу реалізації

Характеристика	Відображення інформації		Інформація для процесу реалізації
	По дебету	По кредиту	
26 «Готова продукція»			
для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції	надходження готової продукції	випуття продукції	Рух продукції
31 «Рахунки в банках»			
для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку	надходження грошових коштів	їх використання	Отримані на поточний рахунок грошові кошти від покупців
36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»			
узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією	продажна вартість реалізованої продукції, яка включає ПДВ та інші податки, що підлягають перерахуванню до бюджетів та включені у вартість реалізації	сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, у касу, та інші види розрахунків	Нарахування виручки за реалізовану продукцію
64 «Розрахунки за податками й платежами»			
для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету	належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо	нараховані платежі до бюджету	Податкове зобов'язання з податку на додану вартість
70 «Доходи від реалізації»			
узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші виражу-	належна сума непрямих податків та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати»	збільшення (одержання) доходу	Нарахування доходу від реалізації

Характеристика	Відображення інформації		Інформація для процесу реалізації
	По дебету	По кредиту	
вання з доходу			
79 «Фінансові результати»			
для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати діяльності	суми в порядку закриття рахунків обліку витрат	суми в порядку закриття рахунків обліку доходів	Закриття доходів та витрат від реалізації
90 «Собівартість реалізації»			
для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції	виробнича собівартість реалізованої готової продукції	списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати»	Собівартість реалізації

При реалізації продукції, робіт, послуг виникають податкові зобов'язання з податку на додану вартість. На суму податку на додану вартість підприємство зменшує дохід від реалізації.

Нарахування (доходу) виручки від реалізації відображається проводкою: дебет рахунків 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 30 «Готівка», 37 «Розрахунки з різними дебіторами»; кредит рахунку 70 «Дохід від реалізації». Податкові зобов'язання з податку на додану вартість показують записом: дебет рахунку 70 «Дохід від реалізації»; кредит рахунку 6411 «Розрахунки за податком на додану вартість».

Оскільки процес реалізації продукції, робіт та послуг безпосередньо пов'язаний з відображенням доходів та витрат від реалізації, то основною формою фінансової звітності є Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період. У звіті про фінансові результати наводяться доходи і витрати, які відповідають критеріям, визначеним в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Особливостями обліку реалізації продукції є:

1. Щомісячне відображення в обліку податку на додану вартість від суми доходу (обороту) з реалізації продукції у встановленому розмірі.

2. Списання кінцевого сальдо чистого доходу від реалізації готової продукції та іншого операційного доходу на субрахунок 791 «Результат операційної діяльності» заключними записами за звітний рік.

3. Списання по підсумку за рік на зменшення одержаного чистого доходу підприємства виробничої собівартості реалізованої сільськогосподарської продукції. Фактична виробнича собівартість реалізованої продукції та списання її з підзвіту матеріально-відповідальної особи відображаються в обліку бухгалтерською проводкою: Дт 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»; Кт 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва».

4. Списання в установленому порядку на зменшення чистого доходу кінцевого сальдо витрат підприємства на збут продукції за звітний рік.

5. Протягом звітнього року доходи від реалізації продукції щомісячно відображаються в обліку записами на синтетичних рахунках та відповідних субрахунках.

Аналітичній деталізації облікової інформації щодо висвітлення процесу продажу потрібно приділяти більше уваги, оскільки вона є об'єктивною передумовою для подальшого забезпечення аналізу, планування та контролю. Головним недоліком існуючої системи управління продажами на підприємстві є її неоперативність.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 30.09.2022).

2. Лега О. В. Доходи діяльності: облік та відображення у звітності в контексті нормативно-правових змін. *Інноваційна економіка*. 2014. № 6. С. 297-303.

3. Потриваєва Н. В., Канівець І. Облік доходів від реалізації продукції: практичні підходи та перспективи. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. Випуск 8 (29). Ч. 4. 2011. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення 30.09.2022).

*Кіяниця Єлизавета, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»,
Дугар Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

На сьогодні досить актуальним питанням на підприємствах будь-якої форми власності, величини або напрямку діяльності є кваліфікована організація обліку. Тільки чітко продумана та правильно організована система обліку господарської діяльності дає змогу працівникам підприємства отримувати достовірну, своєчасну інформацію, на основі якої здійснюється прийняття управлінських рішень.

Основні засоби обслуговують виробництво протягом тривалого періоду, приймаючи участь у кількох виробничих циклах, зберігають свою натуральну форму, переносять свою вартість на готову продукцію частинами, по мірі свого зносу. Оскільки основні засоби мають досить питому вагу серед інших необоротних активів, то налагодження, удосконалення організації їх обліку є одним із найголовніших завдань бухгалтерії.

Раціональна організація обліку основних засобів неможлива без планування їх відтворення, обов'язкового закріплення основних засобів за конкретними матеріально-відповідальними особами, розробки й дотримання графіків ремонтів тощо.

Основними завданнями з організації обліку основних засобів є: контроль руху основних засобів; правильне документальне оформлення і своєчасне відо-

браження в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення і вибуття основних засобів; правильне відображення та обчислення в обліку сум зносу (амортизації); контроль за витратами на ремонт; отримання документально обґрунтованих даних про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також в розрізі осіб, відповідальних за їх збереження; виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

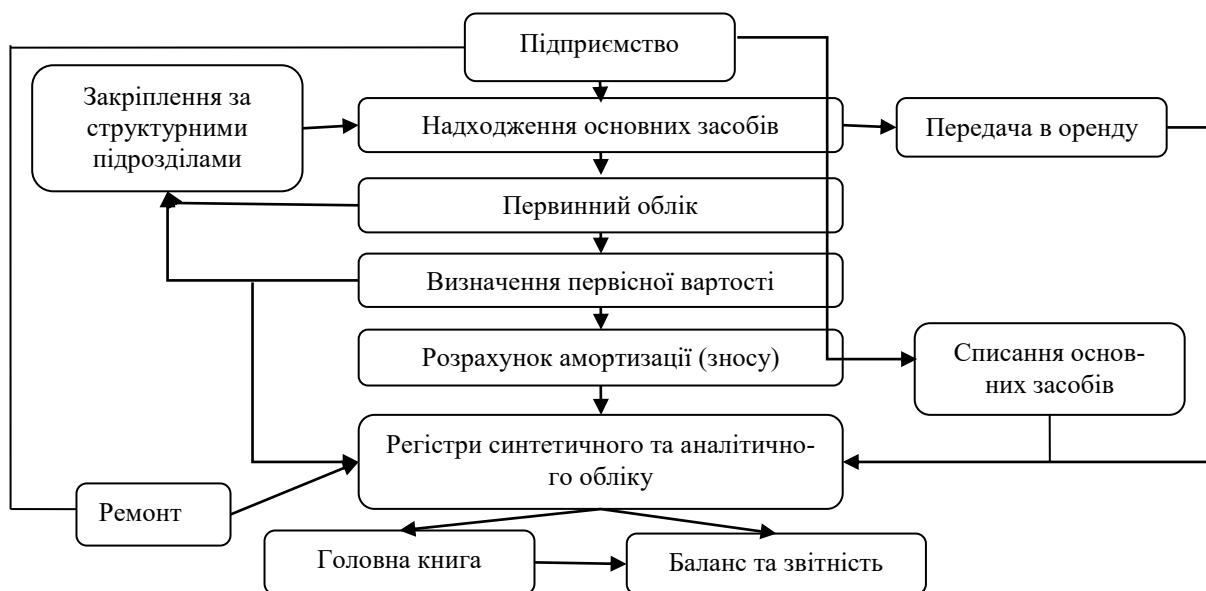

Рис. 1. Схема організації обліку основних засобів на підприємстві

На досліджуваному підприємстві бухгалтерський облік ведеться за національними положеннями стандартами бухгалтерського обліку. Правильність обліку забезпечується наказом про облікову політику, у якому відображені: первинні документи з обліку основних засобів; методи та порядок нарахування амортизації; облік капітальних інвестицій; список осіб, які мають право підписувати документи і які саме; визначення ліквідаційної вартості основних засобів; порядок їх оцінки; строк корисної експлуатації основних засобів.

Надходження основних засобів на підприємство відбувається різними способами, а саме: як внесок до зареєстрованого капіталу, придбання, виготовлення, безоплатне одержання, у разі виявлення «лишків» при інвентаризації та шляхом бартеру (обміну).

Для чіткої організації обліку основних засобів необхідно насамперед правильно їх класифікувати. На досліджуваному підприємстві рахунок 10 «Основні засоби» має такі субрахунки:

- 103 «Будинки, споруди та передавальні пристрої»;
- 104 «Машини та обладнання»;
- 105 «Транспортні засоби»;
- 106 «Інструменти, прилади та інвентар (меблі)»;
- 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи».

Важливе значення має визначення оцінки вартості основних засобів, які на досліджуваному підприємстві є наступними: первісна вартість, ліквідаційна вартість, переоцінена та залишкова вартості. Відповідно до Наказу про облікову

політику, визначено, що амортизація основних засобів підприємства нараховується за прямолінійним та виробничим методом.

З метою підтримки основних засобів у робочому стані на підприємстві виконують ремонтні роботи згідно з затвердженими планами та графіками.

Отже, грамотна і своєчасна організація обліку основних засобів забезпечить збереження майна, використання його за цільовим призначенням; повному і своєчасному документуванні всіх операцій по руху основних засобів; своєчасному і достовірному веденні аналітичного обліку.

Список використаних джерел.

1. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с.

2. Левадній І. Облік основних засобів 2021 : від придбання до списання. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/184-oblk-osnovnih-zasobv-2021-vid-privbannya-do-spisannya> (дата звернення 02.10.2022).

3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 30.09.2022).

4. НП(С)БО 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2004 р. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.09.2022).

Ковтун Влада, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий облік є найбільш важливою частиною системи бухгалтерського обліку. Організація фінансового обліку передбачає, зокрема, розробку концепції облікової політики підприємства. Під концепцією облікової політики розуміється процес регламентації облікового циклу, оцінки активів і пасивів підприємства, збору і обробки даних про фінансово-господарську діяльність, підготовку інформації про підприємство, яка корисна для прийняття управлінських рішень щодо розподілу та ефективного використання наявних ресурсів і отримання результатної інформації в межах фінансового обліку.

Облікова політика є комплексом таких елементів бухгалтерського обліку, які забезпечують правдивість, і зрозумілість інформації про фінансовий стан підприємства і його зміну за певний період. При цьому, елементи бухгалтерського циклу допускають вибір альтернатив.

Облікова політика, згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначається як сукупність принципів, методів та процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Перш за все, необхідно зазначити, що на формування облікової політики підприємства впливає значна факторів, серед яких виокремлюють: зовнішні;

внутрішні; перспективні; поточні; виробничо-фінансові; фінансово-економічні тощо.

Наповнення та комбінація у діяльності конкретного підприємства всіх цих груп факторів унеможливорює уніфікацію облікової політики. Для врахування зазначених факторів процес формування облікової політики підприємства доцільно поділити на етапи:

1) вступний – встановлення мети і завдань, визначення місця головного бухгалтера та керівника в процесі формування облікової політики підприємства, їх обов'язків та рівня компетентності;

2) облікова політика на рівні країни - розгляд та оцінка законодавчих актів та нормативних документів, які регулюють питання бухгалтерського та статистичного обліку і звітності;

3) облікова політика на рівні виду діяльності (галузі) – опрацювання галузевих Методичних рекомендацій;

4) облікова політика на рівні підприємства - ознайомлення та роз'яснення факторів, які впливають та враховуються при розробці облікової політики підприємства на практиці;

5) розробка Наказу про облікову політику підприємства – визначення напрямів облікової політики, ознайомлення зі структурою та технікою складання Наказу про облікову політику підприємства;

6) зміна облікової політики підприємства - визначення випадків, передбачених законодавством, які зумовлюють зміни в обліковій політиці підприємства.

Окрім перелічених питань, розпорядчий документ про облікову політику може фіксувати й інші важливі для підприємства питання принципів, методів, процедур формування та подання ним фінансової звітності. Підприємство при створенні особистої облікової політики можуть мати базові елементи облікової політики. Відповідно, компанія повинна вибрати ті елементи, які підходять для даного типу діяльності.

Облікова політика являє собою поєднання окремих елементів обліку, в даний час визначається на основі загальноприйнятих правил з урахуванням особливостей його діяльності.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві передбачає вибір форми ведення обліку та її відносини з іншими службами, робочий план рахунків, технологію обробки даних. Основними елементами цієї підсистеми облікової політики є: план рахунків; форма бухгалтерського обліку (наявність реєстрів та взаємозв'язок між ними); технологія обробки даних (послідовність фіксації, збору, обробки інформації та записи в реєстри обліку); організація внутрішнього контролю; технологія складання звітності; підготовчі роботи до складання звітності; порядок проведення інвентаризації; інші види робіт.

Організація бухгалтерського обліку включає в себе такі елементи: положення про бухгалтерську службу; положення про головного бухгалтера; схеми документообороту; посадові інструкції виконавцям; організаційне, правове, методичне забезпечення; технічне забезпечення обліку; наукова організація праці; інші види робіт з організації обліку [1].

До складу облікової політики підприємства також треба віднести обрання підсистеми управлінського й податкового обліку, а також форм їх ведення з урахуванням визначених особливостей цієї звітності. Складовою облікової політики підприємства насамперед є визначення конкретних обов'язків кожного працівника бухгалтерії та посадових інструкцій, де деталізовано облікові процедури.

Отже, облікова політика - це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форм і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з діючих нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Метою облікової політики є забезпечення одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень. Існування різних видів обліку покликано максимально задовольнити інтереси різних груп користувачів облікової інформації, що в свою чергу визначає особливості облікової політики. Так, наприклад, державу як користувача облікової інформації найбільшою мірою цікавить податковий облік, для чого нею розроблене жорстке податкове законодавство, яке не допускає альтернатив і практично як така облікова політика в розрізі даного виду обліку відсутня. Різного роду контрагентів, інвесторів та власників в основному цікавить інформація фінансового обліку. В цьому плані облікова політика розробляється в рамках дотримання законодавчо встановлених принципів ведення бухгалтерського обліку (за основу береться НП(С)БО), проте в межах певних альтернатив. Менеджерів, в основному цікавлять управлінським обліком.

В даному випадку облікова політика може бути розроблена навіть на основі власних методів та принципів обліку, тобто тут спостерігається повна свобода вибору. Облікова політика є складовою частиною фінансової звітності підприємства та повинна відображатися у примітках до фінансових звітів. Отже, саме вона дозволяє поєднати ведення бухгалтерських операцій та складання фінансової звітності.

На облікову політику впливають такі фактори: технічне забезпечення (комп'ютерна техніка, програмні продукти, засоби оргтехніки тощо); наявність ефективної системи інформаційного забезпечення підприємства (за всіма необхідними для підприємства напрямками); рівень кваліфікації управлінських та бухгалтерських кадрів; система матеріального заохочення та матеріальної відповідальності за коло обов'язків, які виконують працівники. Облікову політику повинні знати: керівник (несе відповідальність за її формування), бухгалтер (бере участь у грамотному обґрунтуванні змісту облікової політики), аудитор (є об'єктом дослідження, з її вивчення розпочинається процес аудиторської перевірки), податковий інспектор. При веденні бухгалтерського обліку необхідно забезпечити незмінність протягом поточного року прийнятої методології відображення окремих господарських операцій та оцінки майна

Список використаних джерел:

1. Смірнова І.В. Облікова політика підприємства як елемент системи об-

ліку. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2376/1/55.pdf> (дата звернення: 29.09.2022).

Кокозій Олександра, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Процес продажу товарів та розрахунків з покупцями за передані товарно-матеріальні цінності являється одним з найбільш актуальних, оскільки розрахунки між підприємствами, організаціями та кінцевими споживачами є необхідною ланкою розширеного відтворення, від якої залежить не тільки кінцеві результати підприємств та організацій, їх фінансовий стан, а й економічне зростання країни в цілому.

Постійно зростаючі потреби ефективного управління розрахунками з покупцями вимагають відповідних змін в системі обліку, формах, видах розрахунків, методах управління та впливу на дебіторську заборгованість.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Норми П(С)БО 10 застосовуються всіма підприємствами, крім бюджетних установ. Керуватися зазначеним Положенням слід з урахуванням правил, встановлених іншими П(С)БО. Для обліку товарної дебіторської заборгованості використовують рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (рис. 1).

За дебетом рахунка 36 відображають продажну вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг. Вона включає ПДВ, акцизний податок та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів і включені у вартість реалізації. Таким чином, при реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємство робить запис: Дт 36 — Кт 70, 71.

За кредитом рахунка 36 показують суми платежів, що надійшли на рахунки підприємства у банках, до каси, та інші види розрахунків (Дт 30, 31 — Кт 36). Залишок за рахунком 36 характеризує наявність заборгованості покупців і замовників за отриману ними продукцію (товари, роботи, послуги).

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками проводиться для кожного покупця та замовника, за кожним рахунком, поданим на оплату, за кожну операцію (рис. 2).

Облік розрахунків за товарними операціями може бути організований як за позиційною системою, тобто за конкретними контрагентами, коли заборгованість є «плаваючою» і може на початок облікового періоду мати, наприклад, дебетове сальдо, а на кінець – кредитове, так і одночасно за рахунками 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» і 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» з відкриттям субрахунків за групами (найменуваннями) контрагентів з подальшим проведенням взаємозаліку розрахунків заборгованостей за кожним з них [4].

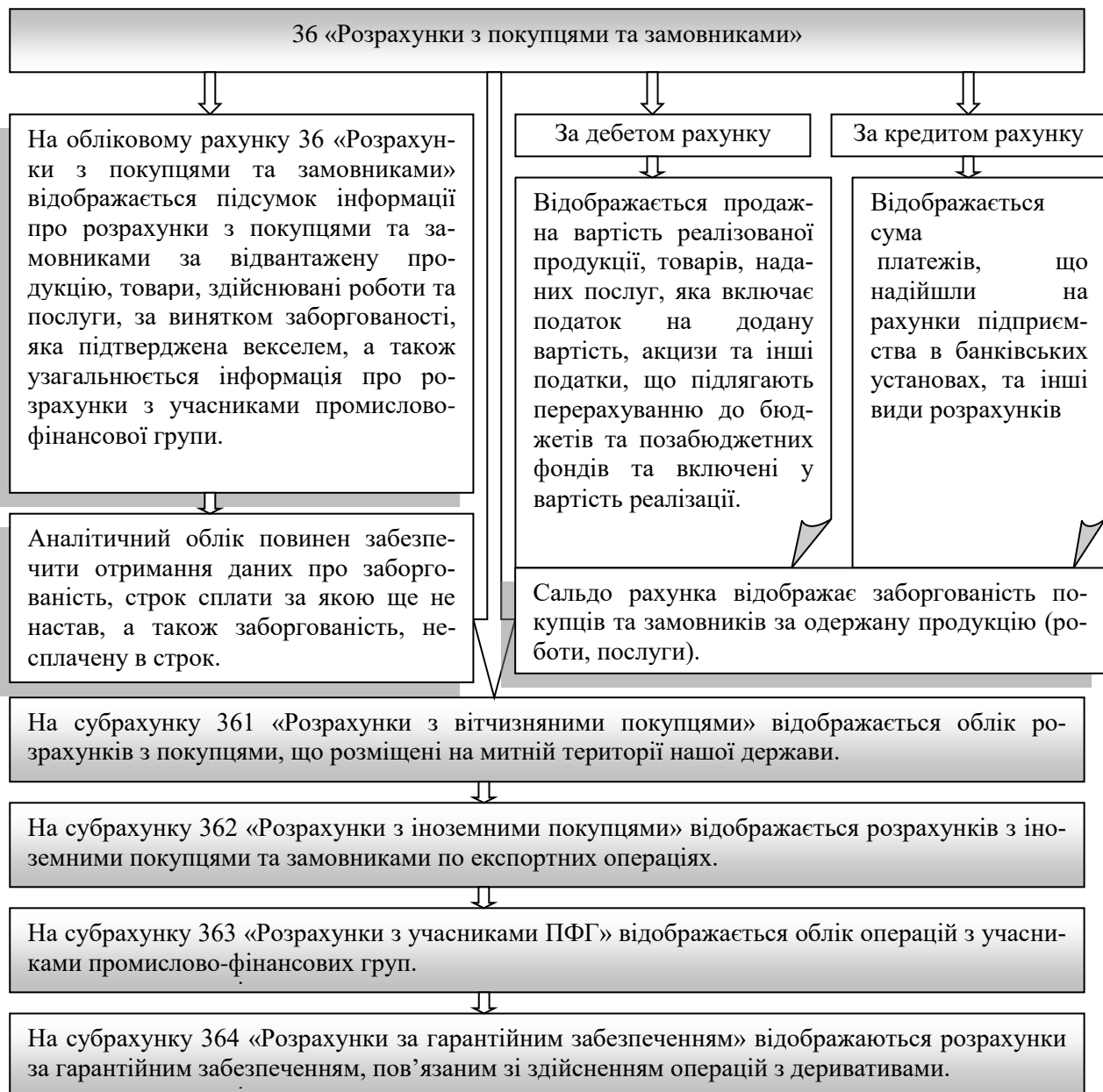

Рис. 1. Призначення та побудова рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» [3]

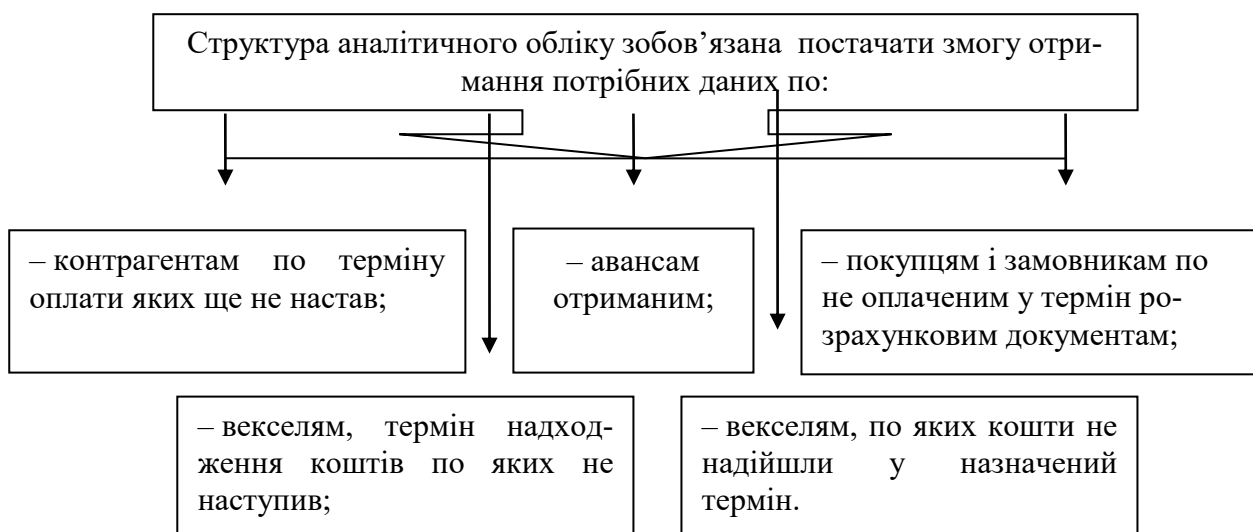

Рис. 2. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками

Важливо також приділити особливу увагу порядку списання простроченої дебіторської заборгованості, бо між списанням такої заборгованості і формуванням бази оподаткування податком на прибуток існує прямий зв'язок. Саме тому методика обліку і своєчасність списання сумнівної дебіторської заборгованості стає досить важливим ризик-фактором формування достовірної інформації про фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Гевчук А. В. Особливості генезису поняття, організації обліку й оцінки сумнівної і безнадійної заборгованості, створення резерву. *Проблеми економіки*. № 1 (35), 2018. С. 321 – 326.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08 жовтня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення: 01.10.2022).

3. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку: Інструкція Міністерства фінансів № 291 від 30 листопада 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws. (дата звернення: 01.10.2022)

4. Собчишин В. М., Драчук С. О., Джангіров О. Г., Домбровський А. Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємства з метою уникнення кризи неплатежів. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka>.

5. Чорнобривець М. М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення. *Європейські перспективи*. 2016. № 10. С. 181 - 185.

Лимар Діана, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Черненко Ксенія, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУДОВИХ ВИТРАТ

Порушення прав та законних інтересів осіб є підставою для виникнення у сторін спору та необхідності його вирішення. Спори з приводу господарських правовідносин частіше всього виникають в результаті правопорушень по укладеним договорам. Але вони можуть породжуватись у випадку заподіяння позадоговірної шкоди, незаконного привласнення чужого майна, розходжень при укладанні договорів, порушеннях прав суб'єктів підприємницької діяльності неправомірними рішеннями органів влади і управління, при заборгованості підприємств та організацій.

В залежності від змісту, сутності господарських спорів їх можна розділити на кілька категорій. Вони розмежовуються на три групи: 1) переддоговірні, до яких відносились спори, пов'язані з примушуванням укласти договір, про умови договору, про зміни та його розірвання; 2) майнові, що впливають з відшкодування збитків, сплати неустойки, віндикації речі і т.п.; 3) немайнові [1].

Невід'ємною складовою будь-якого господарського спору є судові витрати, які складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи.

Згідно Господарського процесуального кодексу України судові витрати при господарських спорах включають:

– судовий збір – це збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень, передбачених Законом України «Про судовий збір» [2];

– витрати, пов'язані із залученням спеціалістів, перекладачів, експертів, проведенням експертизи;

– витрати, пов'язані з оглядом, дослідженням доказів у місці їх знаходження (можуть включати: вартість проїзду до місця виклику й назад залізничним, автомобільним, водним і повітряним транспортом; страхові платежі та державне страхування на транспорті; вартість попереднього продажу проїзних документів; проїзд автомобільним транспортом (окрім таксі) до залізничної станції, аеропорту, якщо вони знаходяться за межами населеного пункту; найм житла; добові в розмірах, установлених законодавством про службові відрядження [4]);

– професійна правнича допомога (насамперед, пов'язані з послугами адвоката);

– інші витрати, що пов'язані з розглядом справи.

Організація бухгалтерського обліку судових витрат представлено на рис. 1.

Сума адміністративних витрат у кінці звітної періоду буде відображена у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) за рядком 2130 «Адміністративні витрати», зменшуючи фінансовий результат суб'єкта господарювання. Нарахована сума компенсації рахунків (відшкодування) судового збору та витрат на проведення експертизи відображається в складі доходів іншої операційної діяльності за рядком 2120 «Інші операційні доходи».

Отже, судові витрати не є збитками, їх сума не входить до складу ціни позову та не може справлятися під виглядом збитків. Облік судових витрат обліковується на рахунку 92 «Адміністративні витрати». При цьому до витрат потрапляє вся сума понесених судових витрат, незалежно від можливих обмежень щодо їх наступного відшкодування винуватцем і результату судового процесу.

Список використаних джерел:

1. Поняття, ознаки та види господарських спорів. URL: <https://helpiks.org/5-62158.html> (дата звернення 10.09.2022).

2. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674–VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17> (дата звернення 10.09.2022).

3. Лега О. В., Яловега Л. В., Прийдак Т. Б. Судові витрати у господарських процесах : обліково-правовий аспект. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечнікова*. 2020. Т. 25. Вип. 2(81). С. 158–166. URL: http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7976/1/Лега_Яловега_Прийдак_стаття.pdf (дата звернення 10.03.2022).

4. Вишиваний В. Види судових витрат у господарському процесі. *Все про бухгалтерський облік*. 2016. № 55. С. 5 – 7.

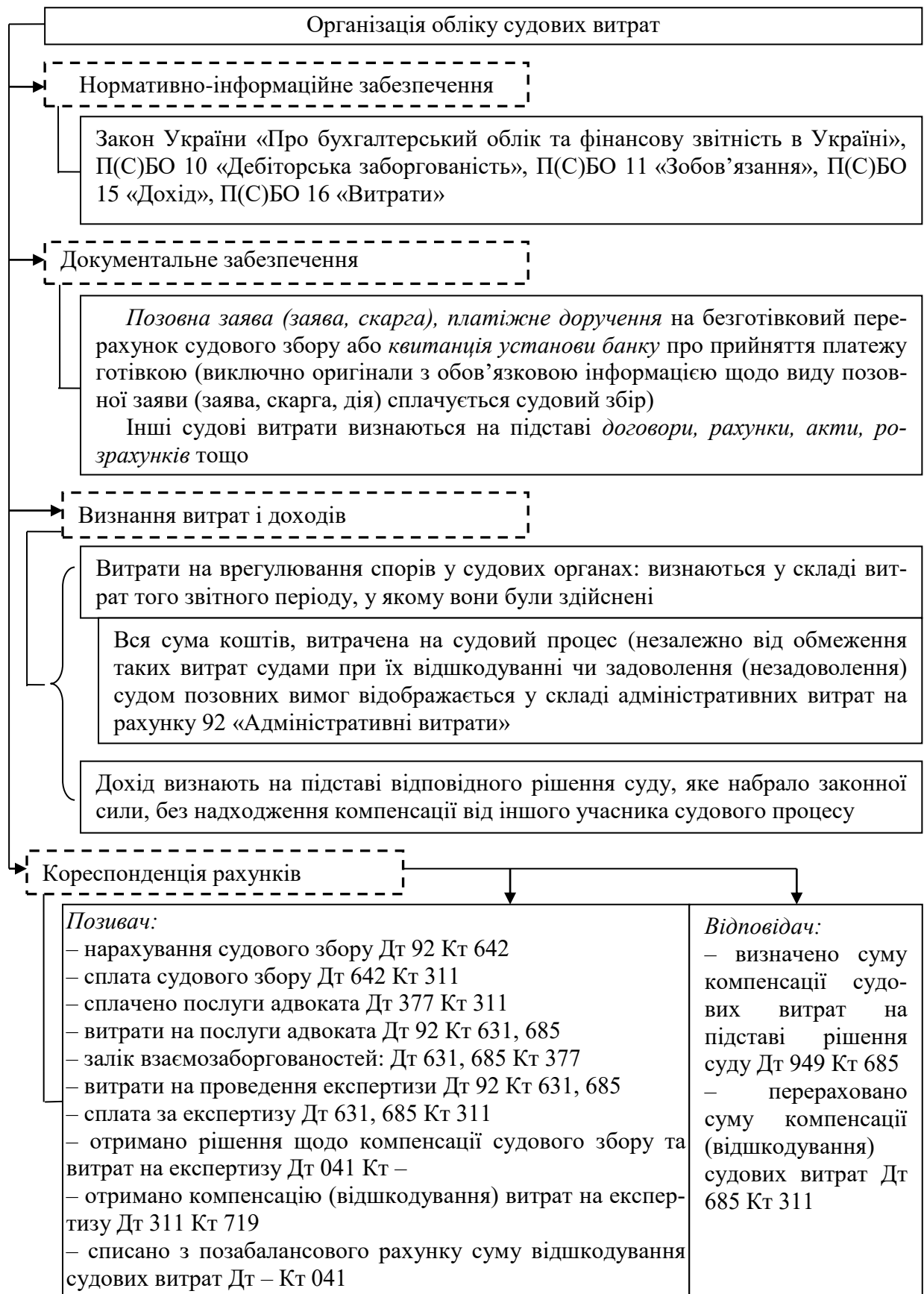

Рис. 1. Організація бухгалтерського обліку судових витрат [3]

Лопоша Неля, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Прийдак Т. Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Діяльність підприємства неможлива без ресурсів. Товарно-матеріальні цінності, запаси якраз і є частиною тих ресурсів, що мають забезпечити безперервність виробничого процесу. Запаси є у підприємств усіх галузей, у тому числі сфери послуг, хоча й у меншій кількості.

Відтак, запаси підприємства – це активи підприємства. Від інших активів їх відрізняє три критерії: очікуваний строк використання. У запасів він не перевищує одного року або операційного циклу.

Це впливає з визначення оборотних активів, до яких належать запаси. Це відрізняє запаси від необоротних активів (основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів), де строк очікуваного використання більше року (або операційного циклу, якщо він більший за рік).

Метою утримання є подальший продаж (розподіл, передача, обмін), споживання, обробка у процесі виробництва. Зазначемо, що навіть об'єкти основних засобів, які планується продати впродовж 12 місяців, переводяться до складу запасів (товарів) – необоротних активів і груп вибуття, які утримуються для продажу (п. 6 розд. II НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність»).

Також у запасів здебільшого існують ще такі властивості, як: матеріальна форма. Запаси на відміну від інших оборотних активів (дебіторської заборгованості, векселів, цінних паперів, грошей тощо), як правило, є суто матеріальними об'єктами, які можна обміряти, переважити чи поштучно перерахувати [3].

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності регламентуються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Відповідно до нього класифікація запасів базується на 2-у класі рахунків бухгалтерського обліку. Саме 2-ий клас Плану рахунків передбачений для відображення інформації про стан запасів на рахунках бухгалтерського обліку. Рахунки цього класу призначені для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству готової продукції, товарів, предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві і для господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів [4].

Важливим етапом функціонування та управління підприємства є затвердження облікової політики з доцільним визначенням методів обчислення собівартості запасів, які надходять на підприємство, а також найбільш ефективного методу вибуття запасів із метою отримання максимальних економічних вигід від використання таких запасів [2].

Виділимо основні завдання облікової політики підприємств в частині обліку запасів:

– визначення матеріально відповідальної особи (МВО) за ведення бухгалтерського обліку;

- затвердження переліку посад, які відповідають за запаси; визначення складу постійно діючої інвентаризаційної комісії та встановлення строків інвентаризації;
- встановлення відповідальних осіб за первинний облік запасів;
- затвердження робочого плану рахунків;
- організація аналітичного обліку руху запасів;
- розроблення методики бухгалтерського обліку на підприємстві за елементами основних складових облікової політики.

Узагальнюючи думки різних науковців та дані нормативних документів, вважаємо, що виробничі запаси доцільно розглядати як складову запасів підприємства, а сутність виробничих запасів як об'єкта обліку полягає в тому, що виробничі запаси – це елемент запасів, який є активом та сукупністю предметів праці, які перебувають на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які придбані зі сторони або самостійно виготовлені й призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання в одному операційному циклі. Розуміння економічної сутності виробничих запасів сприятиме формуванню їх правильної класифікації та вдосконаленню їх подальшого обліку на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Кривешко О. В., Шпарик Я. Я., Мельник Н. В. Особливості управління запасами в кризових умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10301> (дата звернення: 01.10.2022).
2. Maksymenko, I. and Verkholaeva, T. (2021), "Peculiarities of accounting representation and ways of improvement of inventories in management of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9562> (Accessed 01 Oct 2022).
3. Плаксієнко В. Я., Єрмолаєва М. В., Грибовська Ю. М., Лега О. В., Романченко Ю. О., Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Яловега Л. В., Черненко К. В. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти. / За ред. В. Я. Плаксієнка., 2020. 440 с.
4. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку : Інструкція Міністерства фінансів № 291 від 30 листопада 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws.

Лопоша Неля, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Рудич Алла, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Одним з головних чинників організації виробничих запасів на підприємстві є формування облікової політики запасів, адже вдало розроблена облікова

політика дає змогу надавати достовірну інформацію для прийняття управлінських рішень. Законодавством України встановлено, що облікову політику кожне підприємство розробляє самостійно. Формування облікової політики щодо запасів на підприємствах здійснюється на підставі Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [1] (табл. 1).

Таблиця 1

Елементи облікової політики щодо запасів

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти обліку
Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	
Одиниця обліку запасів	найменування; однорідна група (вид)
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	шляхом, прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, що придбаються (за можливості точного розподілу (віднесення); за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)
Методи оцінки вибуття	ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів	
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	за кількісним критерієм: вага; об'єм; кількість місць; одиниць; за вартісним критерієм: ціна одиниці запасів
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	самостійно встановлюється підприємством
Призначення та умови використання запасів	самостійно встановлюється підприємством
Одиниця обліку запасів	найменування; однорідна група (вид)

Отже, при складанні облікової політики на підприємстві доцільно вказати рад методологічних засад формування інформації про запаси, а саме: визначення одиниці обліку запасів; критерії визнання активами; методи обліку транспортно-заготівельних витрат; методи оцінки вибуття; база розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів; призначення та умови використання запасів. При формуванні розпорядчого документу про облікову політику необхідно враховувати всі переваги і недоліки кожного із них та враховувати їх вплив на показники фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 03.10.2022).
2. Лист Міністерства фінансів України від 27.02.03 № 053-2920 на запит щодо окремих питань з бухгалтерського обліку. URL: <https://zakononline>.

com.ua/documents/show/424866___424931 (дата звернення 03.10.2022).

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 03.10.2022).

4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Наказ Міністерства промислової політики України від 09 липня 2007 року № 373. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v72_9561-02#Text (дата звернення 03.10.2022).

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 14 червня 2000 р. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 03.10.2022).

Міняйло Дарія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Шостак Ярослав, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Дорогань-Писаренко Л.О., к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ Й ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

Доходи операційної діяльності мають місце в реаліях кожного господарюючого суб'єкта, що у відповідності до законодавства зобов'язані вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність.

Для цілей обліку операційна діяльність поділяється на основну та іншу, що не є фінансовою чи інвестиційною. Сюди входить сукупність операцій, пов'язаних з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що становлять головну мету створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Інша операційна діяльність стосується реалізації інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій), купівлю-продаж іноземної валюти, операції з надання майна в операційну оренду (при умові, що це не є основний вид діяльності), створення резерву сумнівних боргів та інше.

Відповідно до класифікації операційної діяльності розглянемо порядок її відображення більш детально у практичному аспекті.

Операційна основна діяльність оформлюється наступними бухгалтерськими проведеннями:

1. Операції з реалізації:

1) реалізація готової продукції: дебет 701, кредит 901;

2) реалізація товарів: дебет 702, кредит 902;

3) реалізація робіт чи послуг: дебет 703, кредит 903.

2. Операції щодо вирахування з доходу записують в дебет 704 (що означає фактичне зменшення доходу).

3. Операції з урахування загальнопромислових витрат: кредит 91 (збіль-

шення витрат).

4. Операції з урахування адміністративних витрат: кредит 92 (збільшення витрат).

5. Операції з урахування витрат на збут: кредит 93 (збільшення витрат).

Інша операційна діяльність має більш широкий спектр бухгалтерських проведень:

1. Первісне визнання та зміна вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю: дебет 710, кредит 940;

2. Купівля-продаж іноземної валюти: дебет 711, кредит 942;

3. Реалізація інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій), не-оборотних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу: дебет 712, кредит 943.

4. Надання активів в операційну оренду: дебет 713; кредит 949.

5. Виникнення операційних курсових різниць: дебет 714, кредит 945.

6. Нарахування штрафів, пені, неустойки, що підлягають отриманню/сплаті: дебет 715, кредит 948.

7. Відшкодування або списання оборотних активів: дебет 716, кредит 947.

8. Списання кредиторської заборгованості, безнадійної дебіторської заборгованості та формування резерву сумнівних боргів: дебет 717, кредит 944.

9. Безоплатне отримання оборотних активів (крім фінансових інвестицій): дебет 718, кредит 949.

10. Здійснення досліджень та розробок: дебет 941 (збільшення витрат).

11. Дооцінка запасів і втрати від їх знецінення: дебет 719, кредит 946.

12. Інші доходи і витрати операційної діяльності: дебет 719, кредит 949.

Нормативним підґрунтям визнання доходів є п. 5 НПСБО 15 «Дохід», яким встановлено, що дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Такі критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної операції, проте їх також потрібно застосовувати до окремих елементів однієї операції або до двох чи більше операцій разом, якщо це впливає із суті такої господарської операції (операцій).

Для визнання доходу НПСБО 15 встановлює дві обов'язкові загальні умови:

1) збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства);

2) оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Водночас існують і особливості, які залежать від виду доходу, а саме:

1. Дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнають у разі наявності всіх наведених умов, що відповідає п.8 НПСБО 15, а саме:

покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);

підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);

сума доходу може бути достовірно визначена;

є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані із цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

2. Дохід не визнають, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартість.

3. Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнають виходячи зі ступеня завершеності операцій з надання послуг на дату балансу, якщо можна достовірно оцінити результат цієї операції.

Відповідно п.10 НПСБО 15, результат може бути достовірно оцінений за наявності всіх наведених нижче умов:

1) можливості достовірної оцінки доходу;

2) ймовірності надходження економічних вигід від надання послуг;

3) можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу;

4) можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершення.

Відповідно п.12 НПСБО 15, якщо послуги полягають у виконанні невизначеної кількості дій (операцій) за певний період часу, то дохід визначають шляхом його рівномірного нарахування за цей період.

Таким чином, основним підґрунтям своєчасного та правильного відображення в обліку доходів операційної діяльності є розуміння підходів до їх класифікації та урахування актуальних вимог НПСБО 15.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>. (дата звернення 03.10.2022).

2. Царевська Т. Облік доходів діяльності підприємства. *Податки & бухгалтерський облік*. 2019. № 99. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/december/issue-99/article-105875.html>. (дата звернення 03.10.2022).

Носенко Яна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к. е. н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

РОЛЬ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПРИ ОЦІНЦІ ОБґРУНТОВАНOSTІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Для нормального функціонування підприємство повинно бути забезпечене необхідним розміром оборотного капіталу. Нестача оборотного капіталу викликає необхідність додаткового фінансування, а відповідно і додаткових витрат на його забезпечення. Зміна величини оборотного капіталу викликається

змінюю наступних складових: величини запасів, дебіторської заборгованості або кредиторської заборгованості. Управління кожною із складових вимагає формування ефективної політики.

Господарська діяльність підприємств пов'язана з економічними відносинами з різними контрагентами та оформлюється платіжними розрахунками, одна частина з яких здійснюється одразу, а інша переходить до розряду заборгованості. Більшість підприємств не здатні функціонувати без надання відстрочок платежу, тому для більшості компаній проблема управління дебіторською заборгованістю є однією з найбільш актуальних, оскільки отримання платежів від дебіторів – один з основних джерел надходжень грошових коштів для підприємства [1].

Можна визначити наступні основні складові формування системи управління дебіторською заборгованістю:

- 1) створення комісії з управління дебіторською заборгованістю;
- 2) проведення постійного моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- 3) аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді;
- 4) розробка плану управління дебіторською заборгованістю;
- 5) визначення допустимої величини портфеля дебіторської заборгованості на основі прогнозованого обсягу реалізації;
- 6) формування принципів кредитної політики та умов кредитування на основі диференціації покупців продукції за рівнем кредитоспроможності;
- 7) вибір форм розрахунку за товарним кредитом;
- 8) забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- 9) побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасною оплатою дебіторської заборгованості [2].

Отже, аналіз в управлінні дебіторською заборгованістю має дуже велике значення для підприємств, що функціонують в умовах ринку. Уміле та ефективне управління цією частиною поточних активів є невід'ємною умовою підтримки необхідного рівня ліквідності і платоспроможності.

Мета оцінки дебіторської заборгованості – аналіз динаміки, складу, структури, комплексна оцінка дебіторської заборгованості, визначення непогашеної заборгованості за попередні періоди, вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан.

Завдання аналізу дебіторської заборгованості представлено на рис. 1.

Джерела інформації для аналізу дебіторської заборгованості: «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Оцінка дебіторської заборгованості здійснюється через вивчення: складу, динаміки і структури дебіторської заборгованості; впливу факторів на заборгованість даного типу; порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості.

Загальні етапи аналізу дебіторської заборгованості за товарними операціями представлено на рис. 2.

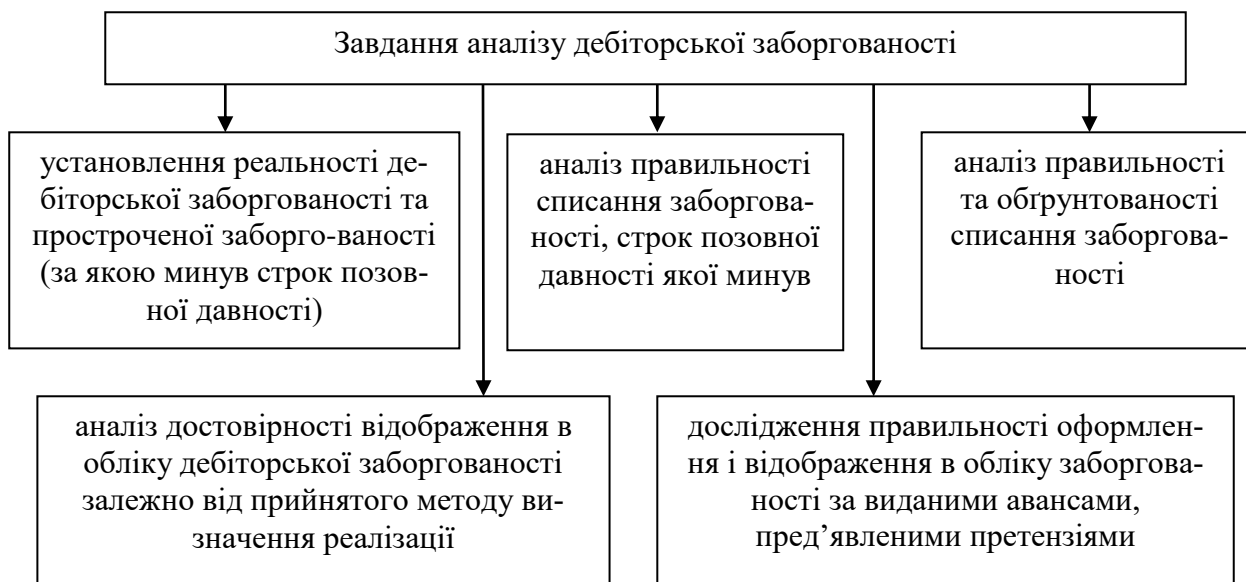

Рис. 1. Завдання аналізу дебіторської заборгованості

У процесі аналізу динаміки дебіторської заборгованості доцільно дослідити загальну суму дебіторської заборгованості, а також заборгованість за окремими статтями, окремими суб'єктами заборгованості та термінами виникнення й погашення. При цьому досліджується сума заборгованості на кінець звітнього періоду, здійснюється її розподіл за часом виникнення: до одного місяця, від одного до трьох місяців, від трьох до шести місяців, від шести до одного року, понад 1 рік. Такий аналіз проводиться за даними внутрішньої звітності підприємства, використовується для потреб управління і дає змогу своєчасно вживати заходів для усунення простроченої заборгованості. Проте і для зовнішніх користувачів інформації дуже важливий стан дебіторської заборгованості підприємства, адже він характеризує фінансову стабільність суб'єкта господарювання.

Аналіз дебіторської заборгованості є одним із напрямків пошуку резервів покращення фінансового стану підприємств та слугує основою для розробки ефективних рішень у сфері управління дебіторською заборгованістю.

Список використаних джерел:

1. Мессарош А., Кудлак В.Я. Управління дебіторською заборгованістю. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161260579.pdf> (дата звернення 03.10.2022).
2. Чорнобривець М.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23. С. 241 – 247.
3. Лисенко А. М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. *Наукові праці Кіровоградського НТУ. Економічні науки*. 2014. Вип. 26. С. 184-192.
4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 432 с.

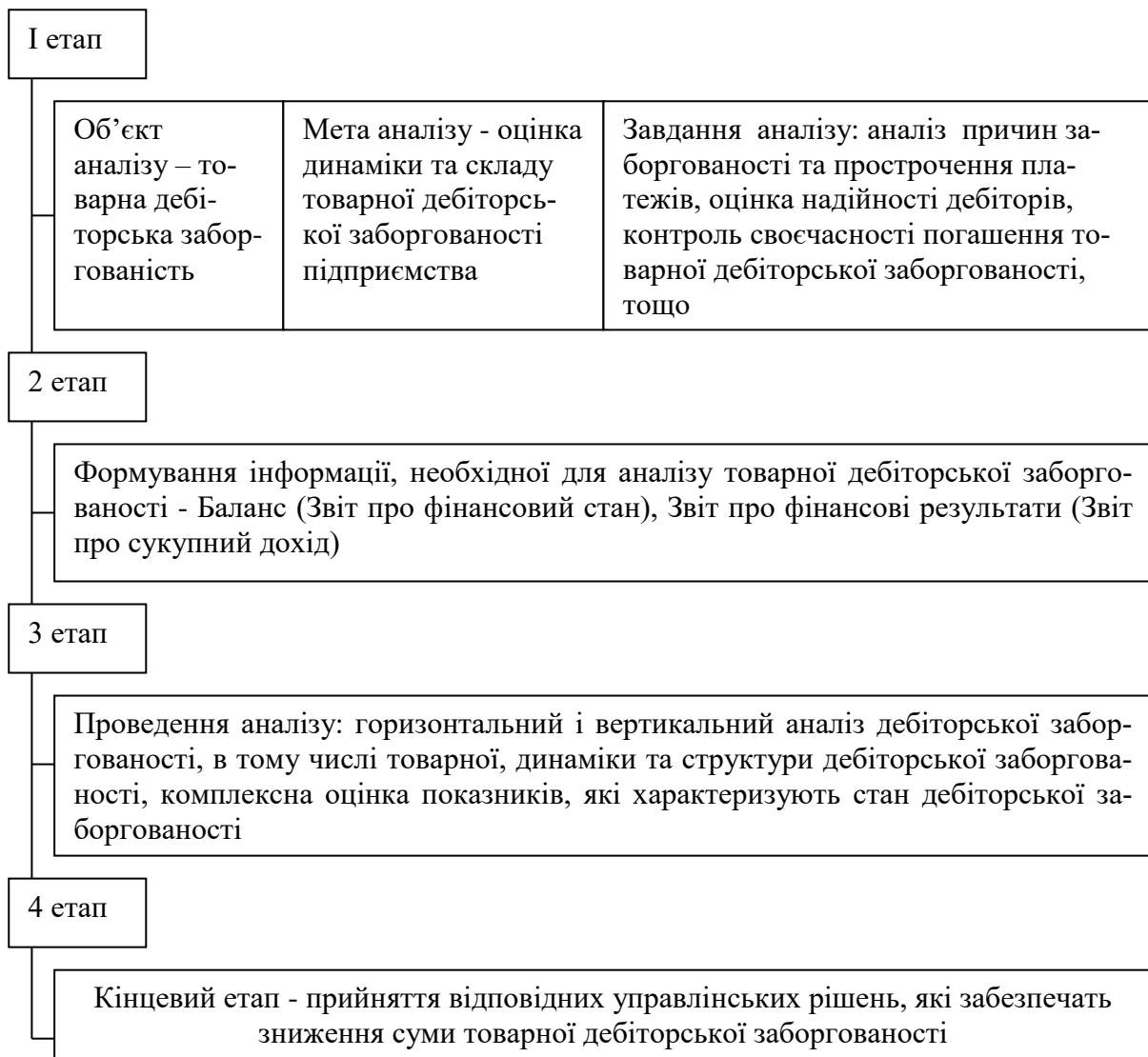

Рис. 2. Етапи аналізу товарної дебіторської заборгованості

Олексенко Анна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Черненко Ксенія, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби – це матеріальні об'єкти, які утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» (далі – НП(С)БО 7): основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує, щоб використовувати у виробництві або при поставці товарів, наданні послуг, здачі в оренду іншим особам, або здійснювати адміністративні та соціально-культурні функції, очікуваний строк використання яких більше 1 року [3].

Розглянемо далі, як облікові аспекти щодо основних засобів розкривається у нормативно-правових актах України та Міжнародних стандартах бухгал-

**Порівняльна характеристика П(С)БО 7 «Основні засоби» та
МСБО 16 «Основні засоби»**

Критерії	П(С)БО 7	МСБО 16
Визначення	Матеріальні активи, які підприємство (установа) утримує з метою використання їх у процесі виробництва (діяльності) або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-куль-турних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)	Матеріальні об'єкти, що їх утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.
Визнання	Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство(установа) отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.	Собівартість об'єкта основних засобів слід визнавати активом, якщо і тільки якщо: є ймовірність, що майбутні економічні вигоди, пов'язані з об'єктом, надійдуть до суб'єкта господарювання; собівартість об'єкта можна достовірно оцінити.
Оцінка під час визнання	Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства (установи) за первісною вартістю.	Об'єкт основних засобів, який відповідає критеріям визнання активу, слід оцінювати за його собівартістю.
Оцінка на дату балансу	Використовувати модель переоцінки (підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкт суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу)	Суб'єкт господарювання має обирати своєю обліковою політикою або модель собівартості або модель переоцінки і йому слід застосовувати цю політику до всього класу основних засобів.
Методи нарахування амортизації	Прямолінійний метод, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий.	Прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції.
Призупинення амортизації	Нарахування амортизації призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.	Ремонт та технічне обслуговування активу не звільняє від необхідності нараховувати амортизацію.

У суспільному житті основні засоби називають майном (річчю). Майно підприємства складається з різноманітних матеріальних, нематеріальних та фінансових ресурсів – носіїв прав власності окремих суб'єктів, а також частки інвестованих коштів. Відповідно до Цивільного Кодексу України – майном, як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки (ст. 190). Річчю є предмет матеріального світу, щодо якого

можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179) [4].

Облік основних засобів є важливою ланкою в сфері бухгалтерського обліку та звітності. Його вдосконалення значною мірою може призвести до позитивних змін в діяльності підприємств та соціально – економічному житті країни в цілому.

У системі бухгалтерського обліку наявності та руху основних засобів визначальну роль відіграє також концепція їх оцінки, яка повинна забезпечувати виконання принципу об'єктивності у формуванні фінансової звітності підприємства. Основні вимоги до бухгалтерського обліку (реальність, точність, простота, своєчасність, порівнянність облікових даних) передбачають правильну оцінку основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України № 436 – IV від 16 січня 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 30.09.2022).

2. Довгань П. О. Основи класифікації необоротних активів та підходи до їх удосконалення. *Агросвіт*. 2021. № 11. С. 73 – 81.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квітня 2004 р. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.09.2022).

4. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 28.09.2022).

Піменов Владислав, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к. е. н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Метою будь-якої господарської діяльності є отримання прибутку. Загальновідомо, що складовими прибутку є доходи та витрати. Однією з першочергових статей витрат поряд з вартістю виробництва, витратами на оплату праці, є податки і збори. Зменшуючи податки і збори, можна досягти більшої прибутковості. Тому, на нашу думку, потання податкового планування є важливою складовою податкового менеджменту підприємств.

Перш за все, податковим плануванням на підприємстві повинен займатися спеціаліст в питання обліку і оподаткування.

Варіант 1. На підприємстві А в штат введено спеціаліста з податкового планування, оклад 15 000 грн. На планово-розробчому етапі необхідно розрахувати суму податкових платежів, які стягуються зі заробітної плати спеціаліста з податкового планування та визначити шляхи їх оптимізації.

Визначаємо суму податкових платежів, які стягуються із заробітної плати юриста в неоптимізаційному варіанті:

1) сума єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування ро-

зраховується так: $15\ 000\ \text{грн} \times 22\ \% = 3300\ \text{грн}$;

2) податок на доходи фізичних осіб: $15\ 000\ \text{грн} \times 18\ \% = 2700\ \text{грн}$;

3) військовий збір: $15\ 000\ \text{грн} \times 1,5\ \% = 225\ \text{грн}$.

Разом податкових платежів: 6225 грн.

Варіант 2. В оптимізаційному варіанті спеціаліст з податкового планування реєструється приватним підприємцем-платником єдиного податку 3 групи (за ставкою 5 %) і надає підприємству послуги за договором про надання послуг.

У цьому варіанті оформлення договірних податкові платежі будуть дорівнювати:

1) єдиний податок: $15\ 000\ \text{грн} \times 5\ \% = 750\ \text{грн}$;

2) єдиний внесок на загальнообов'язкове соціальне страхування: $6500\ \text{грн} \times 22\ \% = 1430\ \text{грн}$.

Разом податкових платежів: 2 180 грн.

Сума економії податкових платежів у порівнянні з базовим варіантом складе: $6225\ \text{грн} - 2180\ \text{грн} = 4045\ \text{грн}$.

Отже, для підприємства А доцільним є скористатися послугами спеціаліста з податкового планування.

Розглянемо на прикладах важливість податкового планування та ефект від його застосування.

Приклад. ТОВ «Б» планує здійснити відвантаження товару покупцю на суму 240 000 грн (враховуючи ПДВ), собівартість товару складає 95 000 грн. (в т.ч. ПДВ). Визначимо напрямки оптимізації податку на прибуток для даної операції та складемо проект податкового планування.

1. Обчислюємо суму податкових зобов'язань із податку на прибуток підприємств і ПДВ у базовому варіанті:

1) сума податку на прибуток складе: $(240000\ \text{грн} / 1,2 - 95\ 000\ \text{грн} / 1,2) \times 18\ \% = 33150\ \text{грн}$;

2) сума податкових зобов'язань із ПДВ дорівнює: $240000\ \text{грн} / 6 - 95\ 000\ \text{грн} / 6 = 24166,67\ \text{грн}$.

2. Оптимізувати суму податку на прибуток можливо за рахунок зміни форми угоди з договору купівлі-продажу на договір комісії з комісіонером, який є платником єдиного податку на третій групі, та сплачує єдиний податок за ставкою 3 % і є платником ПДВ.

3. Складаємо проект податкового планування (рис. 1).

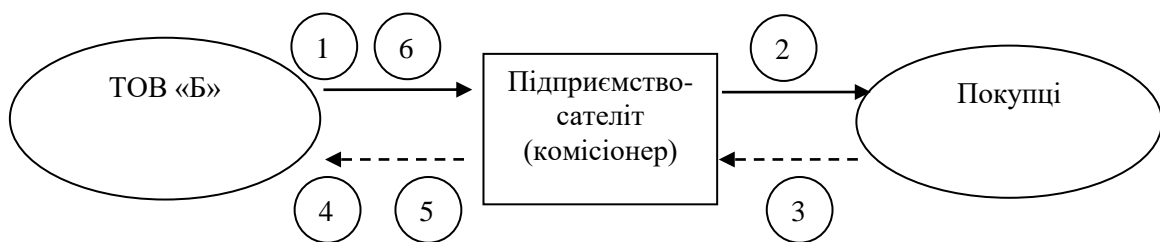

Рис. 1. Топологія податкової схеми

1 – відвантаження товару за договором комісії в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ підприємству-сателіту ТОВ «Б»;

2 – відвантаження товару за договором купівлі-продажу покупцям комісіонером в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

3 – отримання оплати від покупців комісіонером в сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

4 – отримання оплати від комісіонера комітентом-основним ТОВ «Бт» у сумі 240000 грн з урахуванням ПДВ;

5 – виставляння рахунку за комісійні послуги комісіонером ТОВ «Б» на суму 8210 грн з урахуванням ПДВ;

6 – оплата рахунку за комісійні послуги комісіонеру ТОВ «Б» на суму 8210 грн з урахуванням ПДВ.

З рис. 1 видно, що в проєкті ТОВ «Б» реалізує товар за реальною продажною вартістю в сумі 240000 грн з ПДВ покупцям через сателіта-комісіонера.

За надані послуги комісіонер виставляє рахунки на суму 8 210 грн з ПДВ або 6 841,67 грн без ПДВ, яку комісіонер відносить до складу витрат. У результаті ця сума «осідає» на структурі-сателіті й обкладається замість податку на прибуток 3 % єдиним податком.

2. Склад ресурсів, необхідних для практичної реалізації схеми. Припустимо, що до складу ресурсів, необхідних для практичної реалізації схеми належать тільки витрати в грошовій формі на:

– державну реєстрацію структур-сателітів (1 000 грн);

– пошук і матеріальне заохочення засновників структур-сателітів (1 000 грн);

– ведення документації структур-сателітів (зарплата директора та бухгалтера тощо – 2 000 грн).

3. Обмеження проєкту – відсутні.

4. Ризики проєкту: організаційні – можливість не знаходження засновників для реєстрації структури-сателіта. За експертними оцінками вірогідність виникнення цього ризику оцінюється як 0,1, збитки при цьому будуть відсутні. законодавчі – можливість зміни законодавчих актів, що регулюють оподаткування юридичних осіб-платників єдиного податку. Ці ризики обумовлені двома чинниками.

Перший чинник: можливість скасування спрощеної системи оподаткування. За експертними оцінками його значення 0,1, збитки – витрати на реєстрацію сателітів – 2 000 грн.

Другий чинник: зміна законодавчих актів, що регулюють порядок застосування спрощеної системи оподаткування, зокрема, ставки єдиного податку та граничних обмежень. Вірогідність виникнення цього чинника за експертними оцінками визначається як 0,01, збитки – 2 000 грн.

5. Математична модель розрахунку економічного ефекту проєкту:

Економічний ефект від оптимізації податку на прибуток (E1) за проєктом може бути розрахований за формулою:

$$E = KB / 1,2 \times (0,18 - 0,03) = 0,125 \times KB \quad (1)$$

де KB1 – сума комісійної винагороди з ПДВ, грн.

За таких умов показник економічного ефекту складе: $E = 0,125 \times 82\,100$ грн = 10 262,50 грн.

Економічний ефект від реалізації проекту №1 (ЕФ) можна визначити за формулою:

$$ЕФ = Е - ДР \quad (2)$$

де ДР – додаткові витрати, пов'язані з реалізацією проекту, грн.

За даними прикладу економічний ефект від реалізації проекту складе:

$$ЕФ = 10\,262,50 \text{ грн} - 4\,000 \text{ грн} = 6\,262,50 \text{ грн.}$$

Наведені нами рекомендації мають практичний характер та запропоновані до впровадження на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Адамик О.В. Податкове планування: навчальний посібник. Тернопіль: ТАНГ, 2005. 99 с.

2. Податкове планування та мінімізація податкових ризиків: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» другого (магістерського) рівня / уклад. В. В. Карпова, К. В. Давискіба. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 64 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25160/1/2018-Карпова%20В.В.%20Давискіба%20К.В.pdf> (дата звернення 24.09.2022).

3. Лега О.В., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б. Податкові ризики як елемент податкової політики підприємств. *Інфраструктура ринку*. Випуск 67. 2022. С. 229-233.

Пліщенко Владислава, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»,

Береза Ірина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»,

Дугар Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Організація бухгалтерського обліку грошових коштів і їх своєчасне і повне висвітлення є досить трудомістким і одночасно ризикованим процесом, оскільки навіть одна помилка може стати причиною цілого ряду порушень і неточностей, що вплине на господарський процес і інформацію про фінансово-майновий стан підприємства.

Обґрунтовано, що результат діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта безпосередньо залежить від ефективної роботи підприємства, а особливо від рішення проблем, пов'язаних з обліком грошових коштів, які є складовою частиною діяльності підприємства. Ефективність організації обліку грошових коштів забезпечує раціональний розподіл і використання грошових коштів, а тим самим успішну фінансову діяльність підприємства.

Питання теорії та практики бухгалтерського обліку грошових коштів є досить дослідженими. Розглянемо основні моменти в працях науковців стосовно обліку грошових коштів (табл. 1).

Готівкові розрахунки – платежі готівкою підприємств та фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги), а також за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів,

робіт, послуг) та іншого майна.

Таблиця 1

Проблематика основних положень обліку грошових потоків

Автор	Основні аспекти та проблеми, що висвітлюються в праці
Стефаненко М. М., Септарова Д. І.	Авторами визначено основні положення стосовно грошових потоків, визначено коло знань, що мають бути використані при аналізі грошових потоків. Розглянуто види грошових потоків та представлено їх характеристику.
Єрмолаєва М. В., Черненко К. В.	Розглянуто підходи науковців щодо сутності грошових коштів, розглянуто основні положення щодо грошових коштів в нормативно-правових актах
Григоревська О.О., Каленченко Т. С.	Авторами визначено сутність грошових потоків, розглянуто основні завдання обліку грошових коштів на підприємствах. В праці визначено сферу регулювання та вплив на облік різних нормативно-правових актів. Крім того, авторами досліджено відображення в обліковій політиці інформації щодо грошових коштів
Подольнчук О. А.	Досліджено нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів: визначено «поле» впливу та вплив на облік. Розглянуто порядок налагодження системи обліку руху грошових коштів. Визначено комплексний підхід до обліку грошових коштів на підприємстві.

В економічній літературі наводиться класифікація грошових потоків за різними критеріями. Зокрема, за напрямом руху грошових коштів, за методом обчислення обсягу, за видами діяльності, за рівнем достатності обсягу, за неперервністю формування, за періодом часу, залежно від того, коли надходять кошти, за видами валют, що використовуються в розрахунках.

Дослідивши наукову літературу з питання, що досліджується, можна визначити, що основними проблемами обліку грошових коштів в практиці діяльності організацій є:

- відсутність взаємного контролю грошових коштів організації і найбільш термінових зобов'язань, що може послужити причиною пізнього отримання інформації про зниження ліквідності в поточному періоді;

- відсутність контролю за коректністю введених в програми обліку даних в разі відсутності автоматичної передачі даних з електронної каси при готівковому грошовому обороті (контроль залишків грошових коштів по рахунках на кожну дату та ін.);

- низький рівень інформаційного забезпечення управління грошовими потоками, недостатній обсяг автоматизації ведення обліку в організації, що може викликати неточності і помилки при веденні синтетичного обліку по даному виду активів;

- зближення національного законодавства з питання обліку грошових коштів з вимогами МСФЗ, що викликають ряд труднощів при формуванні облікової інформації;

- відсутність планування грошових потоків на короткостроковий і середньостроковий період, що призводить до їх нераціональної витрати.

Варто зазначити, що питання грошових коштів має широкий спектр досліджень. Зокрема, від класифікації до факторів, що впливають на їх розмір та

особливостей управління грошовими потоками.

Список використаних джерел.

1. Гнатенко Є. П., Гикава А. О. Проблеми обліку грошових коштів на підприємстві. *Економіка суспільства*. 2016. Вип. 5. С. 421 – 424.
2. Єрмолаєва М. В. Теоретичні та практичні аспекти обліку грошових коштів. *Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування* : колективна монографія. За заг. ред. Плаксієнка В. Я. Полтава, 2018. С. 58 - 68.
3. Костюк-Пукаляк О. М. Вплив факторів на грошові потоки підприємств в умовах євроінтеграційних процесів України. *Економіка : реалії часу*. 2017. № 1 (29). С. 171 - 177.
4. Кузь В. І., Кіцен Т. О. Удосконалення обліку грошових коштів в контексті забезпечення платоспроможності суб'єкта господарювання. *Молодий вчений*. 2019. № 9 (73). С. 468 – 474.
5. Мельник Я., Собко В., Мокієнко Т. Сутність електронних грошей, переваги та недоліки їх використання. Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по спеціальностям. Полтава : ПДАА, 2020. Вип. 8. С. 29 - 30.
6. Подолянчук О. А. Грошові кошти в системі рахунків обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики*. 2019. № 3. URL: <http://vsau.vin.ua/repository/getfile.php/21136.pdf> (дата звернення 11.09.2022).
7. Ясишена В. Облік, аналіз і аудит як підсистеми формування інформації щодо грошових потоків підприємств. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream.pdf> (дата звернення 18.09.2022).

Попельнюк Анастасія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Єрмолаєва Марина, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Належний стан облікового забезпечення розрахунків з підзвітними особами залежить значною мірою від рівня організації і методики процедур внутрішнього контролю.

Суб'єкт внутрішнього контролю перед перевіркою зазначеної тематичної ділянки операцій з нетоварною дебіторською заборгованістю з'ясовує склад підзвітних осіб, порядок дотримання дисципліни розрахунків з ними при видачі їм попередніх авансів.

Інформаційними джерелами контролю розрахунків з підзвітними особами є [2]:

1. Синтетичні регістри з обліку розрахунків з підзвітними особами (дані по рахунку 372).
2. Баланс підприємства (форма № 1, актив балансу, розділ 2).
3. Первинні документи з обліку розрахунків з підзвітними особами (авансові звіти, прибуткові та видаткові касові ордери, квитанції з банкоматів та пла-

тіжних терміналів, прибуткові документи (копії чеків, накладні, посвідчення на відрядження, товаро-транспортні накладні, інші виправдні документи).

Добре себе проявляє у процедурах внутрішнього контролю процедура тестування, яку рекомендовано провести як з самою підзвітною особою, так і з бухгалтером, відповідальним за цю ділянку розрахунків [1, 3, 4].

Рекомендується з'ясувати наступні змістовні аспекти:

1. Питання для підзвітної особи:

1.1. Який досвід Вашої роботи на означуваному підприємстві (років)?

1.2. Яким чином оформлені Ваші трудові відносини з підприємством?

2. Питання для бухгалтера з метою виявлення якості первинного документування та загальної дисципліни розрахунків з підзвітними особами:

2.1. Чи існують договірні відносини у означеного підприємства з місцем відрядження?

2.2. Чи укладені договори з підзвітними особами про повну матеріальну відповідальність?

2.3. Чи встановлений графік документообігу розрахунків з підзвітними особами? Чи він виконується?

2.4. Як документально зафіксовано у підприємстві розмір добових у межах України та за кордон?

2.5. Як документується видача коштів на відрядження: наказ про відрядження; посвідчення про відрядження; розрахунок (кошторис витрат); видатковий касовий ордер; авансовий звіт; інші?

2.6. На яку посадову особу покладено контроль за виписку посвідчень на відрядження?

2.7. Чи є на підприємстві Журнал реєстрації посвідчень на відрядження?

2.8. Якими документами оформлюються видача підзвітних сум на інші господарські потреби?

2.9. Чи всі підтверджуючі документи до авансового звіту надаються в оригіналі?

2.10. В якій формі (усній чи письмовій) надається санкція керівника щодо витрат на господарські потреби?

2.11. Яким чином та ким здійснюється перевірка авансових звітів (візуально, формально, арифметично, за сутністю)?

2.12. Які терміни подання авансових звітів у розрізі призначень встановлено на підприємстві та як організовано оповіщення щодо цих термінів для підзвітних осіб?

3. Питання для бухгалтера з метою виявлення дисципліни розрахунків, законності та правильності облікового відображення витрат підзвітного:

3.1. Які форми видачі авансу підзвітній особі практикуються?

3.2. Чи були на підприємстві раніше штрафні санкції щодо невчасно повернутих підзвітних сум чи порушення касової дисципліни за цією ділянкою розрахунків?

3.3. Як і ким контролюється цільове використання підзвітних сум?

3.4. Яким способом формуються у обліку регістри розрахунків з підзвітними особами формуються: автоматично або вручну?

3.5. Яке коло осіб, що мають доступ до комп'ютеризованого обліку розрахунків з підзвітними особами?

3.6. Чи дотримуються лімітів відшкодування витрат на відрядження, як про них повідомляють обліковий персонал та підзвітних осіб?

3.7. Ким і як саме здійснюється контроль записів та підсумків на рахунок 372?

Крім тестування у ході внутрішнього контролю системи облікового відображення розрахунків з підзвітними особами доцільно також широко застосовувати методики і прийоми суміжних дисциплін: статистики і аналізу господарської діяльності: порівняння, групування, деталізація показників, індекси, балансовий, сальдовий тощо [2].

Сальдо рахунка 372 «Розрахунки з підзвітними особами» для підвищення ступеня інформативності доцільно відображати розгорнено: дебетове сальдо – у складі оборотних активів, кредитове сальдо – у складі зобов'язань балансу підприємства [4].

Отже, належна організація внутрішнього контролю розрахунків з підзвітними особами – запорука дисципліни таких розрахунків та повного і достовірного розкриття інформації про означену ділянку нетоварної дебіторської заборгованості у системі обліку та звітності.

Список використаних джерел:

1. Белозерцев В. С., Савченко Д. В. Особливості обліку розрахунків з підзвітними особами на промисловому підприємстві. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_37.

2. Організація та методика аудиту : навч. посіб. / І. К. Дрозд, Н. С. Шалімова, Т. С. Шаровська та ін. Київ : Сова, 2014. 311 с. Колеснікова О. М.

3. Колеснікова О. М., Лесик Н. І. Особливості обліку розрахунків з підзвітними особами в контексті нормативно-правових змін. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10 (3). С. 333-338.

4. Пономаренко О. Г. Облік розрахунків з підзвітними особами: труднощі очевидного. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1(1). С. 42-46.

П'ятецька Вікторія, освітньо-професійна програма Обліку та фінансів спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Дугар Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІК ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Важливим елементом виробничого процесу є праця людини, вона несе в собі її цілеспрямовану діяльність, тому організація чіткого обліку розрахунків за виплатами працівникам має важливе значення.

Законодавчо оплата праці регулюється Кодексом законів про працю України, Законом України «Про оплату праці», а тепер і новим Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який має тимчасову дію та втратить чинність після припинення або скасування воєнного стану. За станом військового часу організації трудових відносин потрібно враховувати норми Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах

воєнного стану» № 2136 від 15 березня 2022 року. Звичайні норми трудового законодавства продовжують діяти, але на період воєнного часу Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» є пріоритетним [1].

Відповідно до Закону України «Про оплату праці», заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [2].

Перед бухгалтерським обліком розрахунків за виплатами працівникам стоять такі завдання, як: своєчасний і точний первинний облік обсягу і якості виконаних робіт, виходу продукції та використання робочого часу; контроль за правильністю використання встановлених норм і розцінок для нарахування заробітної плати працівникам; своєчасне проведення розрахунків по заробітній платі; своєчасний розрахунок з фінансовими органами по платежах в бюджет.

24 березня 2022 року набрав чинності Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який значно спростив більшість процедур пов'язаних з виплатою заробітної плати. Заробітна плата є надважливим елементом трудових відносин між працівником та роботодавцем, тож будь-які її зміни потребують особливої уваги, а саме відмінені деякі норми, які були в мирний час обов'язковими:

- максимальна норма часу на тиждень;
- обмеження граничних норм надурочних робіт;
- скорочення роботи на одну годину напередодні святкових і неробочих днів;
- перенесення вихідного дня на наступний після святкового або неробочого;
- компенсації за залучення до робіт у вихідні, святкові і неробочі дні.

Мінімальна заробітна плата - це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче за який не можна оплачувати виконану працівником місячну, погодинну норму праці (обсяг робіт). Згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» мінімальна заробітна плата у 2022 році становить: 6500,00 грн. з 01 січня 2022 року, з 01 жовтня 2022 року – 6700,00 грн., у погодинному розмірі - 40,46 грн [4].

Введення воєнного стану значною мірою вплинуло на функціонування бізнесу в Україні. Роботодавці зіштовхнулись з необхідністю перенесенням робочих процесів та працівників у відносно безпечні регіони країни, а також були вимушені шукати способи мінімізації витрат, зокрема на оплату праці. За змінами можливо виділити дві категорії причин, які вимагають змін порядку оплати праці:

- відсутність працівника на робочому місці (служба в Збройних силах України, територіальній обороні або відсутність на роботі з інших причин);
- економічно-господарські (відсутність роботи або коштів на оплату праці).

На сьогодні певна кількість працівників була вимушена залишити свої робочі місця з метою забезпечення власної безпеки та безпеки своїх близьких,

для виконання своїх конституційних обов'язків або взагалі зникла. Залежно від причини відсутності на робочому місці, змінюються й особливості нарахування й виплати заробітної плати. Так, якщо працівника було мобілізовано, або якщо він став добровольцем територіальної оборони, окрім посади та робочого місця за таким працівником зберігається середня заробітна плата. Процедура нарахування заробітної плати для таких категорій працівників залишається незмінною - не рідше двох разів на місяць [1].

Працівники, які залишили територію бойових дій, але мають можливість виконувати свої трудові обов'язки віддалено, можуть продовжувати працювати за попередніми умовами оплати праці. В такому разі роботодавцю буде достатньо видати наказ про переведення працівника на дистанційну (надомну) форму роботи. З метою контролю у такому наказі також доречно одразу врегулювати всі умови віддаленої роботи.

До працівників, трудові завдання яких не можуть бути виконані дистанційно, рекомендується застосовувати нововведення трудового законодавства, зокрема, призупинити дію трудових договорів (деталі в наступних розділах). Нововведення законодавства стосовно оптимізації оплати праці стали:

- спрощення процедури зміни умов праці;
- відтермінування виплати заробітної плати;
- надання відпустки за власним бажанням без збереження заробітної плати;
- можливе призупинення умов дії трудового договору [3].

Актуальними аспектами визначаються питання обов'язковості виплат працівникам заробітної плати та додаткових виплат, що в умовах воєнного стану потребує і складних зусиль у сплаті податків, пов'язані з оплатою праці (ПДФО, військовий збір та ЄСВ), які за можливості повинні, як і раніше сплачуватись 2 рази на місяць, та сплачуватись своєчасно.

По даних контролюючих органів при неможливості подання спеціальних форм звітності своєчасно, вона може бути подана протягом трьох місяців після припинення дії воєнного стану без нарахування штрафних санкцій, за нормами законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» № 2136 від 15 березня 2022 р. / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 03.10.2022).

2. Закон України «Про оплату праці» № 108/95 –ВР редакція від 01 січня 2017 р. / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 03.10.2022).

3. Кодекс законів про працю України № 322-08 від 11 жовтня 2018 р. / *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 03.10.2022).

4. Питання-відповідь. Державна служба України з питань праці у Полтавській обл. URL : <http://dp.dsp.gov.ua/news-1850.html> (дата звернення 03.10.2022).

5. Цивільний кодекс України № 435-IV редакція від 31 березня 2019 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

Роман Євгенія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ

При створенні підприємства кожен його учасник вносить у нього певні цінності (гроші, техніку і т.д.). ці внески прописуються у статуті підприємства. В свою чергу стає на облік в підприємстві. На кожному підприємстві є власний і залучений капітал.

Капітал - вкладення власників і прибуток, накопичена за весь час діяльності організації. При визначенні фінансового стану організації величина капіталу розраховується так: активи - зобов'язання.

Статутний капітал - це сукупність вкладів засновників в майно в грошовому вираженні при створенні підприємства для забезпечення його діяльності, у розмірах, визначених установчими документами.

Якщо у статутному фонді підприємства іноземна інвестиція становить не менше десяти відсотків, воно визнається підприємством з іноземними інвестиціями. Підприємство, у статутному фонді якого іноземна інвестиція становить сто відсотків, вважається іноземним підприємством.

Власний капітал - це частка в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

При створенні підприємства його стартовий капітал втілюється в активах і відображає їх вартість. На цьому етапі ще немає боргів" а тому: власний капітал дорівнює активам [1].

Тобто, якби на підприємстві не було боргів, то сума власного капіталу дорівнювала б його активам.

Співвідношення між капіталом і зобов'язаннями в різних підприємствах не однакове.

Чим більшу частку займає власний капітал в активах підприємства, тим вища його незалежність.

Власний капітал є основою для здійснення діяльності підприємства. Він показує ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство. Формується власний капітал за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства.

Власний капітал складається зі статутного, пайового, додаткового і резервного капіталів. До власних джерел належить також нерозподілений прибуток.

Важливим показником роботи підприємства є збереження його капіталу. Воно забезпечується тоді, коли сума чистих активів підприємства (Активи - Зобов'язання) на кінець періоду перевищує суму чистих активів на початок періоду.

Отже, фінансовою основою діяльності підприємства є сформований власний капітал. Він є початковою та безстроковою основою фінансування діяльності підприємства, а також джерелом погашення його збитків, одним з найважливіших показників.

Власний капітал є основою для започаткування і здійснення господарської діяльності будь-якого підприємства. Власні фінансові ресурси для кожного

підприємства є тією життєво необхідною частиною, без якої неможлива ні робота, ні подальше існування підприємства

Таблиця 1

Типові проблеми обліку капіталу

№	Типові проблеми	Рекомендації
1.	Порушення в оцінці статей капіталу	
1.1	Засновниками підприємства прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 100 000 грн. за рахунок нерозподіленого прибутку, але перереєстрацію змін розміру статутного капіталу здійснено не було. У бухгалтерському обліку було зроблено допис на суму 100 000 грн. Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» Кт 40 «Статутний капітал»	Підприємство у даному випадку припустилося помилки. В бухгалтерському обліку та у фінансовій звітності зміни у статутному капіталі підприємства та на пов'язаних з цими змінами рахунках (статтях) відображаються лише після завершення всіх процедур державної перереєстрації змін у статутному капіталі підприємства (для акціонерних товариств це реєстрація змін номіналу, кількості вже випущених акцій або додаткової емісії)
2.	Відображення доходів та витрат на рахунках капіталу	
2.1	Доходи та витрати, понесені у процесі здійснення підприємством господарської діяльності, як правило, не відображаються безпосередньо на рахунках капіталу відображається виключно операції з елементами капіталу – викуп (перепродаж) акцій та паїв, погашення заборгованості засновників по внесках до статутного капіталу, розподіл прибутку, списання дооцінок тощо	
2.2	Витрати, які не включаються до валових у податковому обліку, підприємство відображає за дебетом рахунку 443 « Прибуток, використаний у звітному періоді»	Таке підприємство припускається дуже серйозної помилки, що може призвести до суттєвих перекозів у Звіті про фінансові результати. Всі витрати, що повинні визнаватись як такі згідно з П(С)БО 16, незалежно від правил податкового обліку, повинні відображатись за їх змістом на відповідних рахунках 9 (8) класу або на рахунку 23[2].

Список використаних джерел

1. Облік власного капіталу та забезпечення майбутніх витрат і платежів.
URL: https://pidruchniki.com/1482111144017/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_vlasnogo_kapitalu_zabezpechennya_maybutnih_vitrat_platezhiv (дата звернення 03.10.2022).

2. Проект реформи бухгалтерського обліку та аудиту в Україні URL: http://www.srines.com/book_1343_chapter_11. (дата звернення 03.10.2022).

Ставицька Влада, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Нормальна виробнича діяльність на будь-якому підприємстві може бути забезпечена лише при наявності постійного обігу грошових коштів з іншими контрагентами. Власне, грошові кошти є одним з важливих відокремлених об'єктів системи бухгалтерського обліку і також є грошовим вимірником інших об'єктів обліку. Також про важливу роль грошових коштів як об'єкту обліку говорить і той факт, що за їх обігом складають окремих фінансовий звіт – «Звіт про рух грошових коштів».

За власною природою, грошові кошти – найбільш ліквідний актив на підприємстві, тому вони є й ресурсом, що забезпечує його платоспроможність і грають роль у всіх господарських процесах підприємства. Хоча й грошові кошти зазвичай мають невелику питому вагу в загальній сумі активів, але забезпечується існування підприємства та його гармонійний розвиток, оскільки операційний цикл починається з грошових коштів і ними ж і завершується.

До основних завдань обліку грошових коштів варто віднести:

- виконання операцій з грошовими коштами за розрахунками з постачальниками, покупцями;
- контроль за дотриманням касової і розрахункової дисципліни;
- своєчасне і правильне документальне оформлення операцій з руху грошових коштів, щоденний контроль за збереженням готівки і цінних паперів у касі підприємства;
- інвентаризація грошових коштів і відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку;
- дотримання національних стандартів бухгалтерського обліку та надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися в грошових коштах підприємства та їх еквівалентах упродовж звітного періоду.

Для того, щоб узагальнити інформацію про наявність і рух грошових коштів через касу підприємства використовується рахунок за номером 30 «Готівка». Цей рахунок є активним, балансовим, також одним з основних, котрий призначений для обліку оборотних активів підприємства. За дебетом цього рахунку відображаються надходження до каси підприємства грошових коштів, а за кредитом – виплата (вибуття) грошових коштів із каси.

Для рахунку 30 «Готівка» характерні наступні субрахунки: 301 «Готівка у національній валюті» та 302 «Готівка у іноземній валюті» [2].

Операції щодо руху грошових коштів через касу підприємства заносяться до відповідних реєстрів на підставі звіту касира, до яких також додають такі первинні документи, як прибуткові та видаткові касові ордери. Перед цим первинні документи піддаються групуванню відповідно до кореспондуючих рахунків, але при цьому однорідні операції (що мають однакову кореспонденцію) відображаються загальною сумою за день. На підприємствах для відображення

руху грошових коштів через касу використовують як 301, так і 302 субрахунок.

Для ведення обліку наявності та руху грошових коштів на рахунках в банківських установах досліджуване підприємство застосовує рахунок за номером 31 «Рахунки в банках». По рахунку 31 використовуються такі субрахунки, як: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки у іноземній валюті» і також 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті». За дебетом цього рахунку відображаються надходження грошових коштів, а за кредитом – їхнє використання. Наразі відсутні обмеження щодо кількості рахунків, що може відкривати підприємство чи фізична особа підприємця. Але, як виняток, лише один поточний рахунок може бути створений для формування статутного або пайового капіталу суб'єкта господарювання – юридичної особи [3].

Переважає кількість розрахунків щодо забезпечення виконання зобов'язань здійснюється через установи банків безготівковим шляхом. Як безготівкові можна визначити такі види розрахунків: перерахування грошових коштів із поточного рахунку на інший поточний рахунок та внесення коштів до банку для подальшого їх перерахування на поточний рахунок [1]. Але остання операція є безготівковою лише для тієї сторони, яка отримує кошти. Для особи, котра вносить кошти, – це готівкова операція. Розрахунки готівкою між підприємствами, організаціями та установами проводяться лише тоді, коли суми окремих платежів менші від сум, встановлених банками для безготівкових розрахунків. При проведенні таких операцій банки здійснюють контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності платіжної і договірної дисципліни, також допомагають використовувати найбільш зручні та доцільні у відповідному випадку форми розрахунків, що сприяє прискоренню обороту обігових коштів. На сьогоднішній день потенційно вигідним є розповсюдження безготівкових розрахунків та заміна готівкових операцій ними, оскільки це передбачає зниження рівню готівки у обігу, також активізацію економічних процесів і їх прозорість для фінансових установ та це наближує вітчизняні фінансові ринки до світового рівня.

Отже, такий об'єкт бухгалтерського обліку як грошові кошти грає вагомую роль у життєдіяльності підприємства, та є вираженням його оборотних та найбільш ліквідних активів на стадіях постачання і реалізації кругообігу діяльності, а також вираженням капіталу підприємства, який спрямований на забезпечення його повноцінного функціонування

Список використаних джерел:

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті: Постанова Національного банку України № 637 від 21 січня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення: 29.09.2022).

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 29.09.2022).

3. Облік грошових коштів на рахунках в банку. *Головбух*: веб-сайт. URL: <https://www.golovbuh.com.ua/article/7228-oblk-groshovih-koshtv-na-rahunkah-v->

banku (дата звернення: 29.09.2022).

Фролов Владислав, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Вирішуючи завдання побудови ефективної системи бухгалтерського обліку, що надає користувачам достовірну, корисну та своєчасну інформацію, підприємство розробляє свої власні правила та принципи організації та ведення обліку. Реформування системи бухгалтерського обліку має широкий спектр, одним із аспектів якого є можливість ведення фінансового обліку на альтернативній основі. Згідно діючих стандартів бухгалтерського обліку підприємству надана можливість вибору на його розсуд принципів, методів і прийомів обліку тих чи інших видів активів і зобов'язань з різних альтернативних варіантів, законодавчо затверджених. Обрані підприємством методи і прийоми обліку формують його облікову політику.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [4]. Тобто, це вибір певних і конкретних методик, форми та техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства. Наказ про облікову політику – це документ внутрішнього користування, який підписують особи, що мають право першого та другого підпису.

Наказ має відображати особливості організації та ведення бухгалтерського обліку і складання звітності на підприємстві. Основна мета облікової політики – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідною для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

Від складових елементів облікової політики підприємства залежить достовірне відображення господарських операцій, а відповідно й інформація у фінансовій звітності.

В наказі досліджуваного підприємства зазначено умови визнання заборгованості відповідно до П(С)БО 11, за якою сумою відображаються в звітності поточні зобов'язання, кредиторську заборгованість, по якій минув строк позовної давності, відноситься до доходу звітного періоду в першому наступному місяці після пройденого строку позовної давності.

Отже, основними елементами облікової політики щодо зобов'язань варто виділити: визначення переліку та складу зобов'язань, а серед них – забезпечень; використання методів оцінки зобов'язань в операціях пов'язаних сторін; програми виплати працівникам; встановлення переліку та складу відстрочених податкових зобов'язань та періодичність ведення обліку відстрочених податкових зобов'язань [4].

Головне призначення облікової політики – оптимізація процесу організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності конкретного підприємства через вибір і декларування певних методів та облікових процедур. Важливість формування облікової політики та раціональної організації обліку зобов'язань зумовлено тим, що дана ділянка бухгалтерського обліку формує інформаційну базу як для надання фінансової звітності зовнішнім користувачам, так і для прийняття управлінських рішень

Список використаних джерел:

1. Васильєва Л. М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 03.10.2022).
2. Пантелійчук Л. Формування облікової політики – важливий етап роботи підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2002. № 9. С. 3-11.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31 січня 2000 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 03.10.2022).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws. (дата звернення 03.10.2022).
6. Яцишин С. Р. Досвід країн ЄС у формуванні облікової політики підприємств з врахуванням вимог європейського законодавства. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення 03.10.2022).

Хімчик Тетяна, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Дорогань-Писаренко Людмила, к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ЕЛЕКТРОННА ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Подання електронної податкової звітності для платників податків має свої переваги та недоліки. До переваг можна віднести економію часу, наявність додаткових можливостей програмного забезпечення, постійне оновлення, контроль стану та якості здачі звітності, доступна вартість програми, формування електронного архіву тощо. Натомість недоліки пов'язані з оплатою послуг інтернету, перебої з роботою інтернету або програмного забезпечення, формуванням масиву електронних документів, які необхідні у разі перевірки, робота з ключами АЦСК. Подання податкової електронної звітності розпочинається з придбання сертифікатів і вибору програмного забезпечення. Ринок програмного забезпечення на сьогодні досить різноманітний.

У табл. 1. узагальнено переваги та недоліки програмного забезпечення у частині подання електронної податкової звітності.

Перелік програмного забезпечення не є повним, але якщо проаналізувати наведений перелік переваг та недоліків, то можна зробити висновок, що головним чином електронна звітність економить час, а основним недоліком є техніч-

ні неполадки, обмеження у бланках документів та у роботі з ПН.

Таблиця 1

Переваги та недоліки програмного забезпечення*

Переваги	Недоліки
<i>Єдине вікно подання електронної звітності</i>	
Безкоштовне ПЗ, можливість формувати і підписувати звітність, підписувати та реєструвати податкові накладні	Незручність сервісу, затримки в оновленні, не налаштована підтримка ПЗ, не має можливості обміну ПН, складність з налаштуванням
<i>Сота</i>	
Зручність та легкість у використанні, при імпорті ПН в довідниках автоматично створюється картка контрагента, перенесення даних з іншого ПЗ, автоматичне заповнення з картки підприємства	Відсутність сітьового варіанту роботи, недостатній архів бланків звітності, неналагоджена робота з імпортом у ПН у частині ЄДР-ПОУ, відсутність імпорту довідників співробітників та контрагентів, немає можливості обміну ПН, необхідність працювати тільки у Windows
<i>Taxer</i>	
Онлайн бухгалтерія для малого бізнесу, зручний сервіс для бухгалтерів, які ведуть багато ФОП, при використанні безкоштовного ПЗ є можливість подавати звітність протягом 30 днів, у платній версії – робота з первинними документами, автоматичне формування звітності, зручність реєстрації, висока швидкість роботи, нагадування про оплату податків та реквізити для сплати	Сервіс передбачений для ФОП на єдиному податку, без найманих працівників, безкоштовна версія не дає можливості перевірити правильність підрахунків, мінімальна кількість довідників, немає можливості подати звіти у статистику
<i>MEDoc IS</i>	
Реалізація повноцінного електронного документообороту, можливість підписання первинних документів та відправка ПН контрагенту, можливість створювати безліч профілів компаній і ФОП, сітьовий варіант роботи, режим роботи в режимі онлайн SaaSсервіс, автоматичний розрахунок полів, заповнення з картки підприємства, розширений функціонал модуля первинних документів, налаштування під будь-якого клієнта та виду діяльності	Загруженість ПЗ, повільність роботи, для роботи з деякими ключами необхідно придбавати ліцензії, необхідність працювати тільки у Windows
<i>Арт-Звіт</i>	
Можливість роботи з філіями, складання консолідованої звітності, створення безліч профілів компаній та ФОП, робота з кількома підприємствами одночасно, автоматичний розрахунок полів, заповнення з картки підприємства, можливість роботи з кількома звітами одночасно на одному екрані	Містить обмежений перелік звітів, застарілий інтерфейс, погана інформативність по здачу звітності, немає сітьового варіанта роботи, немає можливості роботи з єдиною базою даних з кількох комп'ютерів

*узагальнено на підставі [1]

Але за умови високого рівня матеріально-технічного забезпечення підприємства та програмного обслуговування, переваги перевищать її недоліки.

Список використаних джерел:

1. Савко І. Яку програму вибрати для подачі звітів в електронному вигляді. URL: <http://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/562-yaku-programu-vibrati-dlya-podachi-zviti-v-elektronnomu-viglyadi.html> (дата звернення 30.09.2022).

2. Лега О. В., Черненко К. В. Звітність у системі податкових розрахунків. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 59. С. 154 – 159.

Хоменко Юлія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Лега Ольга, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Аналіз грошових потоків - це процес дослідження системи показників, їх формування на підприємстві, виявлення основних тенденцій та закономірностей з метою з'ясування резервів подальшого підвищення ефективності управління ними [1]. Для досягнення мети дослідження використаємо дані Приватного акціонерного товариства «Фірма «Полтавпиво».

Протягом досліджуваних років рух грошових коштів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» складався з руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (рис. 1).

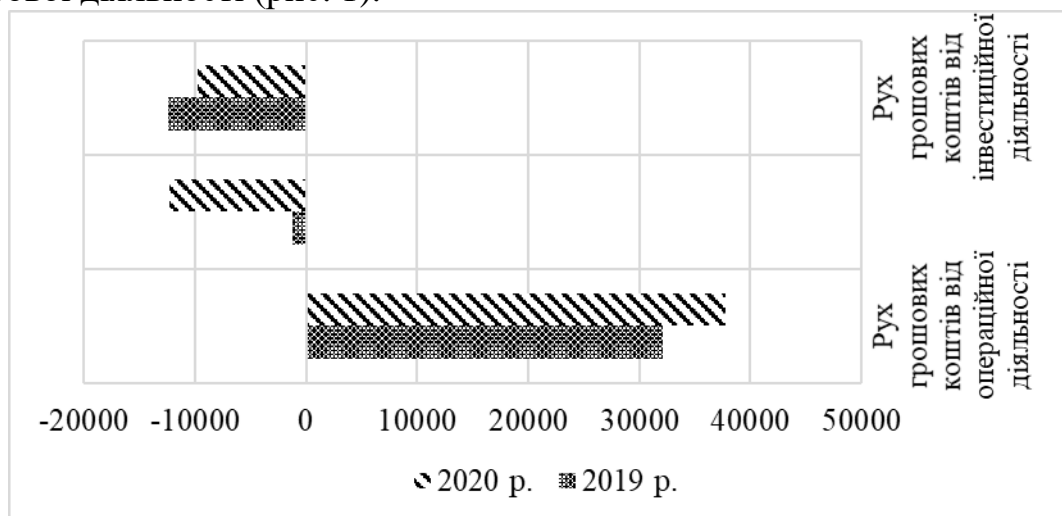

Рис. 1. Динаміка чистого руху грошових коштів в розрізі видів діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» за 2019 – 2020 р., тис. грн.

Використовуючи алгоритм визначення відповідно до НП(С)БО 1, проведемо комплексний аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (табл. 1).

З урахуванням показників чистого руху коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» чисте надходження грошових коштів у 2019 році становило 19 млн 35 тис. грн, а в 2020 році зросло до 37 млн 423 тис. грн. Залишок коштів на кінець року ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» збільшився з 37 млн 423 до 54 млн 493 тис. грн, або на 17 млн 70 тис. грн,

що відповідає інформації балансів.

Таблиця 1

Аналіз руху грошових коштів на ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», тис. грн

Показник	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	32903	37707	+4804
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-12368	-9774	+2594
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-1821	-12254	-10433
Чистий рух коштів за звітний період	18 714	15 679	-3035
Залишок коштів на початок року	19 035	37 423	+18388
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-326	1 391	+1717
Залишок коштів на кінець року	37 423	54 493	+17070

Для узагальнення оцінки руху грошових коштів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» використаємо коефіцієнт ефективності грошових потоків підприємства (далі - КЕГП) - відношення додатного грошового потоку до від'ємного грошового потоку. Проведемо розрахунок і проаналізуємо динаміку абсолютних і відносних показників грошових потоків (табл. 2).

За даними табл. 2 у 2020 році порівняно з 2019 роком показник грошового потоку (Cash-Flow) ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» збільшився на 3 млн 741 тис. грн (на 8,8 %), у тому числі за рахунок чистого прибутку – на 2 млн 101 тис. грн, амортизації – на 1 млн 640 тис. грн. Упродовж базового і звітнього років довгострокові та короткострокові кредити банків у ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» не обліковувалися, а гроші та їх еквіваленти у 2020 році збільшилися на 17 млн 70 тис. грн (на 45,6 %). У 2020 році порівняно з базовим чистий грошовий потік ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зменшився на 3 млн 35 тис. грн (на 16,2 %), при цьому коефіцієнт достатності чистого грошового потоку зріс відповідно з – 2,931 до 6,410. Це свідчить про те, що у звітному році чистим грошовим потоком покривалося суми погашення позик і приросту запасів.

Коефіцієнт достатності Cash-Flow ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», який визначається відношенням грошового потоку до заборгованості (нетто), у досліджуваних роках не визначався у зв'язку з перевищенням грошових коштів і поточних фінансових інвестицій над поточними зобов'язаннями і забезпеченнями (тобто, від'ємним значенням заборгованості (нетто)).

Коефіцієнт співвідношення Cash-Flow і поточної кредиторської заборгованості ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» збільшився з 0,953 у 2019 році до 1,807 у 2020 році. Ця динаміка пояснюється тим, що за збільшення Cash-Flow на 8,8 % поточна кредиторська заборгованість ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» зменшилася на 45,6 %.

Коефіцієнт ефективності грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» має значення вище 1 (2,319 – у 2019 році, 1,712 – у 2020 році). Такий рівень вказує на раціональні пропорції руху коштів на підприємстві.

Наведені показники оцінювання ефективності використання грошових коштів доповнюються показниками рентабельності, під час розрахунку яких порівнюють отриманий фінансовий результат із грошовими потоками підприємства.

**Абсолютні та відносні показники грошових потоків
ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»**

Показник	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)
1. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	29718	31 819	+2101
2. Амортизація, тис. грн	12641	14 281	+1640
3. Грошовий потік (Cash-Flow), тис. грн (п.1+п.2)	42359	46100	+3741
4. Довгострокові кредити банків, тис. грн:			0
а) на початок року	0	0	0
б) на кінець року	0	0	0
5. Короткострокові кредити банків, тис. грн:			0
а) на початок року	0	0	0
б) на кінець року	0	0	0
6. Гроші та їх еквіваленти, тис. грн:			
а) на початок року	19035	37243	+18208
б) на кінець року	37423	54493	+17070
7. Ліквідний грошовий потік, тис. грн ((п.4б+п.5б–п.6б) – (п.4а+п.5а–п.6а))	18388	17250	-1138
8. Чистий грошовий потік, тис. грн	18714	15679	-3035
9. Погашення позик, тис. грн	0	10669	+10669
10. Приріст запасів, тис. грн	-6385	-8223	-1838
11. Сплата дивідендів, тис. грн	0	0	0
12. Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (п.8÷(п.9+п.10+п.11))	-2,931	6,410	+9,341
13. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	35763	53215	+17452
14. Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	0	0	0
15. Заборгованість (нетто), тис. грн (п.13–п.6б–п.14)	-1660	-1278	+382
16. Коефіцієнт достатності Cash-Flow (п.3÷п.15)	-	-	-
17. Поточна кредиторська заборгованість, тис. грн	44427	25516	-18911
18. Коефіцієнт співвідношення CashFlow і поточної кредиторської заборгованості (п.3÷п.17)	0,953	1,807	+0,854
19. Додатний грошовий потік, тис. грн	32903	37707	+4804
20. Від'ємний грошовий потік, тис. грн	14189	22028	+7839
21. Коефіцієнт ефективності грошових потоків (п.19÷п.20)	2,319	1,712	-0,607

Показники рентабельності грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» розраховано для кожного виду діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової) шляхом відношення відповідного фінансового результату до аналогічного позитивного грошового потоку.

Під час формулювання висновків необхідно враховувати, що підвищення показника рентабельності залишку грошових коштів в умовах їх зменшення не є однозначно позитивним результатом. Зростання рентабельності грошових коштів таким шляхом може негативно позначитися на абсолютній ліквідності підприємства. У зв'язку з цим під час оцінювання ефективності грошових потоків на підставі показника рентабельності залишку грошових коштів необхідно враховувати зміни в структурі активів підприємства. Ефективним можна визна-

ти використання грошових коштів, якщо частка високоліквідних активів підприємства відповідає поточним потребам у них.

Проведемо розрахунок і проаналізуємо динаміку показників рентабельності грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (табл. 3).

Таблиця 3

Показники рентабельності грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво»

Показник	2019 р.	2020 р.	Відхилення	
			абсолютне (+,-)	відносне, %
1. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн	29718	31819	+2101	+7,07
2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	323013	311784	-11229	-3,48
3. Гроші та їх еквіваленти, тис. грн:				
а) на початок року	19035	37243	+18208	+95,66
б) на кінець року	37423	54493	+17070	+45,61
4. Середній залишок грошей та їх еквівалентів, тис. грн ((п.3а+п.3б)÷2)	28229	45868	+17639	+62,49
5. Додатний грошовий потік, тис. грн	32903	37707	+4804	+14,60
6. Від'ємний грошовий потік, тис. грн	14189	22028	+7839	+55,25
7. Чистий грошовий потік, тис. грн	18714	15679	-3035	-16,22
8. Рентабельність залишку грошових коштів, % (п.1÷п.4×100)	105,27	69,37	-35,90	x
9. Рентабельність отриманих грошових коштів, % (п.1÷п.5×100)	90,32	84,38	-5,94	x
10. Рентабельність витрачених грошових коштів, % (п.1÷п.6×100)	209,44	144,45	-65,00	x
11. Рентабельність чистого грошового потоку, % (п.1÷п.7×100)	158,80	202,94	+44,14	x
12. Рентабельність на основі грошового потоку, % (п.7÷п.2×100)	5,79	5,03	-0,76	x

Показники рентабельності грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» (табл. 3) мають різноспрямовану динаміку, а їх рівень залишається високим. Так, значення рентабельності залишку грошових коштів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» показує, що у 2019 році в розрахунку на 1 грн середнього залишку грошей та їх еквівалентів було одержано 105,27 грн чистого прибутку, а в 2020 році це співвідношення зменшилося до 69,37 грн. Таке зниження пояснюється тим, що за збільшення чистого прибутку на 7,1 % середній залишок грошей та їх еквівалентів зріс на 62,5 %.

Завдяки випереджальному зростанню додатного і від'ємного грошових потоків порівняно з сумою чистого прибутку, рівень рентабельності отриманих і витрачених грошових коштів ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», як відсоткове відношення чистого прибутку до, відповідно, додатного і від'ємного грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», зменшився з 90,32 до 81,38 % (на 5,94 н. п.) і з 209,44 до 144,45 % (на 65 н. п.).

Значення показника рентабельності на основі грошового потоку ПрАТ «Фірма «Полтавпиво» свідчить про те, що у 2019 році в розрахунку на 1

грн чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) чистий грошовий потік становив 5,79 грн., а в 2020 році – 5,03 коп. (за зниження чистого доходу від реалізації продукції на 3,5 % чистий грошовий потік зменшився на 16,2 %).

Проведене комплексне використання напрямів аналізу та системи показників оцінювання грошових потоків ПрАТ «Фірма «Полтавпиво», яке свідчить про рівень достатності формування коштів, ефективність їх використання. За результатами проведеного аналізу встановлено, що підприємство є абсолютно ліквідним, платоспроможним та має платіжні засоби для вчасного погашення термінових зобов'язань. Підвищення рівня кредиторської заборгованості по відношенню до дебіторської знижує платоспроможність підприємства. Для того, щоб прискорити оборотність коштів потрібно зменшити період обороту дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Плаксієнко В. Я., Лега О. В., Співак І. О. Аналіз грошових коштів підприємства: мета, завдання, етапи. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін* : зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). / за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАА, 2020. С. 391-396. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9619/>. (дата звернення 08.09.2022).
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
3. Офіційний сайт компанії ПрАТ «Полтавпиво». URL: <https://www.poltavpivo.com> (дата звернення 08.09.2022).

Хоменко Юлія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Прийдак Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУТНІСТЬ ТА ОБЛКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ

Електронні гроші є сучасним платіжним засобом, що використовується для оплати різних послуг і товарів у мережі Інтернет та мають точно таку ж цінність, як і реальні гроші. Аналіз тлумачень цього поняття засвідчує, що основні причини розбіжностей суджень полягають, зокрема, у новизні платіжного засобу та різноманітності технічних рішень, реалізованих у системах роздрібних розрахунків. Унаслідок цього досі не сформульовано єдиного визначення електронних грошей, яке однозначно висвітлювало б їхню економічну та правову сутність; не розроблено чітких критеріїв віднесення новітніх платіжних продуктів до електронних грошей.

Електронні гроші мають ознаки як готівкових, так і безготівкових коштів. Як зазначає Т. І. Батракова, електронні гроші – це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність. Усі платіжні системи засновані на використанні кредитних платіжних карток або ж так званого електронного гаманця. На думку Н. Л. Шишкова, електронні гроші – це ніщо інше як унікальний економічний і правовий феномен. За еко-

номічною сутністю вони є своєрідною третьою формою грошей, оскільки значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових коштів.

Електронним грошам притаманні наступні ознаки: мають здатність до накопичення, виражені в певній валюті; приймаються як засіб платежу між особами; є зобов'язанням емітента, надходять в обіг лише після обміну на традиційні гроші. Емітент зобов'язаний здійснити погашення за першою вимогою; зберігаються в електронному вигляді або на фізичному пристрої (старт-карта, телефон або комп'ютер тощо) або віддалено на сервері. Електронні гроші є фактичними заміниками готівкової форми грошей, які використовуються для платежів, без використання банківських рахунків, і обміну на готівкові гроші та зберігаються на спеціальних носіях і використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв. Електронні гроші мають ознаки як готівкових, так і безготівкових коштів.

Отже, електронні гроші мають властивості як готівкових, так і безготівкових форм грошей. Поширення електронних грошей обумовлюється економічними факторами, серед яких низька собівартість їх звернення, і поруч позаекономічних факторів – в тому числі зручність для споживача при здійсненні розрахунків. У цілому більшість сучасних дослідників вважають, що еквіваленти грошових коштів - короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. З позиції бухгалтерського обліку електронні гроші є новим об'єктом дослідження.

З точки зору бухгалтерського обліку, електронні гроші класифікують як інші кошти, оскільки вони хоч і відмінні від звичайних грошей, проте легко у них конвертуються. Для них призначено рахунок 33 «Інші кошти». На субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

Що стосується податкового обліку, то зарахування електронних грошей в електронний гаманець, так само як і виведення з нього до жодних наслідків не призводить, адже відбувається обмін гривні на електронні еквіваленти. Датою виникнення ПДВ - зобов'язань за операцією постачання товару з оплатою електронними грошима буде дата відвантаження товару, адже зарахування коштів від покупця в цьому випадку не відбувається. За придбаними товарами (роботами, послугами), покупець має право на податковий кредит з ПДВ. При цьому датою віднесення сум податку до податкового кредиту згідно з ПКУ є дата отримання товарів, послуг.

Електронні гроші – це певна послідовність цифр, які символізують банкноти та монети, і тільки в цьому полягає їхній інформаційний зміст. За допомогою їх можна здійснити платежі, розрахунки, придбати в режимі реального часу товари й послуги з використанням інструментів віддаленого управління банківськими рахунками – під'єданого до мережі Інтернет комп'ютера, телефона, стільникового радіотелефона, банківських і пластикових

карток тощо.

Список використаних джерел:

1. Батракова Т. І. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. *Мукачівський державний університет*. 2016. № 7. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal>. (дата звернення 03.10.2022).

2. Єрмолаєва М. В. Теоретичні та практичні аспекти обліку грошових коштів. *Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування* : [колективна монографія] / за заг. ред. Плаксієнка В. Я. Полтава, 2018. С. 58 - 68.3.

3. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7107>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.35. (дата звернення 03.10.2022).

4. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В., Сіренко О. В., Донцов І. В. Обіг електронних грошей в Україні та їх облік. *Інтернаука. Серія: «Економічні науки»*. 2021. № 4. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2021/4/7177>. (дата звернення 03.10.2022).

Чайчук Ольга, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Магістр»

Дорогань-Писаренко Людмила, к.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДЕБІТОРСЬКУ ЗАБОРГОВАНІСТЬ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Облікова інформація про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності виступає засобом для проведення фінансового й економічного аналізу та оцінки показників діяльності підприємства. Значення такої інформації для внутрішній і зовнішніх користувачів є досить вагомим, оскільки необхідна достовірна й систематизована інформація про стан платоспроможності покупців та замовників для того, щоб можна було достовірно оцінити господарську діяльність підприємства.

Порядок віднесення рахунків, на яких обліковується довгострокова чи поточна дебіторська заборгованість, у балансі наведено в табл. 1. Така облікова інформація надає можливість користувачам вирішити питання пов'язані із співпрацею з потенційним контрагентом. Тому її достовірне відображення у фінансовій звітності має важливе значення, оскільки сприяє підвищенню якості зібраної інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахункових операцій, пов'язаних з реалізацією готової продукції, товарів робіт та послуг.

Однією з найважливіших частин фінансової звітності, в якій, власне, і розраховується остаточно фінансовий результат діяльності підприємства за звітний період, є «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Доходи і витрати визначають згідно з П(С)БО та відображають у Звіті у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження та сплати грошей.

Таблиця 1

Відображення дебіторської заборгованості у Балансі «Звіті про фінансовий стан» (ф. №1) та у Плані рахунків бухгалтерського обліку

Статті активу балансу	Код рядка	№ рахунка	Назва рахунка	Примітки	
1. Необоротні активи					
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	181	Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Довгострокова дебіторська заборгованість	
		182	Довгострокові векселі одержані		
		183	Інша дебіторська заборгованість		
		184	Інші необоротні активи		
	1045	17	Відстрочені податкові активи		
2. Оборотні активи					
Векселі одержані	1120	341	Короткострокові векселі, одержані в національній валюті	Поточна дебіторська заборгованість	
		342	Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	36	Розрахунки з покупцями та замовниками		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	1130	371	Розрахунки за виданими авансами		
з бюджетом	1135	641	Розрахунки за податками		
У т. ч. з податку на прибуток	1136	98	Податок на прибуток		
з нарахованих доходів	1140	373	Розрахунки за нарахованими доходами		
		377	Розрахунки з іншими дебіторами		
із внутрішніх розрахунків	1145	682	Внутрішні розрахунки		
		683	Внутрішньогосподарські розрахунки		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	372	Розрахунки з підзвітними особами		
		374	Розрахунки за претензіями		
		375	Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків		
		376	Розрахунки за позиками членам кредитних спілок		
		377	Розрахунки з іншими дебіторами		
		642	Розрахунки за обов'язковими платежами		
		651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування		
		652	За соціальним страхуванням		
		654	За індивідуальним страхуванням		
		655	За страхуванням майна		

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається у разі виконання всіх умов:

– покупцю передано ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на

об'єкт продажу. Управління та контроль над ним продавець більше не здійснює;

- сума доходу від реалізації (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що внаслідок операції відбудеться збільшення економічних вигід продавця, а витрати, пов'язані з такою реалізацією, можуть бути достовірно визначені.

У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображається дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у т.ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

Примітки до річної фінансової звітності не є самодостатнім звітом, а носять допоміжний характер, з одного боку вони є складовою фінансової звітності з іншого боку їх зміст полягає в поясненні показників відображення в інших формах і в наданні додаткових даних користувачам фінансової звітності.

Дані приміток надають інформацію не тільки про фінансово-економічний стан підприємства, але й про стан бухгалтерського обліку на даному підприємстві. Для заповнення форми № 5 Примітки фінансової звітності використовують дані попередніх форм звітності, а також дані синтетичного і аналітичного обліку за окремими рахунками і субрахунками.

Розділ IX «Дебіторська заборгованість» розшифровує дебіторську заборгованість, яка відображена в II розділі активу Балансу з урахуванням за строками не сплати на кінець року, а саме: до 12-ти місяців, від 12 до 18 місяців і від 18 до 36 місяців. Слід пам'ятати, що дебіторська заборгованість у рядках 940, 950 Приміток наводиться за первісною вартістю без зменшення на суму створеного резерву сумнівних боргів.

Отже, невід'ємним елементом системи бухгалтерського обліку та завершальним етапом облікового циклу, що зумовлює органічну єдність показників виступає звітність. Значення бухгалтерської звітності полягає в тому, що вона є джерелом інформації про результати господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07 лютого 2013 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 03.10.2022).

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08 жовтня 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 03.10.2022).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29 листопада 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 03.10.2022).

Швед Катерина, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Для малих підприємств питання ефективного використання ресурсів і прийняття оптимального рішення є складним. Адже неефективне їх використання призводить до збитків, а в гіршому випадку до банкрутства. І будь-яка помилка буде відчуватися сильніше та завдасть більшого удару, ніж великому підприємству. Одним із способів вплинути на ефективність використання ресурсів – є чітко прописані методи, способи і процедури для ведення бухгалтерського обліку та складання звітності [2].

Організація бухгалтерського обліку повинна здійснюватися з моменту створення підприємства, оскільки вона в подальшому безпосередньо впливає на ефективність бухгалтерського обліку [1].

За вимогами ч. 3 ст. 11 Закону для мікропідприємств, малих підприємств, непідприємницьких товариств і представництв іноземних суб'єктів господарювання (крім МСФЗ-зобов'язаних) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) [4]. У свою чергу, форми і склад такої скороченої фінансової звітності визначені НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». Для малих підприємств (крім єдиноподатників групи 3) і представництв нерезидентів цим стандартом визначена Мала фінансова звітність у складі форм № 1-м, № 2-м. А ось для мікропідприємств, єдиноподатників групи 3 і неприбуткових організацій встановлена Мікрофінзвітність за формами № 1-мс, № 2-мс [5].

Одночасно з цим суб'єктам, які застосовують НП(С)БО 25, надана можливість вибору. Щоправда, прописана вона не в самому Законі про бухгалтерський облік, а в профільному НП(С)БО 1, яке стосується складання фінансової звітності. Його п. 2 розд. II був підкоригований наказом Мінфіну від 31.05.2019 р. № 226 (чинний з 23.07.2019 р.). Там зараз закріпили, що такі підприємства можуть самостійно визначати доцільність складання фінансової звітності за повними формами, наведеними в НП(С)БО 1. Тим самим, по суті, дозволили «малюкам» самостійно вибирати, яким стандартом керуватися (НП(С)БО 25 чи НП(С)БО 1) і за якою формою фінансової звітності (скороченою або повною) їм звітувати [3]. А раз є можливість вибору, то його треба зафіксувати в наказі про облікову політику. Але, повторимо, вибрати можна тільки між скороченою і повною фінансовою звітністю. Поміняти малі форми на мікро- і навпаки не можна.

Вивчення фактичних даних про методи обліку, які застосовуються на підприємствах сфери малого бізнесу, показує, що вимоги П(С)БО є адекватними для малих підприємств, оскільки вони надають керівництву право вибору під час формування облікової політики. Проте окремі вимоги цих документів є надто складними для використання у практичній діяльності, особливо за умови, що бухгалтерський облік буде вести власник малого підприємства. Але, виходячи з того, що в цілому стандарти бухгалтерського обліку придатні для вико-

ристання малими підприємствами, при розробці наказу про облікову політику їм доцільно керуватись нормативним забезпеченням, основні положення якого узагальнені в табл. 1.

Таблиця 1

Основні положення методології та організації обліку, які враховуються при формуванні облікової політики малих підприємств

Об'єкт	Зміст положень та їх використання в обліковій політиці підприємств	Нормативний документ
Методологічні аспекти обліку		
План рахунків бухгалтерського обліку	Ведення обліку методом подвійного запису. На підставі плану рахунків бухгалтерського обліку малі підприємства розробляють робочі плани рахунків залежно від умов фінансово-господарської діяльності, потреб обліку та управління, що передбачається в обліковій політиці	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва
Оцінка запасів, необоротних активів, доходу, витрат, фінансових інвестицій, зобов'язань, дебіторської заборгованості	Вартісна оцінка активів і зобов'язань на момент їх придбання, вибуття та на дату балансу	П(С)БО 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16
Нарахування амортизації (зносу) необоротних активів	Визначення методів нарахування амортизації (зносу) основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів	П(С)БО 7, 8
Організаційні аспекти обліку		
Організаційна форма бухгалтерської служби (роботи)	Бухгалтерський облік здійснюється - бухгалтерською службою (відділом), бухгалтером, - спеціалістом з бухгалтерського обліку, зареєстрованого відповідним чином; - власником (керівником); - спеціалізованою організацією (аудиторською фірмою).	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
Форма бухгалтерського обліку	Журнально-ордерна Проста Спрощена Автоматизована	Методичні рекомендації із застосування регістрів бух. обліку № 356 Методичні рекомендації із застосування регістрів бух. обліку малими підприємствами № 422 Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
Оформлення первинних та зведених облікових документів	Паперові носії Машинні носії	-//-
Спосіб обробки економічної інформації	Ручний Комп'ютеризований	-//-

Об'єкт	Зміст положень та їх використання в обліковій політиці підприємств	Нормативний документ
	Частково комп'ютеризований	
Внутрішньогосподарський контроль	Керівництво малого підприємства самостійно розробляє систему внутрішньогосподарського контролю	-//-

У стандартах обліку багато наголошується на незмінності облікової політики та випадків і методики внесення змін до неї. Проте малі підприємства не зобов'язані розкривати інформацію про свою облікову політику, тому важко проконтролювати та об'єктивно оцінити методику складання їх фінансової звітності, що може вплинути на рішення користувачів. Тому важливо розглянути можливості й особливості розробки та застосування облікової політики на малих підприємствах в Україні відповідно до вимог національних і міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Мокієнко Т. В., Приймак І. В., Іщенко А. М. Облікова політика на підприємстві: сутність, значення та етапи організації. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством* : Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (м. Полтава, 23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 181 – 184.

2. Мокієнко Т. В., Тимко А. К. Необхідність підвищення прибутковості малого підприємства в умовах сучасної економічної ринкової економіки. *Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці* : збірник тез за матеріалами XVI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 477 – 478.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.09.2022).

4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення 25.09.2022).

5. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>. (дата звернення 25.09.2022).

Шершова Вікторія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Колотій Вікторія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Дугар Тетяна, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ

Метою організації обліку капіталу господарюючого суб'єкта є формування та надання інформації про джерела формування власного капіталу на підприємстві, операцій з капіталом та забезпечення користувачів інформацію про стан власного капіталу для забезпечення та здійснення контролю при операціях та управління ним.

З мети, що ставиться перед обліковим персоналом, при веденні обліку, впливають такі основні завдання на підприємстві:

- правильний вибір документів, якими здійснюється оформлення операцій з власним капіталом;

- забезпечення своєчасного і достовірного відображення в первинних документах, обліку та звітності операцій з власним капіталом господарюючого суб'єкта;

- забезпечення своєчасності контролю правильності і законності формування та змін у складі власного капіталу;

- визначення кола обов'язків облікових працівників, які є відповідальними за ведення бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом.

Нормами чинного законодавства передбачено декілька можливих варіантів відображення в бухгалтерському обліку операцій, що пов'язані з власним капіталом. Окрім того, є ряд питань, що залишається неврегульованими. Наказом про облікову політику господарюючого суб'єкта, мають бути врегульовані моменти, що стосуються відображення в бухгалтерському обліку капіталу суб'єкта. Об'єктом облікової політики, конкретного суб'єкта господарювання, в питаннях власного капіталу мають бути:

- порядок збільшення (зменшення) зареєстрованого (статутного) капіталу;

- встановлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм капіталу;

- порядок розподілу чистого прибутку;

- первинні документи з обліку власного капіталу і графік їх документообігу;

- процедури, що застосовуються для контролю формуванням капіталу;

- визначити перелік субрахунків та рахунків аналітичного обліку, які необхідні для відображення в бухгалтерському обліку операцій з власним капіталом.

Характерною особливістю організації власного капіталу є форма організації. Зокрема: корпоративна, приватна, колективна. Об'єктами організації облікового процесу є наступні етапи – первинний, поточний і узагальнюючий і об'єкти кожного етапу – номенклатури, носії номенклатур, їх рух і забезпечення.

Первинний облік власного капіталу господарюючого суб'єкта визначає основні моменти процесу внесення (внески, придбання прав і інші) або вилучення, вихід з учасників, покриття збитків і т. д. За результатами відбору номенклатур первинного обліку власного капіталу, вони мають бути віднесені до форми, що має наступний вигляд (табл. 1).

Таблиця 1

Облікові номенклатури з первинного обліку власного капіталу

№ п/п	Дані для обліку	Напрями використання облікових даних	Показники		На яких носіях інформація зустрічається вперше	Примітки
			якісні	кількісні		
1.	Внески засновників	Для обліку внесків				
	- прізвище, ім'я, по батькові		-	+		
	- вид внеску:		+	-		
	грошові кошти		-	+	ПКО, виписка банку...	
	матеріальні запаси		+	+	Акт приймання, накладні	
	Засоби праці		+	-	Акт приймання, накладні	

Під час складання первинних документів для надання їм юридичної сили і доказовості потрібно стежити за їх правильним оформленням, тобто наявністю всіх реквізитів: назва підприємства, установи, від імені яких складений документ, назва документа (форми), код форми, дата і місце складання, зміст господарської операції та її вимірники (у натуральному і вартісному виразі), посади, прізвища і підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції і складання первинного документа.

Список використаних джерел:

1. Дробязко С. І. Удосконалення методології бухгалтерського обліку власного капіталу підприємств. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 3 – 8.
2. Любар О. О. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку власного капіталу. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2020/101.pdf/ (дата звернення 03.10.2022).

Шийка Вікторія, освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, СВО «Бакалавр»

Тютюнник Світлана, к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ

Важливою обліково-економічною категорією, об'єктом обліку, фактором ефективності виробничого процесу є запаси, які займають вагоме місце в складі оборотних активів будь-якого підприємства.

Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. Це придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці на підприємстві. У процесі виробництва виробничі запаси використовуються неоднаково.

Деякі з них повністю споживаються у технологічному процесі (сировина і матеріали), інші - змінюють тільки свою форму і розмір (мастильні матеріали, фарби), треті - входять до складу виробу без будь-яких змін (запасні частини), четверті - лише сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу (МШП).

Відповідно до Положення (стандарту) 9 для цілей бухгалтерського обліку запаси поділяються на 6 груп:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва та інших потреб;
- незавершене виробництво;
- готову продукцію;
- товари;
- поточні біологічні активи.

Оцінка запасів безпосередньо пов'язана з визначенням вартості продукції. У бухгалтерському обліку оцінка запасів можлива за різною вартістю.

Виходячи з цього оцінка запасів на підприємстві, враховуючи вимоги П(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху (рис. 1):

Рис. 1. Оцінка виробничих запасів

- при надходженні запасів;
- при вибутті запасів;
- на дату складання балансу.

За результатами дослідження встановлено, що у визначенні виробничих

запасів необхідно вказати на їх приналежність до засобів господарювання, походження та функції, участь у процесі створення вартості, тривалість їх використання та наявність права власності підприємства на них.

Враховуючи всі наведені ознаки, доведено, що виробничі запаси – це предмети праці, які є власністю підприємства, зберігаються на складах, забезпечують виробничий процес лише один раз, змінюють або не змінюють при цьому свою форму та властивості й переносять свою вартість на вартість створеного продукту.

Особливістю запасів є те, що вони у процесі виробництва використовуються повністю і для кожного нового процесу виробництва їх потрібно змінювати новими.

Облік виробничих запасів здійснюється за такими напрямками (рис. 2): кількісний і вартісний облік; облік заготівлі і придбання матеріалів та розрахунків з постачальниками; наявності і руху матеріалів на складах; використання матеріалів у процесі виробництва; реалізації матеріальних цінностей і розрахунків з покупцями.

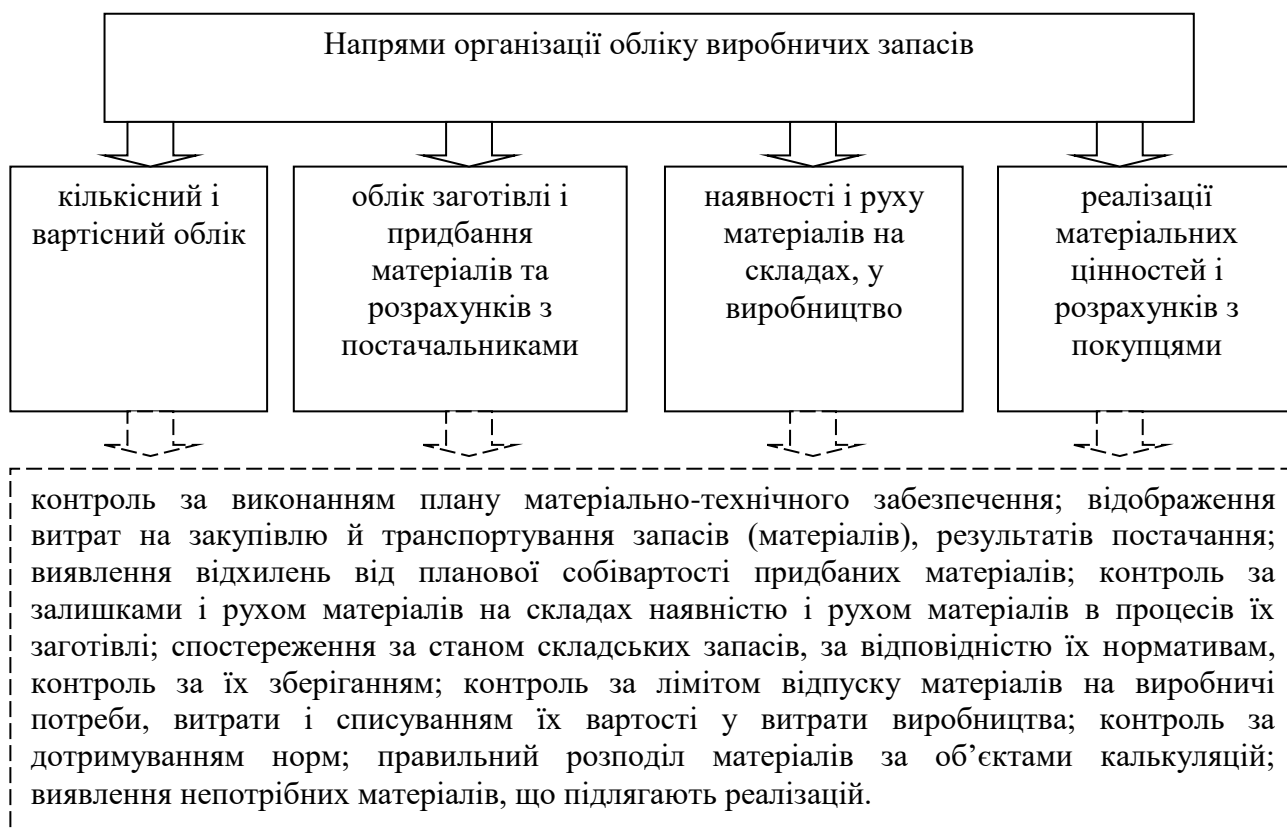

Рис. 2. Напрями організації та завдання обліку запасів

Оперативність й ефективність облікового процесу, насамперед, пов'язана з порядком документування господарських операцій. Від аналітичності первинних документів залежить можливість формування автоматизованим шляхом різних видів облікових реєстрів, оскільки саме документ є основним джерелом вхідної інформації.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні

вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.09.2022).

2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення 25.09.2022).

3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: *Наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 25.09.2022).

4. Резнік Н. П., Чорнецька Л. П., Тирінова А. В. Поняття та сутність матеріальних запасів у логістичній системі підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 6. Том 2. С. 220 – 225.

5. Семенова С. М., Шпирко О. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання монографія. Київ : ВД «Артек», 2018. 239 с.

Секція 4. «Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування»

Боршошю Андрій, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Федь Валерій, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Лашко Тетяна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Вивчення сучасного стану в галузі державного соціального страхування вимагає повернення до витоків соціального страхування та утвердження його як окремої ланки фінансово-економічної системи держави. Адже розуміння сучасних тенденцій у системі соціального страхування населення України знаходить своє підґрунтя в історичних етапах його розвитку.

Ретроспективний аналіз існування соціального страхування здійснюваний значним колом фахівців, серед яких С. Юрій, дає підстави виділити ряд етапів, які пройшло в своєму історичному розвитку соціальне страхування. Перші елементи соціального страхування спостерігалися на початку існування суспільства. У Стародавньому Римі різні організації, корпорації, колегії об'єднували своїх членів на основі професійних, матеріальних і особистих інтересів (підтримка у разі втрати працездатності, забезпечення поховання тощо). Наприклад, у положенні Статуту Ланувімської колегії передбачалося внесення початкового й щомісячного грошових платежів, призначенням яких було одержання нащадком певної суми на поховання у разі смерті члена колегії [4].

Передумовою зародження і розвитку соціального страхування в Європі було явище, яке ХІХ ст. отримало назву малозабезпеченість. Вирішення цієї проблеми стало індивідуальне страхування, яке базувалось на системі ощадних кас. Це втілювалось в тогочасне уявлення проте, що грошові кошти, які отримує працівник за свою працю, мають бути поділені на дві частини – для поточного споживання та для забезпечення власної соціальної безпеки через заощадження.

Подальшого розвитку соціальне страхування набуло наприкінці ХІХ ст. чому сприяв швидкий індустріальний розвиток економік в різних країнах. Найбільший вплив на розвиток системи соціального страхування практично одночасно внесли німецький Канцлер Отто фон Бісмарк та лорд Великобританії Вільям Біверідж. Головним здобутком Бісмарка було те, що він вперше в світі в законодавчому порядку запровадив систему соціального страхування, яка

включала: страхування на випадок хвороби, від нещасних випадків на виробництві, на випадок старості та інвалідності.

У багатьох європейських країнах на початку ХХ ст. були прийняті закони про страхування працюючих на випадок хвороби, інвалідності, старості, безробіття. Страхові фонди формувалися за рахунок внесків робітників, підприємців, власників фабрик чи мануфактур, субсидій та дотацій держави [3].

Перше десятиріччя ХХ ст. характеризувалося проведенням реформ у законодавстві про соціальне страхування в Швеції, Австрії, Бельгії, Норвегії, Португалії. Ці країни удосконалювали регламентацію суспільно-економічних відносин. З 1920-х років промислово розвинуті країни Європи, Північної Америки та Австралії створили розширену систему соціального страхування для різних професій, що мало б забезпечити фінансування страхових виплат.

Зародження страхування на теренах України, як зауважує О. Губар, припадає на 90-ті роки ХІХ ст., а саме в 1899 р., коли в Одесі почало діяти товариство взаємного страхування фабрикантів та ремісників від нещасних випадків з їх робітниками і службовцями. Певні прояви такого економічного явища, зустрічаємо ще раніше – в епоху українського козацтва на початку ХVІІІ, де існувала форма компенсації за виробничі травми [1].

Із створенням, на початку ХХ ст., на місці Української республіки самостійної і незалежної держави з ринково орієнтованим напрямком розвитку її економічної та соціальної політики, розпочався новітній етап розвитку соціального страхування. Перші кроки в даному напрямку, відбувалися з використанням накопиченого за союзних часів досвіду.

При цьому сучасний етап розвитку соціального страхування в Україні, на нашу думку, є одночасно динамічним та суперечливим. Так з однієї сторони вже з прийняттям в 1996 р. Конституції, українська держава задекларувала кожному громадянину право на працю, задовольняє потреби у здобутті освіти, охороні здоров'я, підготовці кадрів, забезпечує мінімальний рівень заробітної плати, пенсій та соціальних виплат. Стаття 46 основного Закону України закріпила право громадян на соціальний захист, що включає „право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом”. Реалізація такого права на практиці – це забезпечення достатнього рівня добробуту громадян держави, що відповідає міжнародним умовам, визначених Загальною декларацією прав людини та Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р., з яких випливає, що держави, беруть участь в даному пакті, визнають право кожної людини на соціальний захист, включаючи соціальне страхування.

З іншого боку успадкована з радянських часів нормативна база в сфері соціального страхування не відповідала об'єктивним реаліям і не забезпечувала напрями його реформування та розвитку. Тому із часу здобуття незалежності і до нинішнього часу триває складний процес формування законодавчого забезпечення української системи соціального страхування, хронологія якого відображена на рис. 1.

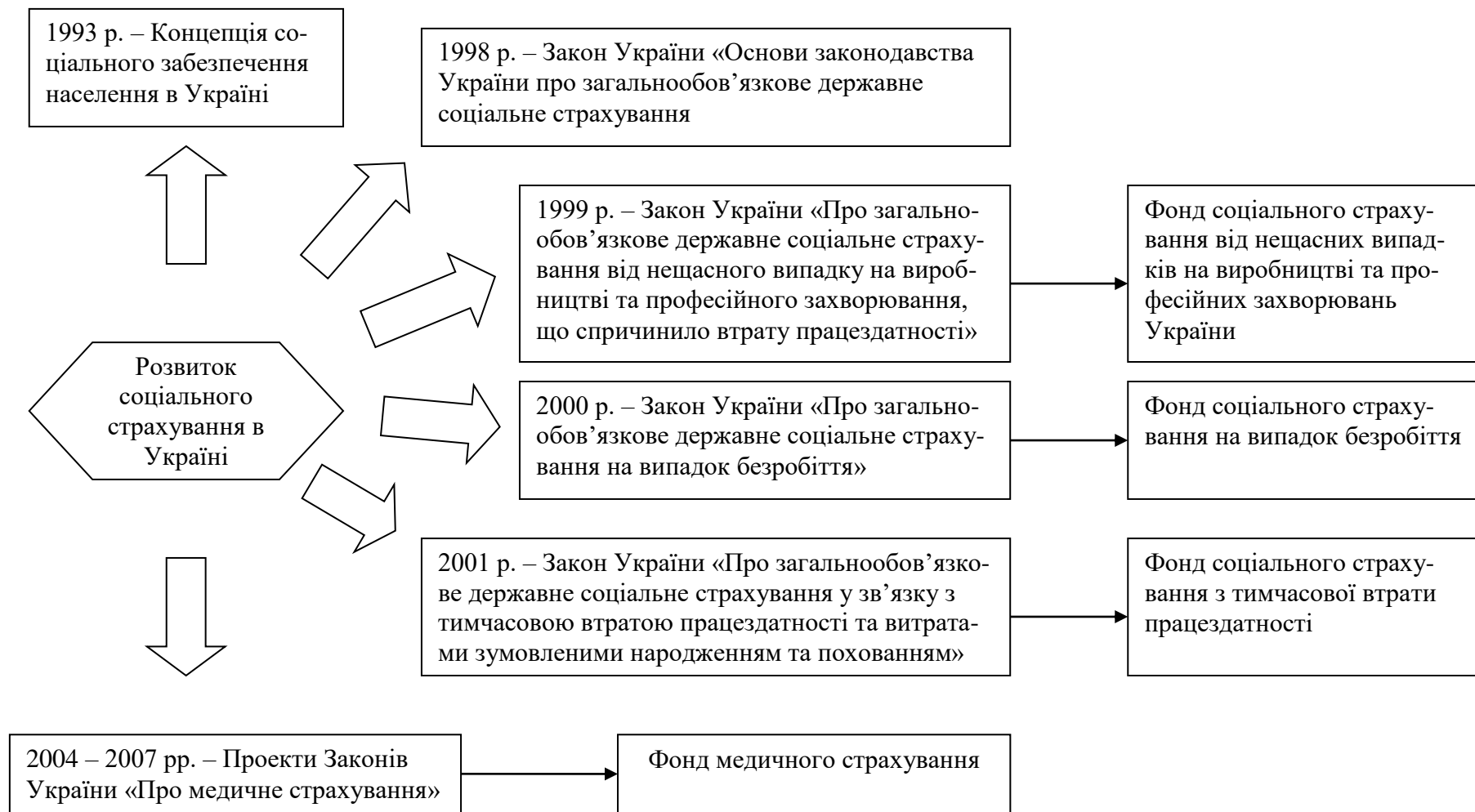

Рис. 1. Етапи формування законодавчої бази загальнообов’язкового державного соціального страхування в Україні

Наведений рисунок наочно підтверджує загальновідомий факт, що законотвірчий процес в даній сфері бере свій початок з 1993 року. Саме тоді, як свідчить В. Закрашевський, було розроблено і схвалено Концепцію соціального забезпечення населення України.

При її створенні за орієнтир виступав досвід європейських країн, з урахуванням переходу до ринкової економіки, оскільки механізми існуючої до цього часу системи соціального захисту вичерпали себе і обумовили негативні тенденції. Подальшим кроком у реформуванні системи соціального забезпечення населення стало прийняття і введення в дію, вже згаданих Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. З цього моменту в Україні почався новий відлік у соціальному захисті – сучасне загальнообов'язкове державне соціальне страхування [2].

В підсумок дослідженого, слід акцентувати увагу на низці нерозв'язаних проблем як законодавчого так і організаційного характеру, нагромадилася в сфері соціального страхування на сучасному етапі ринкових перетворень в Україні. Це в першу чергу відсутність єдиних принципів визначення критеріїв необхідності надання соціальних пільг; взаємодублювання окремих соціальних виплат; відсутність чіткої спрямованості соціальних виплат на допомогу сім'ям із низьким рівнем доходів; недостатня узгодженість соціальних виплат із іншими державними витратами; відсутність механізмів регулювання бюджетів соціальних фондів тощо.

Список використаних джерел:

1. Губар О. Є. Організаційні та правові засади соціального страхування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. №7–8. С. 155–162.
2. Закрашевський В. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні. Проблеми та шляхи розвитку. *України: аспекти праці*. 2019. №5. С. 27–34.
3. Павленко Ю. Світовий досвід функціонування систем соціального страхування. *Україна: аспекти праці*. 2018. №14. С. 30–36.
4. Юрій С. І., Шаварина М. П., Шаманська Н. В. Соціальне страхування : підручник. Київ : Кондор. 2004. 464 с.

Гаврилюк Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ,банківської справи та страхування

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ

В сучасних умовах нестабільного економічного розвитку України, що зумовлено внутрішньополітичними, соціальними та економічними факторами, проблема управління бізнесом в умовах кризи набула особливої актуальності. Питання, пов'язані з виявленням негативних тенденцій розвитку бізнесу, прогнозуванням кризових ситуацій і банкрутства, антикризовим управлінням, ціка-

влять багатьох, хто займається управлінням фінансово-економічним станом бізнесу.

Соціально-політичні проблеми посилюють кризові явища в економіці, оскільки підприємства стикаються з тиском щодо забезпечення стабільності доходів і підтримки необхідного рівня платоспроможності. В умовах різкого уповільнення економічної активності, через негативні наслідки карантинних обмежень через пандемію, необхідно вивчити процедури та етапи боротьби з банкрутством, перспективи та пріоритети бізнесу. Тому питання неплатоспроможності є актуальними для українських суб'єктів господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності. Це має загальнонаціональне та соціальне значення, оскільки від стабільного фінансового стану суб'єктів господарювання залежить рівень життя, соціальна рівновага та стабільність населення України. Водночас банкрутство суб'єктів господарювання призводить до безробіття, низького рівня життя та соціальної напруги, конфліктів між роботодавцями та працівниками.

За сучасних економічних умов соціальне пояснення банкрутства українських компаній є неоднозначним. Враховуючи низький технологічний рівень та велику кількість неплатоспроможних підприємств, що призвело до хаосу загальної системи української національної економіки.

Банкрутство – це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити власну платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредитора шляхом звернення до ліквідаційної процедури. Проведення у справі про банкрутство є завершальним етапом невдалої бізнес-операції, яка базується на порушеннях нормального робочого ритму та фінансових проблемах. Причини банкрутства підприємства можуть бути різними, і всі вони викликані неплатоспроможністю підприємства. Основними причинами банкрутства є:

- зменшення національного доходу;
- інфляція, зростання безробіття;
- нестабільна податкова система;
- зниження рівня реальних доходів населення;
- значне падіння попиту;
- нестабільність фінансового та валютного ринку;
- негативні демографічні процеси;
- неефективний маркетинг і менеджмент;
- низький коефіцієнт використання основних засобів;
- начні перевитрати інвестиційних ресурсів;
- неефективна фінансова стратегія;
- низька ліквідність активів;
- надмірний позиковий капітал;
- зростання дебіторської заборгованості та ін. [4].

Виявляється, що фінансові труднощі суб'єктів господарювання зумовлені негативними наслідками світової фінансової кризи, певними диспропорціями в розвитку різних видів підприємницької діяльності в Україні та деякими внутрішніми проблемами, які притаманні більшості суб'єктів господарювання.

Підприємства не можуть продовжувати діяльність через відсутність можливостей для відновлення платоспроможності та відсутність необхідних коштів для здійснення фінансово-господарської діяльності. Тобто з економічної точки зору банкрутство – це процес ліквідації та реалізації майна неплатоспроможного підприємства з метою пропорційного задоволення вимог кредиторів, оскільки воно не може продовжувати свою діяльність. Банкрутство підприємства є окремим випадком його неплатоспроможності.

Таким чином, найкращий спосіб запобігти банкрутству — це вчасно передбачити невдачу та з'ясувати причину. Основною причиною банкрутства підприємства є погане управління підприємством, нездатність нейтралізувати негативний вплив зовнішніх факторів, невміння швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. Крім того, основною передумовою його банкрутства є хронічне неякісне управління господарською, фінансовою та інвестиційною діяльністю.

Список використаних джерел

1. Kovacova M., Valaskova K., Durana P, Kliestikova J. Innovation Management of the Bankruptcy: Case Study of Visegrad Group Countries. Marketing and Management of Innovations. 2019. № 4. P. 241-251.

2. Грабован Л. Правовий статус кредиторів за Кодексом України з процедур банкрутства. *Підприємництво, господарство і право*, № 10, 2019. С. 52-60.

3. Тимошук О.Л., Дорундяк К.М. Оцінювання ймовірності банкрутства підприємства за допомогою дискримінантного аналізу та нейронних мереж. *System Research & Information Technologies*, № 2, 2018. С. 22-34.

4. Фурман Т. Ю., Прокопович Н. І. Причини банкрутства та механізми його запобігання на підприємстві [Електронний ресурс]. URL : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2008/Economics/30678.doc.htm.

Єщенко Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Вовченко Валерія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Блискавка Анна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ З ВИКОРИСТАННЯМ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Аналіз розвитку податкових систем європейських країн свідчить про дедалі більшу роль прибуткового оподаткування доходів громадян. Зростаюча податкова культура і свідомість платників податків дає змогу забезпечувати

сталі надходження до бюджету і використовувати податки як інструменти, що стимулюють прискорення науково-технічного прогресу, збільшення зайнятості, рівномірний розвиток територій.

Порівняння чинних систем оподаткування країн Європейського Союзу та України виявляє багато суперечностей, які повинні вирішені найближчим часом. Ставка в Україні податку з доходів фізичних осіб у – 18 %, а в європейських країнах – не менше 30 % (табл. 1). Проте Україна не має можливості застосувати сьогодні вищі ставки податку, оскільки доходи населення надзвичайно низькі.

Таблиця 1

Ставки основних бюджетоутворюючих податків у країнах Європейського Союзу та Україні

Країна	Відсоткова ставка
1. Австрія	50,0
2. Бельгія	30,0
3. Великобританія	40,0
4. Греція	40,0
5. Данія	до 63,0
6. Естонія	23,0
7. Ірландія	42,0
8. Іспанія	45,0
9. Італія	39,0
10. Кіпр	30,0
11. Латвія	25,0
12. Литва	27,0
13. Люксембург	38,0
14. Мальта	35,0
15. Нідерланди	52,0
16. Німеччина	42,0
17. Польща	40,0
18. Португалія	42,0
19. Словаччина	19,0
20. Словенія	50,0
21. Угорщина	38,0
22. Україна	15,0
23. Фінляндія	32,5
24. Франція	18,1
25. Чехія	32,0

Важливим напрямком реформування національного оподаткування є перехід до оподаткування сукупного валового доходу платника податку, який охоплює суму доходу з усіх джерел у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах.

Досвід передових країн свідчить, що система прибуткового оподаткуван-

ня громадян охоплює доходи від володіння житловими будинками, приміщеннями для професійного використання, сільськогосподарськими землями та будівлями. Кожному виду нерухомості відповідає розмір доходу, що береться до розрахунку незалежно від того, чи був дохід реально отриманий, чи ні. В. В. Лещак вважає, що такий механізм забезпечує ефективне функціонування ринку нерухомості і надходження до бюджетів [23].

Слід запровадити механізм оподаткування доходу фізичної особи, отриманого нею від продажу рухомого і нерухомого майна, за яким цей дохід обчислюватиметься як різниця між ціною продажу та витратами платника податку, пов'язаними з придбанням та продажем такого майна, який має забезпечити основи для створення реального ринку нерухомості в Україні. Це також сприятиме легалізації вартісного майна громадян та створення початкових умов для реалізації механізму оподаткування нерухомості, адже при подальшому продажу майна виникає потреба документального підтвердження.

Оскільки податкові системи розвинених європейських країн зорієнтовані на оподаткування доходів громадян, і ця тенденція має зворотний характер, очевидним для України є посилення уваги до такого виду оподаткування і головним моментом, про що свідчить європейський досвід має бути стягнення податків із тієї частки доходів платників, які залишаються після забезпечення основних життєвих потреб працівника та його сім'ї. У цьому контексті має бути переглянутий розмір податкової соціальної пільги, яка сьогодні не відповідає потребам платників.

За допомогою змін щодо тактики оподаткування в європейських країнах визначають правила і режими, спрямовані на підтримку (пільги) чи покарання (штрафи) тієї чи іншої діяльності або операції чи групи платників.

Тактичний інструментом є звільнення від оподаткування певних категорій платників. Досить поширеними формами є зниження бази оподаткування, застосування знижених ставок податку. Ці заходи можуть бути тимчасового або перманентного характеру і обумовлюються завданнями соціально-економічного розвитку держави.

Вважаємо за необхідне звільнити від оподаткування суми виплат чи відшкодувань (крім заробітної плати чи інших виплат або відшкодувань за цивільно-правовими договорами), які здійснюються професійними спілками їх членам. Розмір таких виплат не повинен перевищувати суми місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень сукупно протягом року, незалежно від наявності права на податкову соціальну пільгу.

Фіскальна політика дає змогу вирішувати завдання стратегічного характеру: встановлювати оптимальне співвідношення між прямими і непрямими податками, персоналізувати податок залежно від платоспроможності платника. Таким стратегічним інструментом можна назвати перехід до спільного оподаткування доходів сім'ї як бази оподаткування. Так, у Франції з 1947 року використовується система сімейного коефіцієнта, яка може послабити прогресивність оподаткування залежно від стану та наявності інших членів сім'ї. Саме тому за однакового рівня доходів сім'я сплачує податок менший, ніж неодруже-

на особа, що позитивно впливає на фінансовий стан сімейної пари, знижуючи рівень податку (причому таке зниження найпомітніше для осіб із невисокими доходами). В інших країнах Європейського Союзу спільне оподаткування сім'ї застосовується поряд із окремими (у Великобританії) чи застосуванням податкових класів (як у Німеччині), проте позитивний вплив такого підходу очевидний. Тому подібні до цих заходів мають бути відображені в законі про оподаткування доходів фізичних осіб. Це дасть змогу диференційовано оподатковувати різні верстви громадян залежно від сімейного стану, кількості утриманців і, отже, досягти позитивних соціальних зрушень.

В цілому, досвід європейських засвідчив, що зниження верхньої межі оподаткування, по-перше, сприяло зростанню особистих заощаджень населення, що дало змогу використовувати вільні від оподаткування кошти на інвестиційні цілі, по-друге, сприяло збільшенню самого споживання, що звичайно, дало імпульс для розвитку цілих галузей економіки, вплинуло на зниження рівня цін, знизило запаси товарної маси. Завдяки цьому зменшився рівень інфляції, зміцніла національна валюта. Загалом у багатьох країнах збільшився неоподатковуваний мінімум доходів громадян, що сприяло економічному зростанню.

Наявність різних моделей оподаткування породжує податкову конкуренцію між країнами, тобто намагання урядів зацікавити найбільшу кількість суб'єктів міжнародного господарства саме національним податковим законодавством за допомогою створення найпривабливішого для них фіскального середовища, веде до зниження надходжень до бюджетів і, як наслідок, до зменшення фінансування державних програм соціальної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Булгакова С. О. Податки в зарубіжних країнах. Київ : Основи, 2015. 311с.
2. Литвиненко Я. В., Якущик І. Д. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : МАУП. 2019. 107 с.
3. Левочкин С. О. Податкові системи європейських країн та використання їх елементів в нашій країні. *Економіка України*. 2019. № 8. С. 55–59.
4. Онуфрик М. С. Порівняльний аналіз податкових систем і податкового навантаження країн-членів ЄС та України. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 14–17
5. Ткаченко Н. М. Податкові системи країн світу : навч. посібник. Київ : Знання – Прес, 2004. 310 с. .

Зінченко Валерія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ВПЛИВ РОЗРАХУНКО-ПЛАТІЖНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Платіжна дисципліна полягає в суворому дотриманні суб'єктами госпо

дарювання встановлених правил проведення розрахункових операцій і виконанні принципів здійснення грошових розрахунків. Додержання платіжної дисципліни сприяє прискоренню кругообігу коштів і зміцненню фінансового стану підприємства. Порухення розрахункової дисципліни найчастіше буває наслідком незадовільної роботи фінансових служб підприємства або його складного фінансового стану [1].

Платіжна дисципліна передбачає здійснення підприємствами платежів за фінансовими зобов'язаннями в повному обсязі та в установлені строки. Отже, її забезпечення залежить від фінансового стану суб'єктів господарювання і водночас впливає на їхній фінансовий стан. За безготівкових розрахунків відвантаження і оплата товарів не збігаються в часі. Це призводить до виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості. Така заборгованість може стати наслідком порушення розрахунково-платіжної дисципліни. Дебіторська заборгованість пов'язана з порушенням строків оплати: за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи і надані послуги; за розрахунками з бюджетом або з працівниками підприємства.

Кредиторська заборгованість виникає за розрахунків з постачальниками і свідчить про використання у фінансово-господарській діяльності коштів, які не належать підприємству, але перебувають у нього в обороті.

Зміцненню платіжної дисципліни сприяє запровадження санкцій за її порушення. Санкцію в господарських відносинах слід розглядати як примусову міру покарання за порушення встановленого порядку здійснення господарсько-фінансової діяльності. Застосування санкцій спрямовано на зміцнення договірної, кредитної, розрахункової, фінансової дисципліни і поліпшення роботи суб'єкта господарювання [2].

Договірні санкції спрямовані на забезпечення повного й безумовного виконання господарських угод. Такі санкції застосовуються у вигляді сплати неустойки, яка визначається у відсотках до суми невиконаного зобов'язання. Регулюються нормами Цивільного кодексу України. Банківські (кредитні) санкції застосовуються до підприємств за порушення ними кредитної дисципліни, за несвоечасне повернення отриманих кредитів.

Отже, розрахунково-платіжна дисципліна на підприємствах посідає важливе місце в економіці. Дотримання розрахунково-платіжної дисципліни впливає не тільки на виникнення кредиторської та дебіторської заборгованості, але й на такі важливі аспекти існування підприємства як формування оборотних активів та фінансової структури капіталу підприємства. Тому ефективний контроль платіжної дисципліни сприяє ефективному кругообороту коштів і зміцненню фінансового стану на підприємствах.

Список використаних джерел

1. Фінанси агропромислового виробництва. Навчальний посібник / За ред. Пархомця Миколи Кирилловича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 80.

2. Ясишена В., Пилявець В. Методичні підходи щодо побудови системи внутрішнього контролю за розрахунково-платіжною дисципліною підприємства. *Сучасні проблеми обліку, аналізу та аудиту*. URL: <chrome-extension://gphandlahdpffmccakmbngmbjnjiiiahp/http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24>

Клименко Володимир, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Магеря Кирило, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Ярошенко Любов, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ДО ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрний сектор економіки на відміну від інших галузей найбільш відчуває на собі вплив з боку держави, оскільки спрямований на вирішення стратегічних державних питань із задоволення постійно зростаючих потреб населення в продуктах харчування, а промисловості – у сировині для виробництва продовольчих і промислових товарів широкого вжитку та забезпечення продовольчої безпеки країни в цілому. Цей вплив проявляється не тільки у прямій державній фінансовій підтримці сільськогосподарських товаро-виробників, але й в особливих умовах оподаткування. На жаль, сучасна система оподаткування вітчизняних аграріїв, незважаючи на її тривале реформування, не є досконалою та ефективною. Необхідно визначити, що нестабільність, складність і неоднозначність вітчизняного податкового законодавства, її максимально виражений фіскальний характер стримують інвестиційно-інноваційну активність сільськогосподарських товаровиробників, що має негативний вплив на соціально-економічний розвиток аграрного виробництва і села в цілому.

З моменту прийняття Податкового кодексу, як зазначає Литвиненко Я., кожного наступного року до нього вносяться численні зміни, спрямовані на вдосконалення системи оподаткування в Україні. Зрозуміло, що постійні зміни податкового законодавства негативно відображаються на функціонуванні будь-якої діяльності. Адже ефективне ведення бізнесу можливе лише за умови стабільності та прогнозованості податкового законодавства, що забезпечує можливість податкового планування [4].

Проблема формування оптимальної моделі оподаткування сільськогосподарських товаровиробників поглиблюються внаслідок того, що податковий механізм використовується як інструмент державної фінансової підтримки.

В умовах фінансової кризи та обмежених можливостей бюджету, сума перевищення податкової підтримки над прямим бюджетним фінансуванням збільшилася вдвічі.

Визначення найбільших ефективних форм і методів податкового регулювання аграрного виробництва з урахуванням його особливостей потребує дос-

лідження зарубіжного досвіду оподаткування аграрного сектора з позиції його адаптації до українських умов господарювання в галузі сільського господарства. Досвід країн європейського союзу у формуванні податкової системи може сприяти внесенню необхідних коректив і доповнень у систему вітчизняного податного законодавства, водночас і позитивні надбання української податкової системи не можна ігнорувати в процесі вдосконалення системи оподаткування в Україні.

У всьому світі, як свідчить Гладун Ю., через особливості ведення сільського господарства держава фінансово підтримує аграрний сектор економіки, виділяючи на його розвиток щорічно значні суми грошових коштів з бюджету. Наприклад, за рахунок різних державних програм в ЄС компенсується 21 % валової сільськогосподарської продукції, у США – 7 %, Канаді – 11 %, В Україні цей показник становить лише 1–1,5 % [1].

Дослідження сучасної практики оподаткування сільського господарства у світі показує, що для багатьох країн світу система оподаткування має спільні риси. По-перше, наявність податкових пільг. По-друге, поділ податків на державні (федеральні) та місцеві. По-третє, наявність гнучкого, мобільного податкового механізму, здатного швидко адаптуватися в умовах мінливого економічного середовища. Але необхідно відмітити, що податкові системи багатьох країн склалися не одне століття під впливом політичних, соціально-економічних та інших умов.

Відповідно, погоджуємося з думкою Крисоватого А., про те, що для кожної з них характерні певні особливості, які відрізняють їх за типом побудови та складовими податкової системи. Наприклад, місцеві податки визначаються великим різноманіттям і залежать від напрямків розвитку, цілей і завдань певного регіону, особливостей географічного розташування, стану місцевого бюджету; податкові ставки визначаються рівнем отримуваних доходів і використовуються в основному як інструменти стимулювання розвитку аграрної галузі [3].

В європейських країнах оподаткування сільськогосподарських товаровиробників диференційоване залежно від масштабів виробництва та організаційних форм ведення аграрного бізнесу. В аграрному секторі ЄС, на відміну від України, господарюють переважно сімейні ферми, кількість юридичних осіб, зайнятих в сільськогосподарському виробництві, є невеликою. Значною мірою цьому сприяє існуюча податкова система, яка через спеціальні податкові інструменти створює сприятливі умови для фермерської форми господарювання і, своєю чергою, – несприятливе середовище для ведення великого бізнесу в сільському господарстві.

У світі, за свідченням Саражин В., для великого аграрного бізнесу передбачаються традиційні податкові інструменти, до яких належить корпоративний податковий дохід, універсальний акциз, майнові та соціальні податки. Для малого бізнесу (в основному це фермерські господарства сімейного типу) широко застосовуються податкові пільги та спрощена система адміністрування податків. Основною метою пільгового оподаткування дрібних сільськогосподарських товаровиробників є стимулювання інвестування фермерського капіталу в розвиток технологічних новацій [6].

Необхідно відзначити, що в інших країнах світу не всі сільськогосподарські товаровиробники можуть претендувати на податкові пільги. Наприклад, у Польщі «виділяють спеціальні галузі сільськогосподарського виробництва, на які не поширюється пільгове оподаткування і доходи від яких обкладаються податком на прибуток через те, що ці напрямки сільськогосподарського виробництва не залежать від природно-кліматичних умов, сезонності та мають короткий період капіталообороту. До таких спеціальних галузей відносять завод з виробництва або зберігання продуктів тваринного та рослинного походження або розведення культури, включаючи виробництво насіння, розплідник, парникове вирощування овочів та фруктів, вирощування декоративних рослин, грибів і садових культур, розведення та виробництво племінного матеріалу тварин, птахів і комах, аквакультури.

Крім фіскальних цілей, на думку Вовка Ю., аграрні податки, насамперед, повинні виконувати стимулюючі функції, зокрема стимулювати екологічну поведінку платників у напрямку зменшення навантаження на природні ресурси та забезпечення охорони природного середовища. Зокрема, в європейських країнах запроваджені екологічні податки акцизного типу на товари і послуги з високим рівнем екологічного ризику. Так, у Польщі введено плату за продукцію, яка не відповідає екологічним стандартам, у Латвії – плату за продукцію, яка шкодить довкіллю, у Німеччині – збір на продукти, виробництво або споживання яких забруднює довкілля, у вигляді надбавки до ціни [5].

Одним з принципів податків сільськогосподарських суб'єктів господарювання є земельний податок. Застосування цього виду податку передбачає не лише наповнення місцевих бюджетів, але й стимулюючу функцію, яка полягає у стимулюванні ефективного використання сільськогосподарських земель, вирівнювання соціально-економічних умов господарювання на землях різної якості. Пільги із земельного податку пов'язані з природоохоронною діяльністю. Наприклад, у Нідерландах для фермерів, що у процесі господарської діяльності здійснюють заходи, пов'язані з підвищенням родючості земель, застосовуються податкові пільги. У Німеччині при визначенні земельного податку вартість оцінка сільськогосподарських земель відбувається за так званою виробничою можливістю, яка враховує чистий дохід із землі, якість ґрунту та інші природні й економічні параметри. У США і Канаді оцінка вартості землі відбувається не за ринковою вартістю, а за вартістю її реального використання, як наслідок, – значне зниження вартості землі, а значить, і бази оподаткування.

Отже, необхідність стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні обумовила застосування специфічних податкових режимів. У багатьох країнах світу система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників складається з різних видів податків, які входять до складу загальної системи оподаткування. Податкові пільги застосовуються в основному для малих фермерських господарств, а великі підприємства позбавлені доступу до них. Також широко використовується диференційований підхід до оподаткування суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Гладун Ю. Податкова система України розвивається за світовими стан-

дартами. *Вісник податкової служби України*. 2019. № 2. С. 5–7.

2. Захарін А. В. Удосконалення механізму податкового регулювання сталого економічного розвитку. *Фінанси України*. 2020. № 2. С. 92–100.

3. Крисоватий А. І. Діалектика трансформації податкової політики України в контексті європейської інтеграції. 2013. Т.4. № 2. С. 185–202.

4. Литвиненко Я. В., Литвиненко Т. Є., Ліщенко А. В. Шляхи та перспективи реформування податкової системи України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 3. С. 119–122.

5. Нагорняк Г., Вовк Ю. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 2 (27). С. 140–152.

6. Саражин Валерія, Максименко Світлана, Маначинський Тарас. Досвід зарубіжних країн щодо діяльності податкових органів з питань адміністрування податків і зборів. *Матеріали науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти [„Сучасні проблеми розвитку соціально-гуманітарної та економічної науки: шляхи вирішення очима молоді”]*. Полтава ПДАА, 2021. С. 58–60.

Котько Сергій, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Шапошник Микола, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Біжко Дар'я, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНДИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання управління оборотним капіталом суб'єкта господарювання особливо актуальними стають в умовах трансформації світової економічної системи, структурних перетворень, посилення конкуренції як на міжнародному рівні, так і в межах національної економіки. Управління оборотним капіталом господарюючого суб'єкта є одним із основних елементів управління економічною діяльністю підприємства, тому вітчизняні товаровиробники змушені змінити свою політику по відношенню до оборотного капіталу, визначити потребу в ньому, дослідити існуючі та шукати нові джерела його поповнення, вивчити проблеми ефективності його використання.

Економічна категорія капітал формувалась у процесі еволюції економічних та фінансових наук. Точного визначення капіталу за всю історію економічних вчень так нікому і не вдалося дати, кожний дослідник характеризує власне його бачення.

Більшість науковців розглядають власне грошову форму капіталу. При

цьому, у прихильників такої позиції відомі різні думки стосовно складу та сутності грошового, фінансового капіталу. Перші – капіталом вважають частину фінансових ресурсів, вкладених в господарський процес; другі – добавляють до попереднього ще й отриманий прибуток; треті – під капіталом розуміють власні і позичені фінансові ресурси, котрі вкладають у господарський процес з метою отримання прибутку; четверті – додають до попереднього ще й залучені кошти.

Досліджуючи поняття «оборотний капітал» необхідно підкреслити, що дана економічна категорія має вартісну оцінку і становить авансовану вартість у грошові кошти та інші матеріальні цінності підприємства, і здійснює неперервний оборот, у процесі якого змінює форму вартості (грошова→товарна→грошова) і обслуговує процес товарного обігу, та переносить свою вартість на реалізований товар у вигляді грошових коштів. Оборотний капітал доцільно розглядати, як ресурсний елемент підприємства, що знаходить своє відображення в окремих елементах оборотних активів, які перебувають у постійному кругообігу, змінюючи при цьому свою форму протягом одного операційного циклу.

Водночас, особливо актуальним для підприємства, за словами Алексеевої І. В. є скорочення періоду часу перебування оборотного капіталу у тій чи іншій формі, адже це відображає ступінь ефективності використання капіталу підприємства. Враховуючи той факт, що основним узагальнюючим показником ефективності управління оборотним капіталом підприємства є обіговість оборотних активів, необхідно відзначити взаємозв'язок прискорення обіговості оборотних активів та вивільнення додаткових фінансових ресурсів і, як наслідок, підвищення рентабельності діяльності підприємства [1].

Не зважаючи на те, що питанням сутності, організації та особливостям кругообігу оборотного капіталу присвячено багато різноманітних наукових праць, до теперішнього часу відсутнє єдине визначення оборотного капіталу. Це помітно ускладнює подальший розвиток не тільки теоретичних засад, а й практики формування та використання оборотного капіталу (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння сучасних підходів до визначення категорії «Оборотний капітал» [1, 2, 3, 4, 6]

Трактування категорії «оборотний капітал»	Автор
Оборотні активи організацій і підприємств, а капітал авансований на формування оборотних засобів (оборотні виробничі фонди і фонди обігу), становить оборотні кошти.	Нич О. І.
Вартісна оцінка сукупності матеріально-речових цінностей, які використовуються як предмети праці і які діють в натуральній формі, як правило, протягом одного виробничого циклу.	Брігхем Є. Ф
Кошти, авансовані в обігові виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції і отримання прибутку.	Бетехтіна Л. О
Грошові засоби, авансовані в обігові виробничі фонди і фонди обігу.	Василик О. Д.
Сукупність фінансових ресурсів підприємства, необхідних для формування й забезпечення кругообігу виробничих оборотних	Пятилокотова К. С.

Трактування категорії «оборотний капітал» фондів і фондів обіг.	Автор
Характеризує загальну суму капіталу, авансованого в усі види оборотних активів підприємства.	Бланк І. О.

Наведені визначення є досить однобічними – вони акцентують увагу тільки однієї грані оборотного капіталу і відносять його або до активів або до пасивів. Через відсутність у працях цих економістів визначення поняття «капітал» ми не можемо з'ясувати, що вони розуміють під оборотним капіталом – оборотні активи чи джерела їх формування.

В умовах трансформації економіки України, розвивається і по-новому інтерпретується економічна суть оборотного капіталу.

На нашу думку, початково оборотний капітал завжди виступає фінансовими ресурсами, тобто інвестиція або джерело утворення, але ж ці фінансові ресурси повинні бути десь розміщеними (інвестованими). Характер розміщення інвестованого у процес діяльності капіталу відображають оборотні активи. Саме в єдності двох сторін оборотного капіталу – його матеріально-речового змісту і вартісної форми – розкривається глибинна суть цієї категорії.

Таким чином, запропоноване визначення оборотного капіталу може бути сформульоване так: оборотний капітал - це певна частина загального капіталу, інвестована в оборотні активи, з метою отримання прибутку, що в результаті ефективного використання приносить додану вартість (прибуток) протягом одного року, або одного операційного циклу та знаходиться в постійному кругообігу, і забезпечує безперервність процесу виробництва та реалізації товарів. Якщо ж доданої вартості не буде створено, то це свідчитиме про неефективну інвестицію, що не стала капіталом, і як наслідок – неприбуткову та нерентабельну діяльність підприємства.

Тобто, оборотний капітал, і тут ми підтримуємо позицію Л. Соляника, виступає як єдина сукупна маса вартості, яка охоплює як оборотні активи, так і оборотні інвестиції. Таке визначення оборотного капіталу розв'язує суперечності щодо його суті. Адже, у запропонованому визначенні стираються ознаки між матеріально-речовою і вартісною його формою, між теоретичним і прикладним аспектом сутності оборотного капіталу – важко заперечити, що оборотний капітал – це вартість, яка повинна приносити додаткову вартість, що, відповідно, вимагає її вкладення в предмети праці з метою отримання прибутку [5].

Вибір джерел формування оборотного капіталу зачіпає як ефективність використання власного капіталу організації, так і позикових ресурсів. Підприємства, що використовують тільки власний оборотний капітал мають найбільшу фінансову стійкість, але обмежують темпи свого розвитку, так як не можуть забезпечити вагоме збільшення власних активів та зростання об'ємів господарської діяльності. Використання ж позикових ресурсів в обороті пов'язане з ризиком зниження фінансової стійкості, втраті платоспроможності та низькою нормою прибутку, яка зменшується на суму витрат по залученню позикового капіталу.

Управління оборотним капіталом є важливою частиною забезпечення ефек

тивної діяльності підприємств та проникає в усі сфери управлінської діяльності, що дозволяє зменшити дефіцит оборотного капіталу, збільшити частку ринку та покращити ефективність управління підприємством.

На підставі проведеного аналізу та систематизації наукових підходів до визначення сутності оборотного капіталу його можна визначити таким чином: оборотний капітал – це певна частина загального капіталу, інвестована в оборотні активи, з метою отримання прибутку, що в результаті ефективного використання приносить додану вартість (прибуток) протягом одного року, або одного операційного циклу та знаходиться в постійному кругообігу, і забезпечує безперервність процесу виробництва та реалізації товарів. Отже, головною метою управління капіталом підприємства, у тому числі й оборотним, є максимізація прибутку на інвестований капітал, тобто отримання доданої вартості при забезпеченні фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Алексеев І. В., Нич О. І. Поняття оборотних активів підприємства як економічної категорії. *Економічний простір*. 2019. № 42. С. 133–137.
2. Бетехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 1 (16). С. 74–77.
3. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т.1, Т.2. К. : Ника-Центр, Эльга, 1999. 487 с.
4. Брігхем Є. Ф. Основы финансового менеджмента. К. : Молодь, 1997. 1000 с.
5. Соляник Л. Г. Оборотні активи аграрного підприємства: оптимізація управління : монографія. Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. 239 с.
6. Чобіток В. І., Пятилокотова К. С. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. URL: <http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural>.

Кривошея Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В ПЕРІОД ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ БАНКУ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»

В зв'язку з агресією росії банківський сектор України зобов'язаний працювати з певними змінами. Національний банк оперативно зреагував на всю ситуацію та був змушений ухвалити постанову у зв'язку з ухваленням воєнного стану, яка передбачала наступне: банки були змушені забезпечити роботу відділень без загрози життю та здоров'ю громадян, було призупинено проведення операцій на валютному ринку, також було зафіксовано офіційний курс на 24 лютого 2022 року та інші обмеження.

Проведення таких дій було необхідною мірою для забезпечення надійного та стабільного функціонування в цілому фінансової системи України. Також

ці дії передбачали максимальне забезпечення Збройних Сил України та безперебійну роботу критичної інфраструктури.

Для більш детального дослідження розглянемо роботу «Креді Агріколь Банку». Перший квартал охарактеризувався військовою агресією зі сторони росії, яка 24 лютого 2022 року розпочала широкомасштабне військове вторгнення на територію України. Агресивні дії росії зумовили зупинення економічної активності в окупованих регіонах та регіонах наближених до бойових дій.

Валютні та імпорнтні обмеження НБУ призвели до профіциту поточного рахунку платіжного балансу. Важливу роль наразі відграє міжнародна фінансова підтримка, що підтримала міжнародні резерви Українита компенсувала відплив капіталу. Війна та військові видатки зумовили значний бюджетний дефіцит, фінансування якого відбувається за рахунок боргових джерел. Бюджетні потреби становлять близько 5 млрд. дол. на місяць.

З метою оперативного реагування на поточні виклики та прийняття оперативних рішень в банку було створено кризовий комітет, засідання якого відбувається щоденно. Також було запроваджено нові звіти, що дають змогу більш ретельно контролювати рівень ліквідності та її якість, як з точки зору терміну та вартості, так і з точки зору концентрації. Банком не здійснюються активні операції на міжбанківському ринку, тимчасово вільна ліквідність акумулюється в депозитних сертифікатах НБУ, що дає змогу забезпечити безперебійний доступ до високоліквідних активів. Станом на кінець 2 кварталу кризовий комітет продовжує свою роботу, засідання відбуваються щоденно.

Керівництво Банку здійснює щоденний моніторинг поточної ситуації в країні з метою прийняття заходів, спрямованих на підтримку клієнтів та співробітників, а також на забезпечення безперервності своєї діяльності.

Після звітної дати Національний банк України з 21 липня 2022 року підняв офіційний курс гривні до долара США до 36,5686 грн/дол. Офіційний курс гривні до долара США є фіксованим.

Креді Агріколь Банк скасував щомісячну комісію за всіма картковими пакетами послуг: Smart, Voyage, Sommelier, La Force. З 24 лютого спеціальні умови обслуговування клієнтів протягом 2 місяців: у разі несплати обов'язкового платежу за будь-якою банківською послугою (кредитна картка, кредит, оренда банківського сейфу тощо), така заборгованість не вважається простроченою; банк не застосовуватиме жодних штрафних санкцій у разі несвоєчасного внесення обов'язкового платежу.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк». URL: <https://credit-agricole.ua/>
2. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Про роботу банківської системи та валютного ринку з 24 лютого 2022 року в умовах воєнного стану по всій території України. [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pro-robotu-bankivskoyi-sistemi-ta-valyutnogo-rinku-z-24-lyutogo-2022-roku-za-umovi-voyennogo-stanu-po-vsiy-teritoriyi-ukrayini>

Крилов Олександр, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Шапошник Денис, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Марченко Таміла, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ВІДТВОРЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Фізичне спрацювання основних засобів виникає внаслідок втрачання ними своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей, що призводить до економічного спрацювання, тобто до поступового зменшення їхньої вартості, що зумовлене не тільки функціонуванням основних засобів, а й їхньою бездіяльністю. Внаслідок фізичного спрацювання основних засобів погіршуються їхні техніко-економічні та соціальні характеристики – знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи, тощо.

Розрізняють фізичне часткове та фізичне повне спрацювання основних засобів. Часткове спрацювання можна усунути. Це означає, що споживні вартості основних засобів відновлюються за рахунок ремонту. Повного спрацювання не можна усунути, воно зумовлює необхідність ліквідації зношених засобів та заміни їх новими.

Ступінь фізичного спрацювання окремого об'єкта основних засобів можна визначити двома розрахунковими методами:

За терміном експлуатації ступінь фізичного спрацювання розраховується за такою формулою:

$$K_{ф.с} = T_{ф} / T_{н} \cdot (100\% - ЛВ / 100\%), \quad (1)$$

де $K_{ф.с}$ – коефіцієнт фізичного спрацювання;

$T_{ф}$, $T_{н}$ – відповідно фактичний і нормативний терміни експлуатації основних засобів;

ЛВ – ліквідаційна вартість основних засобів у відсотковому виразі до первісної вартості об'єкта.

Другий метод визначення ступеня фізичного спрацювання розраховується за даними об'єкта технічного стану. Відносну величину економічного спрацювання окремої фізичної одиниці або певної сукупності основних засобів визначають як відношення накопиченої суми спрацювання до їхньої первісної балансової вартості.

Відновлення основних засобів на діючих підприємствах здійснюється за рахунок капітальних вкладень. Професор В. Андрійчук вважає, що капітальні вкладення – витрати на створення нових, розширення, реконструкцію та модернізацію діючих основних засобів [1].

Слід підкреслити, що до капітальних вкладень на підприємствах нале-

жать: витрати на зведення будівель, споруд та інших об'єктів, включаючи будівельно-монтажні роботи, вартість обладнання та інвентарю, які входять до кошторисів будівництва, витрати на придбання машин та обладнання, які не входять до кошторисів будівництва, витрати на придбання транспортних засобів, обчислювальної техніки тощо, витрати на будівництво й обладнання житлових будинків, дитячих дошкільних установ, об'єктів культурно-побутового призначення та ін.

Основним видом витрат, які належать до капітальних вкладень у будівництві, відносять будівельно-монтажні роботи. При цьому до складу будівельних робіт входять: роботи із зведення, розширення та реконструкції постійних і тимчасових будівель та споруд, а також пов'язані з ними роботи з монтажу залізобетонних, металевих та інших будівельних конструкцій, облаштування та розробка підкранових шляхів та ін.

Слід відмітити, що капітальні вкладення, залучені на створення та відновлення основних засобів, підрозділяються за призначенням: на капітальні вкладення виробничого та невиробничого призначення.

До капітальних вкладень виробничого призначення належать витрати на об'єкти, що після завершення будівництва будуть функціонувати в сфері матеріального виробництва: у промисловості, сільському господарстві і заготівлях, водному і лісовому господарствах, на транспорті і у зв'язку.

До складу капітальних вкладень невиробничого призначення належать витрати на створення об'єктів житлового і комунального господарства, закладів охорони здоров'я, фізкультури, соціального забезпечення, а також науково-дослідницьких та інших організацій, пов'язаних з розвитком науки.

Мазуркевич І. О. зауважує, що залежно від джерел фінансування капітальні вкладення бувають: державні – інвестиції, спрямовані на створення та відновлення основних засобів, джерелом фінансування яких є кошти державного бюджету, державних підприємств і організацій, а також місцевих бюджетів; державні централізовані – інвестиції, що спрямовані на створення і відновлення основних засобів і фінансування за рахунок коштів державного бюджету і бюджетних кредитів; недержавні – інвестиції, що фінансуються за рахунок коштів інвесторів із недержавними фондами власності, а саме: власні фінансові ресурси інвестора; позикові фінансові кошти інвестора; безкоштовні і добродійні внески, пожертвування громадян; кошти іноземних інвесторів; капітальні трансферти [4].

Змішані капітальні вкладення – інвестиції, спрямовані на створення і відновлення основних засобів, у загальному обсязі яких є частка державних коштів.

Слід відмітити, що, як твердить Городянська Л. В., розширення основних засобів виробничого призначення може здійснюватися за рахунок нового будівництва виробничих об'єктів, розширення, реконструкції та переозброєння діючих підприємств. До нового будівництва належить будівництво комплексу об'єктів основного, підсобного і обслуговуючого призначення новостворюваних підприємств, будівель, споруд, а також філій і окремих виробництв, які після введення в експлуатацію будуть знаходитись на самостійному балансі, що здій-

снюється на нових майданчиках з метою створення нової виробничої потужності [2].

До розширення діючих підприємств належить будівництво додаткових виробництв на діючому підприємстві, а також будівництво нових та розширення працюючих цехів і об'єктів основного, підсобного і обслуговуючого призначення на території діючих підприємств або на майданчиках, що до них прилягають, з метою створення додаткових або нових виробничих потужностей.

До технічного переозброєння діючих підприємств належить комплекс заходів, спрямованих на підвищення техніко-економічного рівня окремих виробництв, цехів і дільниць на основі запровадження передової техніки і технології, механізації і автоматизації виробництва, модернізації та заміни застарілого і фізично зношеного устаткування новим, більш продуктивним, а також вдосконалення загальнозаводського господарства і допоміжних служб.

За ринкових відносин важливе значення має вибір оптимальної структури джерел фінансування капітальних вкладень здійснюється за рахунок власних і запозичених коштів.

Структура джерел фінансування капітальних вкладень підприємства залежить від багатьох факторів, зокрема: оподаткування доходів підприємства, темпів зростання реалізації товарної продукції та їхньої стабілізації, структури активів підприємства, стану ринку капіталів, відсоткової політики комерційних банків, рівня управління фінансовими ресурсами підприємства тощо.

Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування капітальних вкладень. Тоді основною передумовою визначення оптимальної структури таких джерел може бути детальний аналіз:

по-перше внутрішніх джерел фінансування капітальних вкладень;

по-друге, можливого обсягу залучення додаткових коштів, пов'язаного з подорожанням капітальних витрат.

Технічний догляд і обслуговування основних засобів, за словами І. Романенка є складовою частиною технічного прогресу і передбачає виконання робіт на працюючих об'єктах із підтриманням їх у робочому стані, для забезпечення процесу господарської діяльності [5].

Також слід відмітити, що однією з форм відтворення основних засобів є їх ремонт. Своєчасне проведення ремонту діючих основних засобів запобігає передчасному їх зносу і вибуттю, продовжує термін служби, перевищує експлуатаційні можливості і ефективність використання відремонтованих засобів.

Доцільно сказати, що розрізняють поточний, середній і капітальний ремонт основних засобів.

Поточний ремонт виконується при необхідності усунення дрібних неполадок і попередження прогресуючого фізичного спрацювання поза технологічним процесом із використанням запасних частин, деталей, та ін.

Середній ремонт провадиться для часткового відновлення основних засобів із заміною деталей, вузлів обмеженої номенклатури, яка визначається технічною документацією.

Капітальний ремонт машин, устаткувань проводиться для відновлення їхнього виробничого ресурсу. При цьому здійснюється, як звичайно, повне роз-

бирання машини або верстата, виявлення дефектів, контроль технічного стану, власне ремонт, складання устаткування після ремонту, його регулювання та випробування.

Економічна доцільність капітального ремонту основних засобів визначається порівнянням витрат на капітальний ремонт об'єкта з вартістю аналогічного нового устаткування. Якщо вартість капітального ремонту об'єкта перевищує вартість придбання аналогічного устаткування, то такий ремонт робити недоцільно. Фінансування капітального ремонту на підприємстві здійснюється згідно з планом капітального ремонту. План складають на підставі кошторисно-фінансових розрахунків щодо ремонту окремих об'єктів з урахуванням чинних норм, цін, тарифів.

Разом з тим, до складу витрат на капітальний ремонт включають проектно-кошторисні витрати, оплату ремонтних робіт, вартість придбання нових деталей, вузлів, агрегатів, вартість заміни зношених конструкцій і деталей. Порядок фінансування капітального ремонту залежить від способу його проведення. У разі здійснення капітального ремонту машин, устаткування транспортних засобів підрядним способом на основі договорів, розрахунки проводяться за актами приймання повністю відремонтованих вузлів, агрегатів тощо.

Модернізація основних засобів передбачає удосконалення діючого устаткування з метою запобігання техніко-експлуатаційних параметрів до рівня сучасних вимог виробництва.

До нового будівництва, як зауважує Н. Левицька, належить будівництво комплексу об'єктів основного, підсобного та обслуговуючого призначення новостворюваних підприємств, будівель, споруд, а також філій і окремих виробництв, які після введення в експлуатацію перебуватимуть на самостійному балансі. Будівництво здійснюється на нових площах із метою створення нової виробничої потужності [3].

До розширення діючих підприємств відноситься будівництво додаткових виробництв на діючому підприємстві, а також будівництво нових і розширення існуючих окремих цехів та об'єктів основного, підсобного і обслуговуючого призначення на території діючих підприємств або нових виробничих потужностей.

До реконструкції діючих підприємств належить переобладнання діючих цехів та об'єктів основного, підсобного й обслуговуючого призначення, як правило, без розширення існуючих будівель і споруд основного призначення, пов'язане з удосконаленням виробництва та підвищенням його техніко-економічного рівня на основі досягнень науково-технічного прогресу і здійснювання в цілому з метою виробничих потужностей, поліпшення якості та для зміни номенклатури продукції головним чином без збільшення чисельності працівників при одночасному поліпшенні умов їхньої праці та охорони навколишнього середовища [50].

Відмітимо й те, що успішне функціонування основних засобів та виробничих потужностей залежить від того, якою мірою реалізуються екстенсивні та інтенсивні фактори кращого їх використання. Екстенсивне поліпшення використання основних засобів і виробничих потужностей означає: по-перше, збіль-

шення часу функціонування основного устаткування, по-друге, підвищення питомої ваги діючого устаткування в складі всього устаткування, наявного на підприємстві. Отже, основні засоби в процесі експлуатації зазнають фізичного зносу і втрачають свої експлуатаційні якості. У зв'язку з цим ремонт основних засобів є необхідною умовою виробничого процесу.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Фонди не зношуються, зношуються засоби праці. *Голос України*. 2018. № 6. С. 3.
2. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку і аналізу : монографія. К. : КНЕУ, 2008. 224 с.
3. Левицька Н. Ефективність використання основних засобів. *Податкове планування*. 2021. № 3. С. 45–54.
4. Мазуркевич І. О. Особливості відтворення основних засобів на підприємствах у ринкових умовах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 4. С. 58–61.
5. Романенко М. І. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2018. № 3. С. 318–321.

Кулинич Віталій, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Вовченко Валерія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Горда Сніжана, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ефективна діяльність суб'єктів господарювання в Україні потребує управління фінансовими ресурсами, зокрема власним капіталом підприємства, яке повинно забезпечити основи для стабільного розвитку підприємства та його постійного зростання на ринку.

В основі системи управління головним поняттям, що характеризує власний капітал є поняття вартості капіталу. А тому кожне рішення яке пов'язане з управлінням власного капіталу повинне прийматися з точки зору впливу його на вартість підприємства в цілому.

Основними складовими управління, за твердженням Є. Березницького, виступають: 1) постановка задач управління: формулювання цілей управління, визначення функцій об'єкта управління, вибір керуючих впливів (нормативні акти, програми, плани, накази, розпорядження, інструкції, вказівки керівництва, моральні та матеріальні стимули), визначення показників якості управління,

облік впливів зовнішнього середовища; 2) розробка принципів управління: визначення функціональної та алгоритмічної структур керуючого об'єкта; 3) розробка методів і засобів аналізу процесів в системах управління; 4) розробка методів синтезу структур і розрахунку параметрів керуючих об'єктів [1].

Управління капіталом – це управління структурою і вартістю джерел фінансування (пасивів) з метою підвищення рентабельності власного капіталу та здатності підприємства платити дохід кредиторам і співвласникам підприємства.

Принципи управління капіталом: 1) оптимальне розміщення капіталу підприємства на стадіях кругообороту; 2) планування обсягу та структури капіталу; 3) наявність системи джерел формування капіталу; 4) контроль за станом і використанням капіталу підприємства.

Удосконалення сучасного механізму управління капіталом підприємства, як твердить Р. Квасницька, досягається в результаті здійснення відповідної фінансової політики, яка характеризується кількома етапами [5].

На першому етапі аналізується загальний обсяг формування капіталу підприємства, темпи його зміни порівняно з базисним і попереднім періодами, відповідність обсягу власного фінансового капіталу розміру необоротних і оборотних активів, питома вага власних засобів у сукупному капіталі підприємства. Після цього розглядаються джерела формування власного капіталу, здійснюється їхня вартісна оцінка, вивчається питання про достатність власних засобів і визначається рівень самофінансування підприємства в динаміці.

На другому етапі здійснюється оцінка вартості окремих елементів капіталу за джерелами залучення (внутрішніх і зовнішніх) робиться висновок про доцільність їхнього залучення у плановому періоді.

На третьому етапі визначається планова потреба у капіталі підприємства для фінансування необоротних і оборотних активів. Установлюються розміри приросту власного та позикового капіталу порівняно зі звітним періодом.

На четвертому етапі здійснюється оптимізація співвідношення окремих частин капіталу за джерелами фінансування, які залучаються для формування капіталу підприємства. Основним критерієм такої оптимізації може бути коефіцієнт рівня фінансування підприємства за рахунок зовнішніх і внутрішніх власних коштів.

На п'ятому етапі здійснюється розробка і прийняття рішень щодо залучення відповідних обсягів фінансових ресурсів із внутрішніх і зовнішніх джерел для формування капіталу підприємства.

Реалізація розробленої політики може бути досягнута у результаті застосування фінансового механізму управління капіталом підприємства, який включає ряд підсистем:

- підсистему управління формуванням прибутку;
- підсистему управління максимізацією прибутку;
- підсистему розподілу чистого прибутку;
- підсистему управління амортизаційними відрахуваннями;
- підсистему управління залученням зовнішніх джерел власних фінансових ресурсів.

Одним з найважливіших напрямів управлінської діяльності на підприємстві, на думку Р. Варичевої, є організація системи управління, що забезпечувала б систематичне зниження собівартості й одержання прибутку при використанні капіталу підприємства [2]. Уся діяльність керівників, менеджерів і фахівців підприємства в процесі підвищення ефективності та прибутковості його діяльності має бути спрямованою на забезпечення зростання продуктивності капіталу, зниження собівартості і підвищення прибутку. Лише за таких умов підприємство може функціонувати й розвиватись в сучасних умовах ринкової економіки. Здійснюючи функції управління, необхідно систематично виявляти внутрішньовиробничі резерви і використовувати їх для вдосконалення всієї діяльності підприємства.

Основу фінансового управління власним капіталом підприємства складає управління формуванням його власних фінансових ресурсів. В цілях забезпечення ефективного управління цим процесом на підприємстві розробляється спеціальна фінансова політика, яка направлена на залучення власних фінансових ресурсів з різних джерел у відповідності з потребами його розвитку в наступному періоді.

Так, як зауважує О. Вівчар та М. Северин, хоча загальна сума власного капіталу й може бути визначена за раніше зазначеною формулою: $K = A - Z$, однак користувачі фінансової звітності потребують більш детальної інформації про його склад та зміни, що відбувалися протягом звітного періоду. Це забезпечить зацікавлених осіб даними про ефективність управління підприємством і надасть кредиторам та інвесторам відомості що до динаміки та перспективи їх економічних прав. Тому фінансова звітність має надавати інформацію про: джерела капіталу підприємства; правові обмеження щодо розподілу дивідендів серед теперішніх і майбутніх акціонерів; пріоритетність прав найманого підприємства при його ліквідації [3].

Власний капітал, за словами Т. Камінської, утворюється двома шляхами: внесенням власниками підприємства грошей та інших активів; накопичення суми доходу, що залишається на підприємстві [4]. Сума власного капіталу може збільшуватися внаслідок конвертування зобов'язань, а також збільшення вартості активів, не пов'язаного із підвищенням заборгованості перед кредиторами (дооцінка необоротних активів, дарчий капітал).

Отже, управління власним капіталом підприємства пов'язано не тільки з забезпеченням ефективного використання вже накопленої його частини, але й з формуванням власних фінансових ресурсів, які забезпечують майбутній розвиток підприємства. Тому, якщо керівництво сучасних підприємств бажає вивести їх господарську діяльність на конкурентоспроможний рівень, адже тільки так можна залишитися на ринку та отримувати винагороду за свою працю у вигляді прибутку, йому потрібно шукати шляхи, щоб більш ретельно слідкувати за капіталом підприємства та його формуванням та використанням і способами покращення управління ним.

Список використаних джерел:

1. Березницький Є. В., Касай Р. В., Пасовець Н. В. Управління власним капіталом підприємств в Україні та світі. *Матеріали четвертої всеукраїнської*

науково-практичної конференції молодих вчених [„Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики”]. Полтава: ПДАА, 2017. С. 14-16.

2. Варичева Р. В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Вісник ЖДТУ*. 2021. № 2 (52). 37-42.

3. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник України*. 2018. Вип. 19.5. С. 146-150.

4. Камінська Т. Г. Економічна сутність та класифікаційні характеристики капіталу підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. № 2 (20). С. 230-245.

5. Квасницька Р. С. Управління капіталом підприємства через призму еволюції його визначення та змісту як економічної категорії. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна*. Донецьк : ДонНТУ. 2021. № 56. С. 223-229.

Майданіченко Андрій, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Ігнат'єва Людмила, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Безкровний Олександр, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ПО ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ЄДИНОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ВНЕСКУ

Формування податкової системи України розпочалося на рубежі 1991 – 1992 рр. з прийняттям Закону Української РСР «Про систему оподаткування» від 25.06. 1991 року в якості закону, що регулює національну систему оподаткування [1]. Необхідно відмітити, що незважаючи на свою, доведену часом, недосконалість даний нормативний документ став відправною точкою на шляху формування власною системи оподаткування доходів фізичних осіб. Фактично даний Закон України засвідчував факт прийняття власної системи прибуткового оподаткування населення. В цей же період часу було прийнято Декрет Кабінету Міністрів України «Про прибутковий податок з громадян», яким регламентувалось справляння прибуткового податку з громадян в Україні аж до 2004 р.

Починаючи з 01.01.2004 р. регулювання системи прибуткового оподаткування населення відбувалося за нормами Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 25.02.2003 р. № 889-IV. Даний нормативний документ вніс ряд радикальних змін починаючи від зміни назви «прибуткового податку з громадян» на «податок з доходів фізичних осіб» та відміни прогресивної шкали

оподаткування до нового механізму обчислення податку і формування відповідної податкової звітності [2].

З 2011 року принциповою зміною стало введення Податкового кодексу України, який став правонаступником діючих нормативних документів в сфері прибуткового оподаткування фізичних осіб. При цьому назва податку знову змінилась – відтепер це податок на доходи фізичних осіб [6].

Паралельно з цим відбулося реформування і в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування та пенсійного забезпечення, що полягали в консолідації страхових платежів, які до цього здійснювались в чотири окремі фонди в Єдиний соціальний внесок [3].

Аналізуючи чинний порядок справляння податку на доходи фізичних осіб слід розділяти два ракурси цього питання: 1) оподаткування доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податку податковим агентом; 2) оподаткування доходів, отриманих платником податку не від податкового агента.

Розглядаючи ці два напрями зауважимо, що в першому випадку всі процедурні моменти, пов'язані з нарахування, утриманням податку та формуванням звітності покладено саме на податкового агента, тобто не вимагає участі в цьому процесі самої фізичної особи, тоді коли мова йде про отримання доходів не від власного роботодавця, фізична особа зобов'язана щорічно декларувати свої доходи, на підставі чого податкові органи визначають для неї суму податку необхідного до сплати.

Податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи діючі ставки податку та дотримуючись законодавчо обґрунтованого порядку.

Розрахунок сум податкового зобов'язання по податку на доходи фізичних осіб здійснюється податковим агентом по відношенню до кожного найманого працівника, результати чого документально відображаються у Додатку 4 ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» до Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Додаток 4 ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору» до Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску подається окремо за кожний квартал (податковий період) протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу.

Для заповнення даної форми податкової звітності необхідним є використання законодавчо затверджених Наказом Міністерство фінансів України № 773 від 15.12.2020 р. «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розраху-

нку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску» Довідника ознак доходів та Довідника ознак податкових соціальних пільг [4, 7].

Податковий розрахунок готуються у двох примірниках. Один примірник подається до органу ДФС. Другий – з підписом особи, відповідальної за приймання розрахунку, штампом та проставленим номером порції, отриманим при обов'язковій реєстрації розрахунку в органі ДФС, – повертається податковому агенту.

Органи Державного казначейства України в установленому Бюджетним кодексом України порядку розподіляють сплачені окремими податковими агентами суми податку на доходи фізичних осіб згідно з нормативами, визначеними Бюджетним кодексом України, та спрямовують такі розподілені суми до відповідних місцевих бюджетів. Суми податку на доходи, нараховані відокремленим підрозділом податкового агента на користь фізичних осіб, за звітний період перераховуються до місцевого бюджету за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу.

Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподатковуваного доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів.

При цьому, як зазначає Б. Одновол, такий платник податку зобов'язаний подавати річну Податкову декларацію про майновий стан і доходи [5].

Обов'язок платника податку щодо подання податкової декларації вважається виконаним, якщо він отримував доходи:

а) виключно від податкових агентів, крім окремих випадків, що стосуються отримання доходів (незалежно від розмірів і місця одержання) фізичними особами, які:

– є неповнолітніми або недієздатними особами і при цьому перебувають на повному утриманні інших осіб (у тому числі батьків) та/або держави станом на кінець звітного податкового року;

– перебувають під арештом або є затриманими чи засудженими до позбавлення волі, перебувають у полоні або ув'язненні на території інших держав станом на кінець граничного строку подання декларації;

– перебувають у розшуку станом на кінець звітного податкового року;

– перебувають на строковій військовій службі станом на кінець звітного податкового року;

б) від операцій продажу (обміну) майна, дарування, при нотаріальному посвідченні договорів за якими був сплачений податок.

Підсумовуючи вищесказане слід наголосити на винятковій важливості правильного і своєчасного формування звітності по податку на доходи фізичних осіб та єдиному соціальному внеску.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991р. № 1251–

XII: за станом на 16.06.2010 р. зі змінами і доповненнями. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 20.09.2022 р.).

2. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» № 889 від 22.05.2003 р. зі змінами і доповненнями. URL : <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 11.05.2022 р.)

3. Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464. від 08.07.2010 р. зі змінами і доповненнями. URL : <https://www.golovbukh.ua/article/8607-obdnannya-sv-ta-pdfo-dina-zvtnst-2021> (дата звернення 18.09.2022 р.).

4. Наказ Міністерства фінансів України № 773 від 15.12.2020 р. «Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1304-20#Text> (дата звернення 24.09.2022 р.).

5. Одновол Б. Л. Податок на доходи фізичних осіб як джерело доходу бюджету України. *Матеріали регіональної студентської науково-практичної Інтернет-конференції [„Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення”]*. м. Лубни, 2020. С. 16-19.

6. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р. № 2755-VI зі змінами і доповненнями. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 25.05.2022 р.).

7. Про державний бюджет України на 2021 рік : закон України [від 15.12. 2020 р. № 1082-IX]. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 20.05.2022 р.).

Маркевич Вероніка, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Дроботя Яна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Оборотні активи підприємство формує з метою забезпечення виробничого процесу та ліквідності і платоспроможності. А тому, вважаємо, що від ефективності формування, розподілу та використання оборотних активів залежить і ефективність виробництва, що в подальшому забезпечить прибутковість та фінансову стійкість господарства.

Вважаємо, що формувати оборотні кошти лише за рахунок власних джерел на сьогодні економічно недоцільно, бо це знижує можливості господарства відносно здійснення фінансування власних витрат і збільшує ризик стосовно виникнення фінансової нестабільності господарства. Господарство за таких умов вимушене залучати фінансові ресурси у вигляді короткострокових кредитів банку та інших кредитів, кредиторської заборгованості.

Ефективність використання оборотних активів СГТОВ «Злагода» оцінено нами з допомогою системи показників наведених у табл. 1.

**Динаміка показників ефективності використання оборотних активів
СГТОВ «Злагода» за 2019–2021 рр.**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.	
				абсолютне	відносне, %
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,486	1,641	1,144	-1,342	-54,0
Тривалість одного обороту оборотних активів	145	219	315	170	117,3
Коефіцієнт обертання запасів	4,115	3,275	1,890	-2,225	-54,1
Тривалість одного обороту запасів	87	110	190	103	117,7
Коефіцієнт обертання коштів в розрахунках	7,456	3,436	3,134	-4,322	-58,0
Тривалість одного обороту коштів в розрахунках	48	105	115	67	137,9
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	7,600	3,713	3,287	-4,313	-56,7
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	47	97	110	63	131,2
Тривалість операційного циклу, днів	136	215	305	169	124,9

Результати розрахунків (табл. 1) свідчать, що тривалість одного обороту оборотних активів у 2021 р. відносно 2019 р. зросла на 170 днів (1,2 рази), а запасів на 103 дні (1,2 рази), коштів у розрахунках зросла на 67 днів (1,4 рази), дебіторської заборгованості – на 62 дні (1,3 рази). Наслідком зростання тривалості обороту запасів стало збільшення тривалості операційного циклу на 170 днів (1,2 рази).

Варто відзначити, що зростання тривалості обороту призводить до уповільнення вивільнення коштів з обороту, а отже і до уповільнення отримання прибутку господарством. Слід також акцентувати і на тому, що уповільнення оборотності впливає на платоспроможність підприємства.

Однак, в сільськогосподарському виробництві вплинути на тривалість обороту іноді дуже складно, оскільки тривалість обороту залежить від чинників, що особливі в аграрній сфері і на які підприємство не має впливу:

- агротехнічні строки;
- чередування вирощування культур;
- шкідники, хвороби;
- погодно-кліматичні умови;
- якість та родючість ґрунтів;
- довготривалість виробничого процесу;
- якість зберігання та наявність складських приміщень з потрібними для зберігання умовами;
- тривалість зберігання, що залежить від фізичних особливостей кінцевої

продукції;

кваліфікація агронома, ветеринара, зооінженера.

Тож, вважаємо, що аграрним підприємствам слід особливо звертати увагу на оборотні активи та ефективність їх формування і використання, оскільки не завжди дані підприємства можуть впливати на операційний та фінансовий цикл.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. Курс. К.: Ника-Центр, 1999. 528 с.
2. Дроботя Я. А. Управління матеріальними запасами з використанням теорії управління фінансовими ризиками. Вісник Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство». Мукачево. 2019. № 20. С. 627-634. URL: <http://economyandsociety.in.ua>.
3. Дроботя Я. А. Особливості систематичних та несистематичних ризиків сільськогосподарських підприємств. Вісник Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». Харків: ХНАУ. 2017. № 1. С. 51-57.
4. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

Матіїв Іванна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Платоспроможність підприємства є чи не одним із найважливіших показників, так як оцінка цього показника впливає на прийняття важливих економічних рішень. А саме це: визначення ефективності роботи підприємства та його розвиток у майбутньому, оцінка можливих ризиків вкладення коштів інвесторами, вивчення можливості співпраці потенційними партнерами, а також кредитори на основі даного показника визначають можливість та умови надання позики.

Для початку аналізу показників платоспроможності визначимо його сутність. Існує безліч підходів щодо визначення поняття «платоспроможність». Більшість науковців розглядають платоспроможність як ліквідність, деякі вважають, що дане поняття формує фінансовий стан підприємства. На думку М. М. Бердара платоспроможність підприємства являє собою здатність виконувати свої платіжні зобов'язання [1]. Сирота В. С. вважає платоспроможність можливістю підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями без ризику для поточної господарської діяльності та подальшого розвитку [3].

Отже, платоспроможність визначається готовністю підприємства у визначений час погасити заборгованість у повному обсязі власними коштами без по-

гіршення функціонування підприємства у подальшому. Тобто основними ознаками платоспроможності є [2]:

- 1) наявність у достатньому обсязі коштів на поточних рахунках;
- 2) відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Методика оцінки платоспроможності підприємства визначається такими пунктами:

- 1) аналіз ліквідності балансу підприємства;
- 2) оцінка фінансового стану підприємства;
- 3) розрахунок і аналіз основних показників ліквідності;
- 4) розрахунок показників поточної платоспроможності; інтегрального показника та загального показника платоспроможності.

За допомогою показників ліквідності можливо оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, крім того у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. Саме тому застосовують систему коефіцієнтів ліквідності, що відрізняються один від одного розміром активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань. Нижче у табл. 1 розраховані основні показники що визначають платоспроможність підприємства.

Таблиця 1

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Агрофірма ім. Довженка» за 2019 – 2021 рр.

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2019 р.	Нормативне значення
Власний оборотний капітал, тис. грн.	1192862	1516971	2155968	+963106	збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,086	0,125	0,018	-0,068	0,1-0,3
Коефіцієнт термінової ліквідності	2,240	3,627	4,432	+2,192	>0,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,255	4,612	5,828	+2,573	2-3
Маневреність власного оборотного капіталу	0,038	0,035	0,004	-0,034	>0,5

Джерело: створено на основі даних фінансової звітності ТОВ «Агрофірма ім. Довженка» за 2019 – 2021рр.

З проведених вище розрахунків основних показників платоспроможності можна побачити, що власний оборотний капітал за період з 2019 р. по 2021 р. збільшився на 963106 тис. грн., а це вказує на те, що підприємство здатне погашати поточну заборгованість за рахунок оборотних засобів та має достатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності порівнювано з 2019 р. зменшився на 0,068. та загалом протягом досліджуваного періоду має нестабільну динаміку. Значення даного показника нижче нормативного, тобто підприємство не зможе погасити заборгованість, якщо незабаром настане термін платежу.

Коефіцієнт термінової ліквідності з 2019 р. по 2021 р. має тенденцію зростання та загалом має показник, який відповідає нормативному значенню і ста-

ном на 2021 р. дорівнює 4,432. Даний показник вказує на достатність ліквідних оборотних коштів у підприємства, для того щоб розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

У 2021 р. коефіцієнт загальної ліквідності дорівнює 5,828, що є вищим за нормативне значення. Високий показник коефіцієнта загальної ліквідності має двозначний характер, так як для кредитора чим вище показник то краще, а для власників – завищення показника означає неефективність структури активів. Зазвичай перевищення нормативного значення даного показника говорить про залучення зайвих оборотних коштів.

З розрахунків можна побачити, що значення коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу на кінець періоду зменшилось з 0,038 до 0,008, тобто на 0,034. та є нижчим за нормативне. Тенденція зниження вказує на те що в подальшому залежність підприємства від позикових оборотних коштів може значно збільшитись.

Отже, платоспроможність визначають як змогу підприємства погасити свою заборгованість у визначений на те час. Платоспроможність має вагомое значення, так як здебільшого забезпечує фінансову стійкість підприємства, а також в багатьох питаннях вирішує його подальшу долю.

Досліджуване підприємство в результаті розрахунків виявилось недостатньо платоспроможним, тому що більшість показників не відповідали нормативному значенню.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств: [навчальний посібник]. К.: Центр учбової літератури, 2010.
2. Кривдюк А. В. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства / за ред. А.В. Кривдюк, С.Є. Яцишина. Економічний простір. 2008. № 15.
3. Сирота В. С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств: дис. канд. ек. наук: 21.04.02. К., 2016. 235 с.

Мірошніченко Маргарита, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Дроботя Яна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ, ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємств постійно здійснюється кругообіг коштів, тобто вкладення коштів у виробництво з метою виготовлення продукції і отримання виручки від продажу.

Вважаємо, що забезпечення грошових надходжень, котрі необхідні для відшкодування витрат виробництва, своєчасного виконання фінансових зобов'язань підприємства, формування доходів і прибутку та здійснення вкладень у

новий виробничий цикл є однією із найважливіших сторін діяльності підприємств (рис. 1).

Рис. 1. Структурно-логічна модель грошових надходжень, формування й використання доходів підприємств

Грошові надходження - це кошти, які надходять на поточні й інші рахунки підприємств у банках та в касу підприємств.

Термін «грошові надходження» є ширшим, ніж термін «дохід (виручка) від реалізації». По суті, він охоплює всі вхідні грошові потоки підприємств.

Під грошовими потоками розуміють надходження і сплату грошових коштів та їхніх еквівалентів.

За джерелами надходження грошові потоки можна поділити на внутрішні та зовнішні.

Кошти, що надходять з будь-яких джерел на самому підприємстві, належать до внутрішніх.

Надходження коштів на поточний рахунок підприємства в банку, які мобілізуються на фінансовому ринку, свідчить про використання ним зовнішніх джерел.

Розглянемо структуру та динаміку грошових надходжень ТОВ «Сантехдеталь плюс» в табл. 1.

Аналіз даних табл. 1 вказує на те, що за період дослідження доходи ТОВ «Сантехдеталь плюс» зросли на 9086 тис. грн або на 60,7 %.

Таблиця 1

Аналіз грошових надходжень ТОВ «Сантехдеталь плюс» за 2019-2021 рр.

Види доходів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Зміни (+,-) 2021 р. до 2019 р.		
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн.	питомої ваги, пунктів	2021 р. у % до 2019 р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів (робіт, послуг)	14972	100,0	17982	100,0	24058	100,0	9086	х	60,7
Інші операційні доходи	1	0,0001	1155	6,0	9	0,001	8	0	1037,5
Доходи від фінансової діяльності (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи)	0	0,0	0	0,0	2	0,0	2	0,0	0,0

Види доходів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Зміни (+,-) 2021 р. до 2019 р.		
	сума, тис. грн.	у % до під- сумку	сума, тис. грн.	у % до під- сумку	сума, тис. грн.	у % до під- сумку	суми, тис. грн.	питомої ваги, пунктів	2021 р. у % до 2019 р.
Доходи від інвестиційної діяльності (інші доходи)	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Доходи від надзвичайних подій (надзвичайні доходи)	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Загальна сума доходів	14973	100,0	19137	100,0	24069	100,0	9096	0,0	60,8

При цьому інші операційні доходи збільшились на 8 тис. грн або у 10,4 рази, однак їх питома вага у структурі доходів досить незначна. Доходи від фінансової діяльності у підприємства відсутні у 2019 та 2020 рр., у 2021 р. ці доходи складають 2 тис. грн. У підприємства відсутні за період дослідження доходи від інвестиційної діяльності та доходи від надзвичайних подій.

Графічне відображення структури доходів за 2021 р. подане нами в межах рис. 2.

Рис. 2. Структура доходів ТОВ «Сантехдеталь плюс» за 2021 р.

Згідно даних рис. 2 та табл. 1. у ТОВ «Сантехдеталь чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг складає майже 100 %.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. Курс. К.: Ника-Центр, 1999. 528 с.
2. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

Мотя Аліна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ФАНДРЕЙЗИНГ ЯК ФОРМА ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Бюджетний заклад є суб'єктом господарювання, якому надається право мобілізувати кошти шляхом надання платних послуг і здійснення іншої підприємницької діяльності, дозволеної діючим законодавством.

Власні надходження, що надходять до бюджетної установи, включаються до спеціального фонду кошторису і використовуються на потреби за цільовим призначенням.

Основними джерелами позабюджетних коштів є кошти за надання платних (договірних) послуг та спонсорські кошти, такі кошти на протязі останніх років набувають широкого використання у вітчизняних бюджетних установах. Однією із форм фінансування соціальних проектів та цільових програм бюджетних установ може бути фандрайзинг, що представляє собою спеціально організований процес збору коштів на реалізацію проектів неприбуткових організацій.

Основним методом державного фандрайзингу повинні стати спільні програми, учасниками яких будуть державні органи, представники бізнесу та пересічні громадяни [1].

Завданнями, що стоять перед проєктним колективом у процесі фандрейзингу є:

- пошук потенційних донорів;
- обґрунтування потреб організації відповідно до інтересів потенційних донорів та рівнем їх розуміння наших проблем;
- постійна робота з потенційними донорами (формування, підтримка і розвиток зв'язків);
- формування громадської думки на користь підтримки діяльності організації чи колективу, збір листів підтримки, придбання авторитету [2].

Фінансування бюджетних установ на основі фандрайзингу здійснюється за допомогою наступних інструментів:

- гранту;
- безпроцентної поворотної фінансової допомоги (поворотного гранту);
- оплати послуг на договірній основі з приводу проведення семінарів,
- досліджень для неприбуткової організації фандрайзинговими компаніями.

Кошторисне фінансування передбачає виділення коштів з бюджету на основі кошторису за наступними принципами:

- плановість;
- цільовий характер виділення коштів;
- виділення коштів залежно від фактичних показників діяльності установи;

- підзвітність.

Значення принципу плановості полягає в тому, що фінансування здійснюється у межах асигнувань на підставі установленого плану, плановим документом котрого є кошторис. Проте відповідно до цього принципу слід розуміти, що бюджетне фінансування не може бути віднесене на заплановані заходи, оскільки принцип розподілу коштів залежно від фактичної ефективності установи означає, що фінансування бюджетної установи базується на оцінках, але не автоматично за планом, але з урахуванням реальних потреб установи. Це запобігає переоцінці планових платежів для отримання більшої суми фінансування.

Принцип цільового розподілу коштів означає, що виділені кошти (крім деяких винятків) можуть бути спрямовані лише на цілі, для яких ці кошти були передбачені в кошторисі. Також цільова природа дозволяє фінансовій організації контролювати раціональність та ефективність використання коштів.

Принцип підзвітності означає, що установи і організації, які фінансуються на основі кошторису, повинні подавати обов'язкову звітність фінансуючим організаціям про реальне використання отриманих бюджетних асигнувань.

Таким чином, в умовах війни та економічної кризи питання пошуку шляхів фінансування соціально значущих проектів є актуальним.

Список використаних джерел

1. Огородник В. О. Фандрейзинг – інструмент активізації соціально-відповідальної взаємодії суб'єктів суспільних відносин. *Економіка і організація управління*. № 1(17) – 2(18), 2014. С. 195-199.

2. Соколовська В. В. Сутність та перспектива розвитку в Україні фандрайзингу. *Ефективна економіка*, № 9. 2015. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4453>.

М'яло Юлія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Дроботя Яна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОБОРОТНІ АКТИВИ ТА ДЖЕРЕЛА ЇХ ФОРМУВАННЯ

Поєднання оборотних фондів і фондів обігу в одному понятті «оборотні активи» ґрунтується на їх економічній сутності і покликане забезпечити неперервність усього відтворювального процесу (виробництво і обіг).

Отже, оборотні активи – одночасно можливість для будь-якого суб'єкту отримати прибуток і можливість забезпечити ліквідність.

Дослідження активів за рівнем ліквідності для ТОВ «БУРАТ-АГРО» подано нами в межах табл. 1.

Згідно із даними табл. 1 високоліквідні активи у 2019 р. складають 573 тис. грн або 29,4 %, у 2020 р. вони складають 122 тис. грн або 1,3 % у 2021 р. - 40 тис. грн або 0,4 %, тобто динамічно мають значну тенденцію до скорочення. Середньоліквідні активи, навпаки зростають за період дослі-

дження на 4222 тис. грн або у 42,2 рази, низьколіквідні активи скорочуються на 8 тис. грн або на 1%, важколіквідні активи зростають на 3791 тис. грн або на 2,8 %.

Таблиця 1

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів за рівнем ліквідності ТОВ «БУРАТ-АГРО» за 2019 – 2021 рр.

Активи за ступенем ліквідності	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Високоліквідні	573,0	29,4	122,0	1,3	40,0	0,4	-533	-0,9
Середньоліквідні	1,0	0,1	2056,0	21,6	4223,0	44,8	4222	4222,0
Низьколіквідні	8,0	0,6	2,0	0,0	0,0	0,0	-8	-1,0
Важколіквідні	1370	99,3	7321	77,1	5161	54,8	3791	2,8
Всього	1379,0	100,0	9501,0	100,0	9424,0	100,0	7472	3,8

За даними фінансової звітності ТОВ «БУРАТ-АГРО» за 2019-2021 рр. проведемо більш детальне дослідження оборотних активів за джерелами формування та сферою розміщення (табл. 2).

Аналіз джерел формування активів оборотних показав зростання власних активів оборотних на 8551 тис. грн або у 8,8 разів. Для формування оборотних активів позикові кошти зросли на 2911 тис. грн або на 57 %.

Оборотні активи у сфері розміщення зросли на 3791 тис. грн або у 2,7 рази, зросла і їх питома вага на 2,8 в.п. У сфері обігу активи оборотні зросли на 4254 тис. грн.

Таблиця 2

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів за сферою розміщення та джерелами формування ТОВ «БУРАТ-АГРО» за 2019 – 2021 рр.

Оборотні активи	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Зміни (+,-) 2021 р. порівняно з 2019 р.		
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн.	питома вага, пунктів	2021 р. у % до 2019 р.
<i>За джерелами формування</i>									
Власні	-967,0	-23,4	2594,0	18,0	7584,0	48,6	8551	-8,8	884,3
Позикові	5107,9	123,4	11813,3	82,0	8018,4	51,4	2911	0,6	57,0
Всього	4140,9	100,0	14407,3	100,0	15602,4	100,0	11462	2,8	276,8
<i>За сферою розміщення</i>									
У сфері виробництва	1370	99,3	7321	77,1	5161	54,8	3791,0	2,8	276,7
У сфері обігу	9	0,7	2180	22,9	4263	45,2	4254,0	472,7	47266,7
Всього	1379	100,0	9501	100,0	9424	100,0	8045,0	5,8	583,4

Наступним кроком дослідження оборотних активів є аналіз їх за ступенем ризику (табл. 3).

Таблиця 3

**Аналіз оборотних активів за ступенем ризику
ТОВ «БУРАТ-АГРО» за 2019 – 2021 рр.**

Ступінь ризику	Групи оборотних активів	Частина групи в загальному обсязі поточних активів, %			Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.
		2019 р.	2020 р.	2021 р.	
Мінімальний	Грошові кошти, цінні папери	3,3	5,2	6,8	3,5
Малий	Дебіторська заборгованість підприємств з нормальним фінансовим станом, запаси, готова продукція	62,0	67,2	65,0	3,0
Середній	Незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів	23,2	21,0	22,0	-1,1
Високий	Дебіторська заборгованість підприємства зі складним фінансовим станом, готова продукція, що не користується попитом	11,5	6,5	6,2	-5,3

Аналіз даних табл. 3 показує, що оборотні активи з мінімальним ризиком за питомою вагою складають 3,3 %, 5,2 % та 6,8 % відповідно у 2019-2021 рр. Оборотні активи із малим ризиком складають відповідно 62%, 67,2 % та 65 % відповідно. Оборотні активи із середнім ризиком за питомою вагою складають 23,2 %, 21 % та 22 % відповідно у 2019-2021 рр. Оборотні активи із високим ризиком складають відповідно 11,5 %, 6,5 % та 6,2 % відповідно у 2019-2021 рр.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. Курс. К.: Ника-Центр, 1999. 528 с.
2. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

Онопрієнко Євген, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Дроботя Яна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Невід’ємною складовою ефективності функціонування будь-якого підприємства є його відображення його фінансового стану. Вагоме місце серед показників оцінки фінансового стану підприємства займають показники фінансової стійкості та ліквідності господарюючого суб’єкту. Отже, вважаємо, що забезпечення фінансової стійкості – одне із важливих завдань для господарю-

ючого суб'єкта на стратегічному та тактичному рівні. Фінансова стійкість залежить від багатьох чинників, однак забезпечення фінансової стійкості іноді може гальмувати подальший розвиток підприємства, звужуючи можливості його розширення.

Охарактеризувати ступінь фінансової стійкості СГТОВ «Злагода» можна за допомогою фінансових коефіцієнтів, що наведені у табл. 1.

Таблиця 1

**Динаміка відносних показників фінансової стійкості
СГТОВ «Злагода» за 2019–2021 рр.**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.
Показники структури джерел формування капіталу				
Коефіцієнт автономії	0,551	0,547	0,372	-0,179
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,449	0,453	0,628	0,179
Коефіцієнт фінансової залежності	1,816	1,830	2,690	0,874
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,226	1,205	0,592	-0,634
Коефіцієнт фінансового ризику	0,816	0,830	1,690	0,874
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,000	0,000	0,319	0,319
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,000	0,000	0,277	0,277
Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,000	1,000	0,723	-0,277
Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,000	0,000	0,468	0,468
Показники стану основного капіталу				
Коефіцієнт виробничого потенціалу	0,281	0,474	0,525	0,244
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,042	0,124	0,305	0,263
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,123	0,122	0,156	0,033
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	5,077	5,183	1,785	-3,292

За даними табл. 1 показники структури джерел формування капіталу СГТОВ «Злагода» мають наступні характеристики:

- коефіцієнт автономії зменшився на 0,179, і має значення у 2019-2021 рр. нижче нормативного, що вказує на підвищений фінансовий ризик та значні обсяги позикового капіталу;

- коефіцієнт концентрації залученого капіталу зменшився на 0,179, і має значення у 2019-2021 рр. нижче нормативного, що вказує на підвищений фінансовий ризик та значні обсяги позикового капіталу;

- коефіцієнт фінансової залежності збільшився на 0,874, і має значення у 2019-2021 рр. нижче нормативного, що вказує на підвищений фінансовий ризик та значні обсяги позикового капіталу;

- коефіцієнт фінансової стабільності зменшився на 0,634, однак його значення також нижче за нормативне за досліджуваний період;

- коефіцієнт фінансового ризику збільшився на 0,874, що є негативним і

вказує на значну частку позикового капіталу;

- коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів збільшився на 0,319, що також є негативним явищем;

- коефіцієнт довгострокових зобов'язань збільшився на 0,277, відповідно коефіцієнт поточних зобов'язань зменшився на 0,277;

- коефіцієнт фінансового лівериджу збільшився на 0,468.

Показники стану основного капіталу СГТОВ «Злагода» вказують на:

- зростання виробничого потенціалу підприємства за досліджуваний період на 0,244;

- зростання реальної вартості основних засобів у майні на 0,263;

- зростання коефіцієнта нагромадження амортизації на 0,033;

- зростання обсягів співвідношення між необоротними та оборотними засобами.

Наступним критерієм оцінки фінансового стану підприємства у короткостроковій перспективі є його ліквідність та платоспроможність.

З метою комплексного аналізу ліквідності СГТОВ «Злагода» розрахуємо відносні показники оцінювання ліквідності та платоспроможності (табл. 2).

Таблиця 2

Відносні показники оцінювання ліквідності та платоспроможності СГТОВ «Злагода» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+;-) 2021 р. від 2019 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,015	0,080	0,000	-0,015
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,950	0,917	0,463	-0,486
Загальний коефіцієнт ліквідності	1,860	1,848	1,411	-0,449
Коефіцієнт покриття запасів	0,958	1,532	1,074	0,116

За даними табл. 2 коефіцієнт абсолютної ліквідності знизився на 0,015, оскільки у 2021 р. значення даного коефіцієнта взагалі відсутнє.

Коефіцієнт швидкої ліквідності знизився на 0,486 та у 2021 р. має значення нижче нормативу. Загальний коефіцієнт ліквідності знизився на 0,449, однак його значення перебуває в межах нормативу. Коефіцієнт покриття запасів у СГТОВ «Злагода» за досліджуваний період знизився на 0,116.

Вцілому підприємство має негативну динаміку за показниками ліквідності та показниками фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Коваль Л.П. Фінансова стійкість у забезпеченні фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Economics/10_101105.doc.htm.

2. Петренко Л.М. Взаємозв'язок фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємства. URL: [<http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/598/1/Petrenko.pdf>]

Стоян Анна, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Від того, як організовані грошові розрахунки залежить фінансовий стан підприємства та і рівень добробуту працівників цього ж підприємства. В умовах сьогодення можна спостерігати зниження рівня платоспроможності підприємств. Це пов'язано із карантинними заходами, подіями на Сході та і взагалі із економічною кризою. Як підсумок порушується товарний і грошовий обіг, це доводить неефективність діючого механізму розрахунків між підприємствами, відсутністю важелів впливу на стан розрахунків. Тому актуальним на сьогоднішній день є удосконалення системи грошових розрахунків.

Дослідження розрахункових відносин показали, що при проведенні операцій важливим є правильний вибір форми розрахунків і їх облікове забезпечення, оскільки він дає змогу контрагентам зменшувати витрати і ризики невиконання протилежною стороною своїх зобов'язань за контрактом [1]. Взагалі існують три форми розрахунків, які є грошовими – це готівкова, безготівкова і товарна.

Найбільш розповсюджена форма розрахунків в сучасних умовах – безготівкова. Кошти, які тимчасово не використовує підприємство, повинні зберігатися на рахунках у банківських установах. Готівка, яка необхідна для проведення фінансово-господарської діяльності зберігається у касі підприємства. Частина грошових коштів видають під звіт співробітникам підприємства для витрат, що виникають у зв'язку з виконанням доручень адміністрації підприємства.

Як правило, підприємства між собою розраховуються без застосування готівки шляхом перерахування коштів із рахунку в банку свого підприємства на відповідні рахунки інших підприємств. Таким чином підприємства економлять на охороні, транспортуванні грошових коштів. Ураховуючи сучасні тенденції на фінансовому ринку, обсяги безготівкових операцій щоденно зростають. Цьому сприяє і введення на законодавчому рівні обмежень щодо обсягів розрахунку готівкою

Розрахунки готівкою – це сукупність матеріальних цінностей у вигляді готівки, які знаходяться у розпорядженні підприємства для забезпечення його поточної фінансово-господарської діяльності. Введення обмежувальних заходів для розрахунків готівкою створює передумови для контролю з боку органів державної влади за рухом коштів, тим самим забезпечуючи швидкість обертання і відносну безпеку розрахунків для суб'єктів господарювання.

Безготівкові розрахунки – це грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках, коли гроші списують з рахунку платника і переказують на рахунок отримувача коштів. Між обігом готівкових і безготівкових коштів існує тісний зв'язок. Так, безготівкові кошти підприємств конвертуються в готівку при видачі заробітної плати працівникам. Останні об-

мінюють одержану зарплату в підприємствах торгівлі та сфери побуту на товари і послуги. Після цього виручка, одержана в касі підприємств, знову надходить на їхні поточні рахунки і далі рухається в безготівковій формі. Таким чином, обороти готівкових і безготівкових коштів взаємно доповнюють і зумовлюють один одного перерозподіл фінансових ресурсів, одержання і повернення тимчасової фінансової допомоги та ін. [2].

Ефективність функціонування кожного окремого суб'єкта господарської діяльності значною мірою залежить від організації розрахунків, що ґрунтується на певних принципах:

- обов'язкове зберігання грошових коштів на рахунках у банку;
- вільний вибір установи банку для відкриття поточних рахунків;
- вільний вибір способів розрахунків і платежів;
- списання коштів за дорученням власника рахунку;
- здійснення платежів у межах наявних на рахунку коштів;
- дотримання установлених законодавством правил.

Таким чином, розрахунки між підприємствами є однією з необхідних складових розширеного відтворення.

Список використаних джерел

1. Цегельник Н. І. Розрахунки сільськогосподарських підприємств з покупцями і населенням: оптимальні форми, облікові аспекти. Облік і фінанси АПК: обліковий портал. URL : <https://magazine.faaf.org.ua/rozrahunki-silskogospodarskih-pidpriemstv-z-pokupcyami-i-naselennyam-optimalni-formi-oblikovi-aspekti.html>.

2. Стащук О. В., Шемедюк Л. В. Організація грошових розрахунків суб'єктів господарювання. *Наукові записки*. Серія: Економіка, вип. 23, 2013. С. 243-246.

Чернуш Анастасія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Магістр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

МЕХАНІЗМ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В широкому розумінні кредит – це передача одним суб'єктом іншому суб'єкту економіки у тимчасове користування результату виробництва (грошей) або фактору відповідно на засадах поверненості і платності. Отримавши ці фактори виробництва (кошти) позичальник може використовувати у своїх особистих цілях або у виробничих. І згодом позичальник повертає кредитору з відповідним відшкодуванням основну суму боргу.

Між кредитором і позичальником виникають відповідні економічні відносини, які можна поділити на три групи:

- Надання/отримання кредиту;
- Використання позичальником кредиту;
- Дотримання певних умов кредитування відповідно договору.

Елементами кредитної системи є банки та інші кредитні органи. Вони виконують важливу роль в економіці, перерозподіляючи тимчасово вільні грошові та інші ресурси суб'єктів економіки. Ресурси які не задіяні в даний момент, являються вільними і розподіляються між тими суб'єктами, які їх потребують та ефективно використовували б. Тобто кредитні ресурси є дуже важливими і відіграють такі ролі:

- стабілізаційну;
- забезпечення безперервності;
- безперебійності виробництва;
- додаткового джерела розвитку економіки.

Банківський кредит – це відповідна фінансова послуга, вона надається у процесі економічних відносин на ринку, а також виникає за наявності:

- кредиторів – посередників (банків);
- позичальників (держава, підприємства, фізичні особи);
- державного регулятора кредитного ринку (НБУ) [1].

Також для механізму банківського кредитування виділяють наступні принципи:

- забезпеченість;
- платність;
- повернення;
- терміновість;
- цільове спрямування;
- кредитоспроможність позичальника [1].

Наразі через військову агресію економіка та кредитні операції в Україні зазнали відповідних змін. Банки впроваджували деякі заходи щодо збереження стабільності своїх структур. Наразі в розробці є декілька законопроектів які будуть спрямовані на підтримку громадян та бізнесу в Україні на період воєнного часу.

Та зрештою, банки повертаються до звичного режиму з певними змінами. Так, наприклад, ПриватБанк з 1 червня відновив активне кредитування клієнтів та продовжив пільгові умови обслуговування за кредитними картками. Також клієнти зможуть відкрити нову кредитну картку, або ж підвищити кредитний ліміт за картками які діють, та діятиме процентна ставка в два рази нижча [2].

Проте кредити є невід'ємною частиною економіки і навіть в такій ситуації комерційні банки продовжують надавати кредити (табл. 1).

Проаналізувавши табл. 1 можна зробити такі висновки. Усього за 2022 р. (на 01.09) надано кредитів сумою на 1110346 млн. грн, що на 13,2% більше ніж у 2020 р. (980499 млн. грн). Загалом у структурі наданих кредитів основну питому вагу (76,4% у 2022 р.) займає кредитування суб'єктів господарювання. А питома вага наданих кредитів фізичним особам складає 21,1%. Таким чином, що не зважаючи на ситуацію, сума наданих кредитів у 2022 році (на 01.09) вже перевищує обсяг наданих кредитів у 2020 році.

Отже, зміни, що стосуються введення воєнного стану це запровадження законопроектів стосовно кредитування. Та банки повертаються до звичного ре-

жиму, та почали активне кредитування.

Таблиця 1

**Динаміка наданих кредитів комерційними банками за 2018-2022 рр.
(на 01.09), млн. грн.**

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р. (на 01.09)	
	Сума, млн. грн	Питома вага, %	Сума, млн. грн	Питома вага, %	Сума, млн. грн	Питома вага, %
Надані кредити	980499	100,0	1067765	100,0	1110346	100,0
кредити органам державної влади	6560	0,7	24999	2,3	28243	2,5
кредити суб'єктам господарювання	770164	78,5	803069	75,2	847838	76,4
кредити фізичним особам	203757	20,8	239576	22,4	234182	21,1
кредити не банківським фінансовим установам	19	0,0	120	0,0	83	0,0

Складено автором за даними джерела [3]

Список використаних джерел

1. Даниш Ольга Олегівна. Модернізація механізму банківського кредитування підприємств в Україні. 2021 р. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/11724/11599>

2. Дебет-кредит. Фінанси і банки. НБУ і банківська система. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/76531-z-1-cervnyua-privatbank-prodovzuje-pilgovu-umovi-kredituvannya-za-kreditnimi-kartkami>

3. Мінфін України. Індекси. Банківський сектор. Банківські показники. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/>

Шевченко Вікторія, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Краснікова Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

КАСОВІ ОПЕРАЦІЇ БАНКУ

Банки на договірних засадах здійснюють розрахунково-касове обслуговування своїх клієнтів і виконують їх доручення, щодо перерахування коштів з рахунків, шляхом стягнення з клієнтів у вигляді комісійної винагороди.

Банк здійснює розрахунково-касове обслуговування клієнтів з наступними цілями:

- обслуговування клієнтів за договором про розрахунково-касове обслуговування (відкриття, обслуговування, закриття рахунків);
- платежі та надходження з банківських рахунків на рахунки клієнтів, грошові перекази;
- приймати різні платежі;
- купівля-продаж готівкової валюти;
- ведення карткових рахунків клієнтів.

Поточний рахунок – рахунок, який відкривається банком клієнту за договором для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій з платіжними засобами відповідно до умов договору та норм законодавства України.

Вкладний (депозитний) рахунок відкривається банком клієнту та працівнику на певний або безстроковий строк під певну процентну (дохідну) основу та повертається клієнту відповідно до законодавства України та договору.

Кореспондентський рахунок – рахунок, відкритий одним банком іншому банку для здійснення міжбанківських переказів. Відкриття кореспондентських рахунків здійснюється шляхом встановлення кореспондентських відносин між банками відповідно до вимог Національного банку України та договору.

Крім того, безготівкові розрахунки відрізняються залежно від методу та типу оплати.

Основним способом розрахунків є перерахування з рахунка платника на рахунок постачальника за наявності відповідних документів. Залежно від характеру платежів, процесу платежів та інших умов кошти перераховуються на різні корпоративні рахунки – поточні рахунки, рахунки позик, рахунки фінансування інвестицій в акціонерний капітал. Різновидом цього способу оплати є планові платежі, коли розрахунки здійснюються не за кожен окрему поставку матеріальних цінностей, а за певний період, виходячи з плану поставки.

Другий спосіб оплати - взаємозалік взаємних вимог, при якому погашаються взаємні борги компаній і обмінюється лише різниця із записами на рахунках.

Залежно від розрахункового документа, який використовується при розрахунках ставок, і виду обігу розрізняють такі форми розрахунків:

- платіжними дорученнями;
- вимогами-дорученнями;
- за допомогою акредитивів;
- чеками та інші.

Платіжні доручення та розрахункові чеки зазвичай використовуються в банківській справі для безготівкових розрахунків. Для здійснення фінансових операцій банки здійснюють казначейську справу, до якої входять казначейство, казначейство витрат, казначейство, переказне казначейство, вечірнє казначейство, казначейська книга.

Важливою частиною інвестування є міжбанківські розрахунки. Вони є обов'язковою умовою внутрішньогосподарських розрахунків між суб'єктами господарювання – клієнтами різних банків або різних відділень одних і тих же банків. У цих випадках платіж має бути перераховано з банківського рахунку одержувача на банківський рахунок одержувача.

Кореспондентські відносини – це договірні відносини між банками з метою виконання кожним з них для іншого певних операцій і послуг, пов'язаних з розрахунками між клієнтами та власними взаємовідносинами готівкою з великою кількістю клієнтів. Це відображається у великій сумі коштів, які зберігаються на цих банківських рахунках юридичних та фізичних осіб.

У своїй діяльності банк здійснює розрахунково-касове обслуговування широкого кола клієнтів. Це відображено у високих депозитах юридичних та фі-

зичних осіб на цих банківських рахунках, і, таким чином, розрахунково-касові операції цього комерційного банку відіграли значну роль у його зростанні, про що свідчать високі депозити з рахунків клієнтів. Тому банку доцільно розвивати процес здійснення цих операцій і залучати якомога більше клієнтів, щоб максимізувати суму комісійних [1].

У фінансових операціях банк забезпечує: визначення справжності вітчизняних та іноземних грошових знаків (валют); обов'язкове приймання на вимогу клієнта банкнот і монет, у тому числі вилучених з обігу Національного банку; своєчасний повний продаж; готівкова національна та іноземна валюта, що надійшла до каси банку, та її зарахування на визначені клієнтами рахунки відповідно до вимог нормативно-правових актів; одночасну оплату клієнтам внутрішньої та іноземної валютних векселів (валюти) для забезпечення безперервного обігу, у тому числі в момент платежу подарунок грошей; документальне оформлення руху готівки в національній та іноземній валюті в банку та ін. [2].

Відповідно до чинного законодавства підприємства та організації, незалежно від форми власності та виду діяльності, зобов'язані зберігати кошти в установах банків. Операції з обігу готівки клієнтів банку здійснює каса банку - операційна каса. Банк регулює структуру каси та кількість касирів, а також необхідність встановлення індивідуальних банкоматів.

У великих банках, а отже, надаючи широкі послуги з руху готівки та інкасації, банк може включати в дію окремі види банків: прибутково-видатковий, вечірній і перерахунок доходів готівки.

Готівка в операційній касі, а також резервні фонди Національного банку України, іноземна валюта, золото та інші цінності зберігаються в сховищі комерційного банку на зберіганні головного бухгалтера і касира, які мають окремі ключі до сховища, а також особисту печатку [3].

Отже, безготівкові платіжні пакети використовуються у всьому світі у господарському обороті, а також на рівні міжбанківського розрахунку вони дають змогу скоротити готівковий обіг, а значить скоротити витрати на сам процес його організації.

Підвищення ефективності бухгалтерського обліку, організація бухгалтерського обліку, достовірність звітності є дуже важливими в операційній банківській справі, а також відіграють важливу роль в організації платежів. Тому необхідно зробити певні кроки для його покращення організація обліку касових операцій, а саме: навчання працівників; використання терміналів самообслуговування клієнтів; організувати роботу

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Банківський менеджмент»/За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та проф. А.М. Герасимовича. Житомир: ПП «Рута», 2007.

2. Парфьонов К. Особливості касових операцій у банках. *Бухгалтерія і банки*, № 11, 2012. С. 32–35.

3. Смирнова О. Касові операції. *Новий економічний журнал*, № 4. 2012. С. 22-26.

Шейко Антон, освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, СВО «Бакалавр»

Дроботя Яна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вибір власників підприємства відображається в його фінансових планах і залежить від якості фінансового планування, що здійснюється на підприємстві. Система показників здійснення оцінки фінансового стану повинна дозволити кожному робити вибір, виходячи з інтересів власників. За даними табл. 1 здійснимо аналіз показників стійкості ПП «УНІВЕРСАЛ-2006» за 2019-2021 рр.

Таблиця 1

Динаміка показників фінансової стійкості ПП «Універсал-2006» за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.
Показники структури джерел формування капіталу				
Коефіцієнт автономії	0,939	0,789	0,907	-0,032
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,061	0,211	0,093	0,032
Коефіцієнт фінансової залежності	1,065	1,267	1,103	0,038
Коефіцієнт фінансової стабільності	15,283	3,748	9,698	-5,585
Коефіцієнт фінансового ризику	0,065	0,267	0,103	0,038
Показники стану оборотних активів				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,561	0,317	0,547	-0,014
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	0,896	0,543	0,841	-0,054
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	0,977	0,575	0,882	-0,094
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,000	0,019	0,006	0,006
Показники стану основного капіталу				
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,551	0,673	0,657	0,107
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,412	0,523	0,369	-0,043
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,301	0,310	0,395	0,093
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,428	0,854	1,437	0,009

Результати здійснених нами розрахунків (табл. 1) вказують на достатній рівень стійкості ПП «Універсал-2006» за показниками структури капіталу. Дослідження ризику зниження фінансової стійкості показало, що коефіцієнт автономії перебуває в межах нормативу, що вказує на незначний ризик стосовно стійкості. Динамічне дослідження даного коефіцієнта показало незначне його зниження (на 0,032). Коефіцієнт концентрації залученого капіталу відповідно зростає на ті ж самі 0,032, однак обсяги залученого капіталу є незначними на що вказує коефіцієнт. Коефіцієнт фінансової залежності також має позитивні тенденції. Фінансова стабільність згідно дослідження коефіцієнту стабільності,

що є фінансовою знизилась на 5,585 внаслідок залучення більших обсягів позикового капіталу, однак значення даного коефіцієнту перебуває в межах нормативу у 2019-2021 рр. Варто сказати і про те, що фінансовий ризик дещо підвищився (на 0,038), внаслідок використання позикового капіталу, однак даний показник також в динаміці перебуває в межах нормативу.

Однак, варто сказати про те, що високі значення коефіцієнту автономії не дають можливостей додаткового розвитку підприємству, оскільки власний капітал є вичерпним. Тож, в рамках фінансового планування проаналізуємо доцільність залучення позикового капіталу для ПП «Універсал-2006» на базі розрахунку показника ефекту фінансового левєриджу (табл. 2).

Таблиця 2

**Розрахунок ефекту фінансового левєриджу для ПП «Універсал-2006»
за 2019 – 2021 рр.**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+,-) 2021 р. від 2019 р.
Середньорічна величина позикового капіталу	893,8	2292,1	2774,3	1880,6
Середньорічна величина власного капіталу	13191,4	14446,0	16288,6	3097,2
Коефіцієнт фінансового левєриджу	0,068	0,159	0,170	0,102
Податковий коректор	1,0	1,0	1,0	0,0
Ставка відсотку за кредит	21,6	21,1	22,2	0,5
Прибуток	4665,7	-2155,3	5835,1	0,0
Середньорічна величина активів	14085,2	16738,0	19062,9	4977,8
Коефіцієнт валової рентабельності активів	33,1	12,9	30,6	0,0
Ефект фінансового левєриджу	0,78	-1,31	1,44	-2,3

За даними табл. 2 ПП «Універсал-2006» не доцільно залучати позиковий капітал у 2020 р., оскільки ефект фінансового левєриджу має негативне значення, що пов'язано із отриманим у даному році збитком, що вказує на відсутність коштів з ціллю виплати позики та відсотків по ній. У 2019 та 2021 рр. залучення позикових коштів є доцільним, бо дане залучення може бути оплачене за рахунок наявного прибутку, на що вказує позитивне значення ефекту фінансового левєриджу. Вважаємо, що дане залучення буде доцільним, оскільки підприємство перебуває у кризовому фінансовому стані внаслідок нестачі коштів для покриття запасів.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. Курс. К.: Ника-Центр, 1999. 528 с.
2. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.